

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI
ALİ MƏHKƏMƏSİ**

B Ü L L E T E N

№ 1 (25)

Naxçıvan – 2018

*Biz hüquqi dövləti, demokratik dövləti
yaradıırıq. Bunun da ən prinsipial bir
hissəsi məhkəmə sistemində islahatların
keçirilməsi, onun beynəlxalq hüquq
normalarına uyğunlaşdırılmasıdır.*

Heydər Əliyev

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI
ALİ MƏHKƏMƏSİNİN BÜLLETENİ

Rəsmi sayt: www.alimehkeme.nakhchivan.az
www.supremecourt.nakhchivan.az

M Ü N D Ə R İ C A T

**Buraxılış üçün
məsul şəxs:**
Q.V.Əliyev

**Redaksiya
heyəti :**

*Ə.K.Allahverdiyev
Y.S.Qurbanov
İ.M.Mirzəyev
V.K.Quliyev
M.Ə.Əliyev
G.Ə.Qurbanova
Y.F.Xəlilov*

Məsul katib:
Ə.Z.Əliyev

**Redaksiyanın
ünvanı:**
*Naxçıvan şəhəri,
Atatürk küçəsi,
19*

*Tel: 544-61-71
Faks: 544-70-82*

***Azərbaycanı uğurlu gələcəyə aparan lider*7**

*Azərbaycan Respublikası adından Azərbaycan
Respublikası Konstitusiyə Məhkəməsi Plenumunun
Qərarı (2018-ci il aprelin 11-də keçirilmiş Azərbaycan
Respublikası Prezidenti seçkilərinin nəticələrinin
təsdiq və rəsmən elan edilməsinə dair)10*

Yeni sənədlər, normativ aktlar

*“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan
Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi
barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu 16*

*“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan
Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi
barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 20
oktyabr tarixli 813-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi
haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
Sərəncamı 17*

*“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan
Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi
barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu 18*

*“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan
Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi
barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 20
oktyabr tarixli 812-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi
haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
Sərəncamı18*

*“Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual
Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında”
Azərbaycan Respublikasının Qanunu 19*

*“Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual
Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında”*

<i>Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 oktyabr tarixli 853-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....</i>	23
<i>“Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu</i>	24
<i>“Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 oktyabr tarixli 854-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı</i>	26
<i>“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu</i>	27
<i>“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 29 dekabr tarixli 968-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 29 dekabr tarixli 435 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı</i>	28
<i>Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsi hakiminin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Qərarı</i>	31
<i>Naxçıvan Muxtar Respublikasının bir sıra birinci instansiya məhkəmələrinin hakim və sədrlərinin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı</i>	32
<i>Q.V.Əliyevin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Qərarı</i>	32
<i>Q.V.Əliyevin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı</i>	33
<i>“Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu</i>	33
<i>“Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının</i>	

2018-ci il 6 mart tarixli 1027-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....	34
“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu	35
“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 6 mart tarixli 1028-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....	36
“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu	37
“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 6 mart tarixli 1025-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı	38
Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanunu.....	39

Məhkəmə fəaliyyəti

Mülki kollegiyadan

Mülki mühakimə sahəsində məhkəmə fəaliyyətinə dair 2017-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili	41
---	----

İnzibati-iqtisadi kollegiyadan

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2017-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili	49
--	----

Cinayət kollegiyasından

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2017-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili	51
--	----

Hərbi kollegiyadan

Hərbi kollegiyanın 2017-ci ilin yekunları üzrə fəaliyyətinin nəticələrini əks etdirən statistik məlumatlar	59
--	----

İnsan hüquqları və məhkəmə təcrübəsi

<i>İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarlarının icmalı</i>	61
---	-----------

Nəzəriyyə və hüquqtətbiqetmə problemləri

<i>Cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi sahəsində dövlət siyasəti və qanunvericilik islahatları: nəzəri və təcrübi aspektlər</i>	76
---	-----------

Hakimlərin milli və beynəlxalq qurumlarında

<i>Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurasının 2017-ci ildə baxdığı bir sıra işlər haqqında</i>	83
--	-----------

Azad tribuna

<i>Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi müstəvisində “məhkəmə iclasının katibi” və “məhkəmə iclasının protokolu” institutlarına dair bəzi mülahizələr və müqayisəli təhlillər</i>	90
---	-----------

Ali Məhkəmənin mətbuat xidmətindən

<i>2018-ci ilin yanvar-fevral aylarında keçirilən tədbirlərin xülasəsi.....</i>	100
---	------------

AZƏRBAYCANI UĞURLU GƏLƏCƏYƏ APARAN LİDER

“Azərbaycan dövləti heç vaxt bugünkü qədər güclü olmamışdır. Biz güclü dövlət qurmuşuq, daha da güclü Azərbaycan qurmalıyıq və əminəm ki, quracağıq.”

İlham Əliyev

(2018-ci il tarixli Prezident seçkilərinin ilkin nəticələri ilə bağlı xalqa müraciətindən)

Azərbaycanın müasir tarixi Heydər Əliyevin adı, onun xilaskar və quruculuq missiyası ilə bilavasitə əlaqədardır. Azərbaycanın çoxəsrlik tarixində bu dövrün xüsusi yeri və rolu ayrıca qeyd olunmalıdır. Ulu öndərin milli lider olaraq öz fəaliyyəti ilə yazdığı müasir tariximiz məhz onun layiqli davamçısı - cənab İlham Əliyevin fəaliyyətində daha da zənginləşməkdə, yeni siyasi çarlar əldə etməkdədir.

Ölkəmizin dövlət müstəqilliyini xilas etmiş və əbədilik yoluna çıxarmış ulu öndər Heydər Əliyevin quruculuq missiyasını böyük uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev 11 aprel 2018-ci ildə keçirilən növbədənəknar prezident seçkilərində ümummilli etimadı qazanaraq yenidən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. Xalqımız ulu öndər Heydər Əliyevin qurduğu müasir Azərbaycanı tarixinin ən qüdrətli dövlətinə çevirən liderə - İlham Əliyevə səs verdi. Ötən 15 il ərzində Azərbaycanı tarixin bütün dövrlərinin ən möhtəşəm və güclü dövləti səviyyəsinə yüksəltməyə müvəffəq olan liderin alternativsizliyi xalqın seçimi ilə bir daha sübut olundu. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin banisi, ümummilli lider Heydər Əliyev xalqına 1 oktyabr 2003-cü il tarixli müraciətində demişdir: ***“İlham Əliyev yüksək intellektli, pragmatik düşüncəli, müasir dünya siyasətini və iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili və təşəbbüskar bir şəxsiyyətdir...İnanıram ki, mənim axıra çatdırma bilmədiyim taleyüklü məsələləri, planları, işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdırma biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm”***. Dahi xilaskarın cənab İlham Əliyev haqqında dediyi bu fikirlər heç də təsadüfi deyildi. Çünki ulu öndər Heydər Əliyevin qurduğu müasir Azərbaycanı İlham Əliyev tarixinin ən qüdrətli dövlətinə çevirdi.

Artıq dördüncü dəfə növbəti prezident seçkilərindən də parlaq qələbə ilə çıxan cənab İlham Əliyev fəaliyyətə başladığı ilk gündən xalqı qarşısında görəcəyi işlərin prioritetlərini açıqlayaraq “Azərbaycanı daha qüdrətli

dövlətə çevirmək üçün, ən başlıcası, ölkədə Heydər Əliyevin siyasəti davam etdirilməlidir. Mən Azərbaycan xalqına söz verirəm ki, bu siyasətə sadıq qalacaq, heç vaxt bu yoldan dönməyəcəyəm” söyləyən dövlət başçısı “Azərbaycan gələcəkdə çox zəngin və qüdrətli ölkəyə çevriləcəkdir” vədini doğrultdu. Demokratik, siyasi əsaslara, şəffaflığa, azad iradənin ifadəsinə əsaslanan prezident seçkiləri xalqın təsəvvüründə möhkəmlənmiş əsl lider seçiminin təntənəsi ilə əlamətdar oldu.

Qürur hissi ilə deyə bilərik ki, məhz azad, şəffaf, ədalətli və demokratik şəraitdə keçirilən prezident seçkilərində cənab İlham Əliyev Azərbaycan seçicilərinin mütləq əksəriyyətinin – 86.02 faizinin səsini qazandı. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsi aprelin 17-də seçkilərin nəticələrinin təsdiq və rəsmən elan olunmasına dair qərar qəbul etdi.

Dövlətçilik tariximizə adını qurucu Prezident kimi yazdıran cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə son 15 ildə Azərbaycan Respublikası böyük uğurlar əldə etmişdir. Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu, ənənələrini uğurla davam etdirərək və onları günün tələbləri baxımından daha da inkişaf etdirərək Prezident İlham Əliyev Azərbaycana yeni, gözəl, fərvan bir həyat bəxş etmişdir.

Bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti indiyə qədər görünməmiş böyük sürətlə inkişaf edir. Belə şəraitdə insan faktoru, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi ən önəmli vəzifələrdən birinə çevrilir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin başlatdığı dövlət quruculuğu prosesi məhz demokratik, hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyətinin formalaşmasına yönəlmiş fəaliyyət hazırda Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən ardıcıl surətdə, uğurla davam etdirilir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin hüquq sisteminin müasirləşdirilməsi konsepsiyası çərçivəsində həyata keçirdiyi islahatlar hüquq sisteminin davamlı inkişafını təmin etməkdədir.

Son 15 ildə respublikamız iqtisadi sahədə keçid dövrünü başa vurub, milli iqtisadiyyatın inkişafı üçün mühüm qanunlar qəbul olunub, dünya iqtisadi-təsərrüfat sisteminə uğurlu inteqrasiyası reallaşdırılıb, güclü yanacaq-energetika, neft sənayesi formalaşdırılıb, sahibkarlığın inkişafı diqqət mərkəzində saxlanılıb, vətəndaşların fərvan, azad yaşayışı, insan hüquq və azadlıqlarının təmini, habelə demokratikləşmə yolunda önəmli tədbirlər həyata keçirilib.

Prezident İlham Əliyevin ölkəmizin müstəqillik dayaqlarını möhkəmləndirməklə bağlı fəaliyyəti təkcə ölkə daxilində yox, eləcə də beynəlxalq münasibətlərdə özünü göstərməkdədir. Xarici siyasət kursunda tarazlaşdırılmış konsepsiyaya üstünlük verən İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu günbəgün artmaqdadır. Uğurlu fəaliyyət

modeli bütün dünya tərəfindən qəbul olunan, görkəmli dövlət xadimi kimi beynəlxalq miqyasda böyük nüfuz qazanan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə dünyada nümunə göstəriləcək bir inkişaf modeli formalaşib. Ölkəmiz hazırda regionda həyata keçirilən qlobal enerji və kommunikasiya layihələrinin təminatçısına çevrilib, ümumi daxili məhsulun artım tempinə görə dünyanın lider dövlətləri sırasına yüksəlib. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, müstəqil və müasir Azərbaycan dövlətinin inkişafı prezident İlham Əliyevin yüksək intellektinin, sarsılmaz iradəsinin, tükənməz quruculuq enerjisinin, ən əsası, mənsub olduğu xalqın ideallarına sədaqətinin nəticəsidir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev aprelin 11-də keçirilən seçkilərdə ona göstərilən böyük etimada görə xalqımıza müraciət edərək minnətdarlığını bildirib demişdir: *“Prezident seçkilərində Azərbaycan xalqı yenidən mənə böyük etimad göstərmişdir. Bu etimada, bu böyük dəstəyə görə doğma xalqıma minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm.*

Mən həmişə Azərbaycan xalqının dəstəyini hiss edirəm. Bu dəstək mənə güc verir. Bu dəstək bizim inkişafımız üçün əsas şərtidir. Xalq-iqtidar birliyi Azərbaycanda inkişafımızın əsas amilidir. Bu seçkilərdə Azərbaycan xalqı sabitliyə, təhlükəsizliyə, inkişafa, tərəqqiyə səs vermiş, son 15 il ərzində görülən işlərə yüksək qiymət vermişdir. Bütün bu uğurları biz sizinlə birlikdə qazandıq”.

11 aprel 2018-ci il tarixli prezident seçkilərində xalqımız bir daha öz taleyinə biganə qalmadığını, gələcək naminə düzgün seçim etdiyini, ən layiqli namizədə səs verdiyini sübuta yetirdi. İndi, həqiqətən də, Prezident İlham Əliyevin ölkəmizə böyük istedad və bacarıqla rəhbərlik etməsi, Heydər Əliyev siyasi kursunu, onun Azərbaycan naminə amallarını böyük ustalıqla davam etdirməsi hər birimizin qəlbini iftixarla döyündürür.

Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin ideya və uzaqgörən siyasi kursunun mahir davamçısı Cənab İlham Əliyevi prezident seçkilərində qələbə qazanması münasibətilə səmimi qəlbdən təbrik edir, dövlət başçısı kimi ona gələcək fəaliyyətində uğurlar diləyirik.

Redaksiya heyəti

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ADINDAN
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI KONSTITUSİYA MƏHKƏMƏSİ
PLENUMUNUN QƏRARI

*2018-ci il aprelin 11-də keçirilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidenti
seçkilərinin nəticələrinin təsdiq və rəsmən elan edilməsinə dair*

Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu Fərhad Abdullayev (sədr), Sona Salmanova (məruzəçi-hakim), Südabə Həsənova, Rövşən İsmayılov, Ceyhun Qaracayev, Rafael Qvaladze (məruzəçi-hakim), Mahir Muradov, İsa Nəcəfov və Kamran Şəfiyevdən ibarət tərkibdə, məhkəmə katibləri Fəraid Əliyev və Elməddin Hüseynovun, maraqlı subyektin nümayəndələri Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məzahir Pənahov, sədr müavini Natiq Məmmədov, katibləri Arifə Muxtarova və Mikayıl Rəhimov, üzvləri Fuad Cavadov, Şaitdin Əliyev, Ramiz İbrahimov, Validə Kazımova, Hüseyn Paşayev, İlham Məmmədov, Nizami Nadirov, Qabil Orucov, Bəxşeyiş Əsgərov, Tofiq Həsənov, Almas Qəhramanlı, Etibar Quliyev və İlkin Şahbazovun, ekspertlər Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin əməkdaşları Ulduzə Həmidova, Sona Dəmirçiyeva və Gülnar Əhmədovanın, Bakı Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsinin Konstitusiya hüququ kafedrasının baş müəllimi Elşad Nəsirov və həmin kafedranın dosent əvəzi, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Aytəkin İbrahimovanın, beynəlxalq xüsusi hüquq və Avropa hüququ kafedrasının dosenti, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Turqay Hüseynovun iştirakı ilə, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 102-ci maddəsinə və 130-cu maddəsinin VIII hissəsinə müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasından daxil olmuş materiallar üzrə 2018-ci il aprelin 11-də keçirilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərinin nəticələrinə dair xüsusi konstitusiya icraatı qaydasında konstitusiya işinə baxdı.

Hakimlər S.Salmanova və R.Qvaladzenin məruzələrini, maraqlı subyektin nümayəndəsi M.Pənahovun çıxışını, ekspertlər E.Nəsirov və U.Həmidovanın rəylərini dinləyib, iş materiallarını öyrənərək Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu

MÜƏYYƏN ETDİ:

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 101-ci maddəsinin I hissəsinə, Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin müvafiq maddələrinə və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 5 fevral tarixli sərəncamına uyğun olaraq 2018-ci il aprelin 11-də Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkiləri keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyası Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 108.2-ci və 203.3-cü maddələrinə müvafiq olaraq səsvermənin nəticələri haqqında dairə seçki komissiyalarının protokollarında olan bütün məlumatları ümumiləşdirib, Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkiləri üzrə səsvermənin nəticələrinə dair 2018-ci il 15 aprel tarixli protokol tərtib etmişdir. Həmin protokol Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2018-ci il 15 aprel tarixli 16/90 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 102-ci və Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 203.1-ci maddələrinin tələblərinə müvafiq olaraq, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyası səsvermənin nəticələrinə dair protokolu, həmin protokolun təsdiq edilməsinə dair qərarı və onlara əlavə edilmiş sənədləri Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərinin nəticələrinin təsdiq və rəsmən elan edilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinə təqdim etmişdir.

Seçkilərin yekunlarına dair Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən təqdim olunmuş sənədlərdən görünür ki, seçki qutularında müəyyən edilmiş 3 958 852 (üç milyon doqquz yüz əlli səkkiz min səkkiz yüz əlli iki) seçki bülletenindən 12 413 (on iki min dörd yüz on üç) səs etibarsız hesab edilmişdir.

Etibarlı hesab edilmiş 3 946 439 (üç milyon doqquz yüz qırx altı min dörd yüz otuz doqquz) səs prezidentliyə namizədlər arasında aşağıdakı qaydada bölünmüşdür:

Əliyev İlham Heydər oğlu - lehinə 3 394 898 (üç milyon üç yüz doxsan dörd min səkkiz yüz doxsan səkkiz) səs və ya 86.02 faiz;

Əlizadə Araz Məmməd Mübariz oğlu - lehinə 54 533 (əlli dörd min beş yüz otuz üç) səs və ya 1.38 faiz;

Hacıyev Hafiz Ələmdar oğlu - lehinə 59 924 (əlli doqquz min doqquz yüz iyirmi dörd) səs və ya 1.52 faiz;

Həsənquliyev Qüdrət Müzəffər oğlu - lehinə 119 311 (bir yüz on doqquz min üç yüz on bir) səs və ya 3.02 faiz;

Quliyev Fərəc İbrahim oğlu - lehinə 45 967 (qırx beş min doqquz yüz altmış yeddi) səs və ya 1.17 faiz;

Məmmədov Sərdar Calal oğlu - lehinə 119 621 (bir yüz on doqquz min altı yüz iyirmi bir) səs və ya 3.03 faiz;

Nurullayev Razi Qulaməli oğlu - lehinə 29 229 (iyirmi doqquz min iki yüz iyirmi doqquz) səs və ya 0.74 faiz;

Oruc Zahid Məhərrəm oğlu - lehinə 122 956 (bir yüz iyirmi iki min doqquz yüz əlli altı) səs və ya 3.12 faiz.

Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 100.12-ci maddəsinə əsasən, protokollar seçki komissiyasının həlledici səs hüquqlu üzvlərinin ümumi sayının ən azı 2/3-si tərəfindən imzalanır. Həmin Məcəllənin 28.2-ci maddəsinə uyğun olaraq, Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarları açıq səsvermə yolu ilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının iclasında komissiya üzvlərinin 18-i iştirak edərsə - azı 12 üzvün səs çoxluğu ilə qəbul edilir.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Məhkəməsinə təqdim olunmuş səsvermənin nəticələri haqqında Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının protokolu Mərkəzi Seçki Komissiyasının 18 üzvündən 17-si tərəfindən imzalanmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərinin yekunlarına dair Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən təqdim olunmuş sənədlərin Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin tələblərinə uyğunluğunun yoxlanılması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu müvafiq ekspertləri cəlb etmiş, “Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 56-cı maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada Azərbaycan Respublikasının Apelyasiya məhkəmələrindən, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsindən, Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsindən və Azərbaycan Respublikası Prokurorluğundan seçki hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı baxılmış ərizələr haqqında məlumatları tələb etmişdir.

Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Şirvan və Şəki Apelyasiya məhkəmələri, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsi, Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsi və Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun məktublarından göründüyü kimi, 2018-ci il aprelin 11-də keçirilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkiləri ilə bağlı seçki hüquqlarının müdafiəsinə dair həmin orqanlara ərizə və şikayətlər verilməmişdir.

Ekspertlər U.Həmidova, S.Dəmirçiyeva, G.Əhmədova, E.Nəsirov, A.İbrahimova və T.Hüseynovun rəylərindən müəyyən edilir ki, Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərinin nəticələrinə dair Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2018-ci il 15 aprel tarixli protokolu Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 100.2-ci, 100.12-ci, 108.2-ci və 203.3-cü maddələrinin tələblərinə uyğundur.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu yuxarıda göstərilənləri nəzərə alaraq, 2018-ci il aprelin 11-də keçirilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərinin nəticələrinə dair Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2018-ci il 15 aprel tarixli protokolunu Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 100.2-ci, 100.12-ci, 108.2-ci və 203.3-cü maddələrinin tələblərinə uyğun hesab edir.

Bununla əlaqədar olaraq, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu belə nəticəyə gəlir ki, Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərinə dair Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının protokolunda əks olunmuş nəticələr təsdiq və rəsmən elan edilməlidir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 101-ci maddəsinin II hissəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti səsvermədə iştirak edənlərin yarısından çoxunun səs çoxluğu ilə seçilir. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının həmin maddəsinə əsaslanan Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 203.4-cü maddəsində göstərilmişdir ki, prezidentliyə namizədə səsvermədə iştirak etmiş seçicilərin yarısından çoxu səs verdikdə, o, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmiş sayılır.

Yuxarıda göstəriləyi kimi, etibarlı hesab edilmiş seçici səslərindən 3 394 898 (üç milyon üç yüz doxsan dörd min səkkiz yüz doxsan səkkiz) səs və ya 86.02 faiz Əliyev İlham Heydər oğlunun lehinə verilmişdir.

Beləliklə, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 101-ci maddəsinin II hissəsinin və Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 203.4-cü maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının prezidentliyinə namizəd Əliyev İlham Heydər oğlu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmiş elan edilməlidir. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 102-ci maddəsinə, 130-cu maddəsinin VIII və IX hissələrini, Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 203.1-ci maddəsinə, “Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 56-cı, 62-ci, 63-cü, 65-67-ci və 69-cu maddələrini rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu

QƏRARA ALDI:

1. 2018-ci il aprelin 11-də keçirilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərinə dair Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2018-ci il 15 aprel tarixli protokolunda əks olunmuş nəticələr təsdiq edilsin.

2. Azərbaycan Respublikasının prezidentliyinə namizəd Əliyev İlham Heydər oğlu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmiş elan edilsin.

3. Qərar elan olunduğu andan qüvvəyə minir.

4. Qərar “Azərbaycan”, “Respublika”, “Xalq qəzeti”, “Bakinski raboçi” qəzetlərində və “Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Məlumatı”nda dərc edilsin.

5. Qərar qətidir, heç bir orqan və ya şəxs tərəfindən ləğv edilə, dəyişdirilə və ya rəsmi təfsir edilə bilməz.

SƏDR

FƏRHAD ABDULLAYEV

Bakı şəhəri, 17 aprel 2018-ci il

YENİ SƏNƏDLƏR, NORMATİV AKTLAR

Bülletenin “Yeni sənədlər, normativ aktlar” sərlövhəsini təqdim etməkdə məqsəd muxtar respublikamızla əlaqədar məsələləri nizama salan, habelə məhkəmə sistemi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının hüquqi aktları, eləcə də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, qanunvericiliyə edilən dəyişikliklər, normativ-hüquqi aktlar sisteminə daxil olmayan, lakin muxtar respublikamız üçün mühüm əhəmiyyətə malik olan rəsmi sənədlərlə oxucularımızı tanış etməkdir.

Sərlövhədə bu günədək 220-yə yaxın qanunvericilik aktı və mühüm rəsmi sənəd dərc edilmişdir. Bu isə məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarının, həmçinin əhəlinin muxtar respublikamızla bağlı zəruri hüquqi sənədlərlə yaxından tanış olmalarına geniş imkan yaratmışdır.

Bülletenin bu sayının sözügedən sərlövhəsində oxucularımızı yeni qəbul edilmiş bir sıra qanunvericilik aktları ilə tanış edirik.

Redaksiya heyəti

**“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının
Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının
Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997, № 5, maddə 413; 1999, № 5, maddə 284, № 7, maddə 396, № 10, maddə 570; 2001, № 5, maddə 292, № 6, maddə 379, № 7, maddə 455; 2002, № 1, maddə 4, № 12, maddə 706; 2003, № 6, maddə 278; 2004, № 2, maddə 57, № 3, maddə 133, № 4, maddə 199, № 8, maddələr 597, 598, № 9, maddə 669; 2005, № 1, maddə 7, № 8, maddə 686; 2006, № 1, maddə 4, № 12, maddə 1005; 2007, № 5, maddələr 439, 446, № 7, maddə 712, № 11, maddə 1078, № 12, maddə 1222; 2008, № 3, maddə 163, № 7, maddə 609; 2009, № 2, maddə 46, № 11, maddə 878; 2010, № 7, maddə 596, № 10, maddə 842; 2011, № 4, maddə 265; 2013, № 1, maddə 21; 2014, № 2, maddə 85, № 7, maddələr 782, 784; 2015, № 2, maddə 98, № 4, maddə 346, № 5, maddə 483, № 11, maddə 1286; 2016, № 6, maddə 1004, № 11, maddə 1789, № 12, maddə 2033; 2017, № 6, maddələr 1034, 1305) 5-ci maddəsinin ikinci hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. Birinci cümlədə “Kassasiya” sözü “İnzibati-iqtisadi məhkəmələrin iqtisadi mübahisələrlə bağlı qərarları, habelə kassasiya” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. İkinci cümlədə “Bu qərarlarla” sözləri “Kassasiya və apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin qərarları ilə” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 20 oktyabr 2017-ci il.

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 20 oktyabr tarixli 813-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 20 oktyabr tarixli 813-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 6 noyabr 2017-ci il.

“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2005, № 1, maddə 8, № 8, maddə 686; 2006, № 1, maddə 4; 2007, № 4, maddə 321; 2010, № 7, maddə 596; 2011, № 2, maddə 71, № 6, maddə 484; 2012, № 12, maddə 1228; 2013, № 12, maddə 1467; 2014, № 7, maddə 783; 2015, № 2, maddə 99, № 4, maddə 347, № 11, maddə 1287; 2016, № 12, maddə 2032; 2017, № 6, maddə 1044) 29.2-ci maddəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. Birinci cümlə çıxarılsın.
2. İkinci cümlədə “Aparatın” sözü “Məhkəmə-Hüquq Şurası Aparatının” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 20 oktyabr 2017-ci il.

§

“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 20 oktyabr tarixli 812-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 20 oktyabr tarixli 812-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:
 - 1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında”

Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 6 dekabr 2017-ci il.

§

**Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində
dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 1, maddə 17, № 5, maddə 323; 2002, № 5, maddə 236; 2003, № 1, maddələr 23, 24, № 6, maddə 279; 2004, № 7, maddə 505, № 8, maddə 598, № 10, maddə 761; 2005, № 4, maddələr 277, 278; 2006, № 2, maddə 64, № 12, maddə 1006; 2007, № 1, maddələr 3, 4, № 2, maddə 68, № 5, maddə 439, № 6, maddə 560, № 7, maddə 712, № 8, maddə 756; 2008, № 6, maddə 462, №

7, maddə 602, № 12, maddə 1046; 2009, № 6, maddə 402; 2010, № 2, maddə 75, № 4, maddə 276; 2011, № 6, maddələr 471, 476, № 7, maddələr 583, 619, № 12, maddələr 1096, 1105; 2012, № 5, maddə 411, № 6, maddə 511; 2013, № 5, maddə 472, № 6, maddə 625, № 11, maddələr 1266, 1307; 2015, № 6, maddə 677, № 12, maddə 1435; 2016, № 5, maddə 836, № 6, maddə 1016, № 11, maddələr 1761, 1763, № 12, maddə 2047; 2017, № 2, maddə 155, № 4, maddə 523, № 5, maddələr 706, 750; Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 7 aprel tarixli 580-VQD nömrəli Qanunu) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 10.6-cı maddədə “nümayəndələri” sözündən sonra “və vəkilləri” sözləri əlavə edilsin;

1.2. 19.2-ci maddə üzrə:

1.2.1. 19.2.1-ci maddədə “təyin edilmişə” sözləri “, yaxud vəkili olmuşsa” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.2.2. 19.2.2-ci maddədə “nümayəndəsinin” sözündən sonra “və ya vəkilinin” sözləri əlavə edilsin;

1.3. 20.2.1-ci maddədə “nümayəndələrindən” sözündən sonra “, yaxud vəkillərindən” sözləri əlavə edilsin;

1.4. 69-cu maddə üzrə:

1.4.1. aşağıdakı məzmununda 69.1-1-ci maddə əlavə edilsin:

“69.1-1. Fiziki şəxsin nümayəndəsi onun yaxın qohumu və ya vəkil (bu Məcəllənin 71-ci maddəsində nəzərdə tutulan şəxslər istisna olmaqla) ola bilər. Nümayəndənin məhkəmədə iş aparmaq səlahiyyəti lazımı qaydada rəsmiləşdirilməlidir.”;

1.4.2. 69.2-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“69.2. Hüquqi şəxsi məhkəmədə qanunlarla, digər hüquqi aktlarla və ya hüquqi şəxsin təsis sənədləri ilə müəyyən edilmiş səlahiyyətli şəxsləri, yaxud müvafiq qaydada səlahiyyət verilmiş və əsas iş yeri həmin hüquqi şəxs olan işçiləri və ya vəkillər təmsil edir.”;

1.5. 70-ci maddə ləğv edilsin;

1.6. 72.5-ci maddədə “başqa şəxsə” sözləri “bu Məcəllənin 69.1-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şəxslərə” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.7. 150.0.3-cü maddədə “nümayəndənin səlahiyyətlərini təsdiq edən etibarnamə və ya digər” sözləri “iddia ərizəsinin səlahiyyətli şəxs tərəfindən imzalanmasını təsdiq edən” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.8. 179.2-ci maddədə “və nümayəndələrin” sözləri “, nümayəndələrin və vəkillərin” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.9. 185-ci maddə üzrə:

1.9.1. adında “və nümayəndələrin” sözləri “, nümayəndələrinin və vəkillərinin” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.9.2. 185.6-cı maddənin birinci və ikinci cümlələrində “nümayəndəsinin” sözündən sonra “, yaxud vəkilinin” sözləri əlavə edilsin;

1.10. 220.3-cü maddənin birinci cümləsində “və nümayəndələr” sözləri “, nümayəndələr və vəkillər” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.11. 271.2-ci maddə üzrə:

1.11.1. 271.2.5-ci maddədə “nümayəndələrin” sözündən sonra “, vəkillərin” sözü əlavə edilsin;

1.11.2. 271.2.9-cu maddədə “və nümayəndələrin” sözləri “, nümayəndələrin və vəkillərin” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.12. 361.2-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“361.2. Apellyasiya şikayəti, şikayəti vermiş şəxs, onun qanuni nümayəndəsi və ya nümayəndəsi, yaxud vəkili tərəfindən imzalanır. Qanuni nümayəndə və ya nümayəndə, yaxud vəkil tərəfindən verilən apellyasiya şikayətinə, əgər işdə yoxdursa müvafiq olaraq nümayəndənin, yaxud vəkilin səlahiyyətini təsdiq edən etibarnamə, vəkilin orderi və ya digər sənəd əlavə edilməlidir.”;

1.13. 393-cü maddənin mətnində “qəbul edildiyi” sözləri “qətnamə işdə iştirak edən şəxslərə rəsmi qaydada verildiyi” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.14. 400-cü maddənin mətni aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin bu Məcəllənin 402-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qəraradlarından kassasiya şikayəti verilməmişdirsə, həmin qəraradlar işdə iştirak edən şəxslərə rəsmi qaydada verildiyi gündən 10 gün sonra, qanunla şikayət verilməsi nəzərdə tutulmayan qəraradları isə çıxarıldığı andan qanuni qüvvəyə minir.”;

1.15. 402-ci maddədə “qətnamə və” sözləri “qətnamələrindən, işin məhkəmə aidiyyəti üzrə göndərilməsi və ya məhkəmə aidiyyəti haqqında ərizənin rədd edilməsi, habelə iş üzrə icraata xitam verilməsi barədə” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.16. 403.1-ci maddədə “maraqlı şəxslər” sözlərindən sonra “tələbləri təmin olunmadığı hallarda” sözləri əlavə edilsin;

1.17. Aşağıdakı məzmununda 404-1-ci maddə əlavə edilsin:

“404-1. Kassasiya şikayətinin mümkünlüyü

Apellyasiya instansiyası məhkəməsində baxılan mülki işlər üzrə iddianın qiyməti iki min manatdan, iqtisadi mübahisələrə dair işlər üzrə iddianın qiyməti on min manatdan az olan əmlak xarakterli iddialar üzrə qətnamələrdən kassasiya şikayəti verilə bilməz.”;

1.18. 408.1.1-ci maddədən “onu imzalamağa” sözləri çıxarılsın;

1.19. 415.2-ci maddədə “nümayəndələri” sözündən sonra “və vəkilləri” sözləri əlavə edilsin;

1.20. 415-1.4-cü maddədən birinci cümlə çıxarılsın və ikinci cümlə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Sonra məhkəmə yerində müşavirə apararaq və ya müşavirə otağında səs çoxluğu ilə qərar qəbul edir.”;

1.21. 417.1.6-cı maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 417.1.7-ci maddə əlavə edilsin:

“417.1.7. kassasiya şikayətinin bu Məcəllənin tələblərinə zidd olaraq icraata qəbul olunması, yaxud da icraata qəbul olunduqdan sonra digər şəxslərin kassasiya şikayəti ilə apellyasiya məhkəməsinə müraciət etməsi müəyyən edilərsə, icraata qəbul qərarladını ləğv edərək işi kassasiya baxışından çıxarmaqla apellyasiya instansiyası məhkəməsinə qaytara bilər.”;

1.22. 418-ci maddə üzrə:

1.22.1. 418.4.8-ci maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 418.4.9-cu maddə əlavə edilsin:

“418.4.9. işə məhkəmə aidiyyəti qaydalarının pozulması ilə baxılmışsa.”;

1.22.2. 418.5.-ci maddədə “418.4.6-cı” sözləri “418.4.6-418.4.9-cu” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.23. 424.2.4-cü maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 424.2.5-ci maddə əlavə edilsin:

“424.2.5. işə məhkəmə aidiyyəti qaydalarının pozulması ilə baxılmışsa.”;

1.24. 429.0.3-cü maddədə “iş” sözündən sonra “kassasiya və ya” sözləri əlavə edilsin;

1.25. 431-4-cü maddə üzrə:

1.25.1. 431-4.2.1-ci və 431-4.3.1-ci maddələrdə “işin” sözündən sonra “kassasiya və ya” sözləri əlavə edilsin;

1.25.2. 431-4.3.4-cü maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 431-4.3.5-ci və 431-4.3.6-cı maddələr əlavə edilsin:

“431-4.3.5. iş üzrə qəbul edilmiş məhkəmə aktlarının ləğv edilməsi və işin icraatına xitam verilməsi barədə;

431-4.3.6. İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarındakı müddəaların nəzərə alınması və (və ya) icrası barədə.”.

Maddə 2. Keçid müddəaları

2.1. Bu Qanun 2018-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

2.2. Bu Qanunun 1.4-1.6-cı maddələri məhkəmələrdə baxılmaqda olan işlər üzrə nümayəndə qismində iştirak edən şəxslərə həmin işlər müvafiq instansiya məhkəmələrində mahiyyəti üzrə həll edilənədək şamil olunmur.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 oktyabr 2017-ci il.

§

“Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 oktyabr tarixli 853-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 oktyabr tarixli 853-VQD nömrəli Qanununun 2018-ci il yanvarın 1-dən tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun

icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

3. Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyasına tövsiyə edilsin ki, vətəndaşların yüksək keyfiyyətli hüquqi yardım almaq hüququnun daha səmərəli təmin edilməsi məqsədi ilə vəkillərin sayının artırılaraq zəruri həddə çatdırılması üçün müvafiq tədbirlər görsün.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 7 noyabr 2017-ci il.

§

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009, № 10, maddə 762, № 12, maddə 973; 2010, № 7, maddə 587; 2011, № 6, maddə 485, № 7, maddə 593; 2012, № 5, maddə 410; 2013, № 1, maddə 16, № 11, maddə 1267; 2016, № 1, maddə 12; 2017, № 4, maddə 522, № 5, maddə 752) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 26.2-ci maddə üzrə:

1.1.1. birinci cümlə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Dövlətin, bələdiyyələrin və ya hüquqi şəxslərin adından prosessual hərəkətləri onların qanunlarla, digər hüquqi aktlarla və ya dövlət (bələdiyyə) orqanlarının və ya hüquqi şəxsin nizamnaməsi (əsasnaməsi) ilə müəyyən edilmiş səlahiyyətli şəxsləri və ya dövlət və bələdiyyə orqanları, yaxud

hüquqi şəxslər tərəfindən xüsusi səlahiyyət verilmiş, əsas iş yeri həmin dövlət və bələdiyyə orqanları və ya hüquqi şəxslər olan işçiləri həyata keçirirlər.”;

1.1.2. ikinci cümlədə “nümayəndə” sözü “işçisi” sözü ilə əvəz edilsin;

1.2. 31.1-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“31.1. İnzibati məhkəmə icraatında proses iştirakçılarının vəkillə təmsil olunmaq hüququ vardır. Dövlət və bələdiyyə orqanları, yaxud hüquqi şəxslər, həmçinin bu Məcəllənin 26.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş səlahiyyətli nümayəndə vasitəsilə, fiziki şəxslər isə yaxın qohumlar vasitəsilə təmsil oluna bilərlər.”;

1.3. 61.2-ci maddənin ikinci cümləsində “səlahiyyətli vəkilə və ya” sözləri “prosesual” sözü ilə əvəz edilsin;

1.4. 69.2-ci maddədə “səlahiyyətli” sözü “prosesual” sözü ilə əvəz edilsin;

1.5. 86.1.1-ci maddədə “apellyasiya şikayəti verən şəxs və onun səlahiyyətli nümayəndəsi” sözləri “səlahiyyətli şəxs” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.6. 93-cü maddənin adından “və onların nümayəndələri” sözləri çıxarılsın.

Maddə 2. Keçid müddəaları

2.1. Bu Qanun 2018-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

2.2. Bu Qanunun 1.1-1.2-ci maddələri məhkəmələrdə baxılmaqda olan işlər üzrə nümayəndə qismində iştirak edən şəxslərə həmin işlər müvafiq instansiya məhkəmələrində mahiyyəti üzrə həll edilənədək şamil olunmur.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 oktyabr 2017-ci il.

“Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 oktyabr tarixli 854-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 oktyabr tarixli 854-VQD nömrəli Qanununun 2018-ci il yanvarın 1-dən tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 7 noyabr 2017-ci il.

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001, № 1, maddə 1, № 3, maddə 131; 2002, № 12, maddə 693; 2003, № 1, maddə 16; 2004, № 1, maddə 10, № 4, maddə 199, № 5, maddə 321, № 8, maddə 597, № 11, maddə 884; 2005, № 6, maddələr 463, 475, № 10, maddə 874; 2006, № 5, maddə 386, № 6, maddə 479, № 8, maddə 657, № 11, maddə 927, № 12, maddələr 1005, 1014; 2007, № 2, maddə 83, № 5, maddələr 434, 436, № 7, maddə 711, № 10, maddə 934, № 11, maddələr 1049, 1074, 1078, № 12, maddələr 1213, 1219; 2008, № 3, maddə 153, № 5, maddələr 326, 341, № 6, maddələr 471, 481, № 7, maddə 602, № 8, maddə 699, № 10, maddə 881; 2009, № 2, maddə 54, № 5, maddə 311, № 6, maddə 403, № 10, maddə 771, № 11, maddə 878, № 12, maddə 964; 2010, № 4, maddə 276; 2011, № 2, maddə 71, № 3, maddə 165, № 6, maddə 463; 2012, № 5, maddə 413, № 10, maddə 945, № 11, maddə 1049; 2015, № 1, maddə 9, № 5, maddə 488, № 10, maddə 1100; 2016, № 8, maddə 1365, № 11, maddələr 1760, 1782, 1785; 2017, № 5, maddə 726, № 6, maddə 1054, № 7, maddə 1267, № 8, maddə 1513, Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 oktyabr tarixli 824-VQD nömrəli Qanunu, Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 oktyabr tarixli 850-VQD nömrəli Qanunu) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 2.3-cü maddənin birinci hissəsinə “müddəaları” sözündən sonra “, həmçinin bu Qanunun 15-1-ci maddəsi” sözləri əlavə edilsin.

2. Aşağıdakı məzmununda 15-1-ci və 15-2-ci maddələr əlavə edilsin:

“Maddə 15-1. Dövlət qulluqçusunun şəxsi işi

15-1.1. Dövlət qulluqçusunun dövlət qulluğu keçdiyi dövr ərzində yalnız bir şəxsi işi tərtib edilir və aparılır.

15-1.2. Dövlət qulluqçusunun şəxsi işinə bu Qanunun 15-1.3-cü maddəsinə əsasən müəyyən olunan qaydalarda nəzərdə tutulmuş sənədlər və məlumatlar daxil edilir.

15-1.3. Dövlət qulluqçusunun şəxsi işinin aparılması qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunur.

15-1.4. Dövlət qulluqçusunun şəxsi işinin aparılması ilə bağlı tələblərin pozulmasında təqsirli olan şəxslər Azərbaycan Respublikasının

İnzibati Xətlər Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Maddə 15-2. Dövlət qulluqçusunun xidməti vəsiqəsi

15-2.1. Dövlət qulluqçusuna qulluq keçdiyi dövlət orqanında xidməti vəsiqə verilir.

15-2.2. Xidməti vəsiqə dövlət qulluqçusunun tutduğu dövlət qulluğu vəzifəsini və ona verilmiş ixtisas dərəcəsini təsdiq edən rəsmi sənəddir.

15-2.3. Xidməti vəsiqənin nümunəsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 29 dekabr 2017-ci il.

§

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 29 dekabr tarixli 968-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 29 dekabr tarixli 435 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 29 dekabr tarixli 968-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 15-1.3-cü maddəsinə uyğun olaraq, dövlət qulluqçusunun şəxsi

işinin aparılmasının yeni qaydaları ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.3. həmin Qanunun 15-1.4-cü maddəsinə uyğun olaraq, dövlət qulluqçusunun şəxsi işinin aparılması ilə bağlı tələblərin pozulmasına görə inzibati məsuliyyət müəyyən edən qanun layihəsini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.4. həmin Qanunun 15-2.3-cü maddəsinə uyğun olaraq, dövlət qulluqçusunun xidməti vəsiqəsinin nümunəsi ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.5. beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla “Azərbaycan Respublikasında dövlət qulluğunun inkişafına dair 2019-2025-ci illər üçün Strategiya”nın layihəsini altı ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.6. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.7. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzərdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.8. bu Fərmanın 7-ci hissəsində nəzərdə tutulmuş proqram təminatının hazırlanması üçün tələb olunan vəsaitin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinə ayrılması üçün tədbirlər görsün;

1.9. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Bu Fərmanın 1.5-ci bəndində nəzərdə tutulmuş Strategiya layihəsi hazırlanarkən həmçinin aşağıdakı məsələlər nəzərə alınsın:

2.1. dövlət qulluğunda institusional islahatlar;

2.2. dövlət qulluğunda kadr siyasəti;

2.3. dövlət qulluğunda rotasiya;

2.4. dövlət qulluqçularının peşəkarlığının və səmərəliliyinin artırılması məqsədi ilə dövlət qulluğunda səriştə (kompetensiya) modelinin tətbiqi;

2.5. dövlət qulluqçularının fasiləsiz peşəkar inkişafının təmin edilməsi;

2.6. dövlət qulluğunun informasiya təminatı, o cümlədən elektron dövlət qulluğunun inkişaf etdirilməsi;

2.7. dövlət qulluqçularının stimullaşdırılması məqsədi ilə mütərəqqi motivasiya (həvəsləndirmə) sisteminin yaradılması.

3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasında “İşçilərin Şəxsi İşlərinin Elektron Məlumat Sistemi” (bundan sonra – Sistem) yaradılsın.

4. Müəyyən edilsin ki:

4.1. Sistem proqram təminatı vasitəsilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının hər bir işçisi üçün elektron şəxsi iş qovluğunun yaradılmasını, şəxsi iş qovluğunda olan sənədlərin və məlumatların elektron qaydada tərtib olunmasını və aparılmasını, habelə Sistemdə olan məlumatların daim yenilənməsini təmin edir;

4.2. Sistemin administratoru funksiyasını Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası həyata keçirir, texniki təminatını və işlək vəziyyətdə olmasını Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi, təhlükəsizliyini Azərbaycan Respublikasının Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidməti təmin edir.

5. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası:

5.1. Sistemin proqram təminatının hazırlanmasını və tətbiqini təmin etsin;

5.2. “İşçilərin Şəxsi İşlərinin Elektron Məlumat Sistemi”ndən istifadə qaydalarını iki ay müddətində müəyyən etsin;

5.3. bu Fərmanın 7-ci hissəsində nəzərdə tutulmuş proqramın tətbiqi ilə bağlı zəruri tədbirlər görsün və görülməli işlər barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

5.4. bu Fərmandan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

6. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi bu Fərmanın 4.2-ci və 5.1-ci bəndlərindən irəli gələn zəruri tədbirlərin görülməsini təmin etsin.

7. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinə tapşırılsın ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad etdiyi vəzifəli şəxslərin şəxsi iş qovluğunun elektron qaydada tərtib olunması və aparılması ilə bağlı müvafiq proqram təminatını həmin proqramın administratoru olan Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının təklifləri əsasında doqquz ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasına təqdim etsin.

8. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 29 dekabr tarixli 435 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001, № 1, maddə 28; 2002, № 8, maddə 495; 2005, № 12, maddə 1111; 2007, № 12, maddə 1241; 2008, № 5, maddə 363; 2010, № 2, maddə 80; 2017, № 8, maddə 1518) 3.1-ci bəndində “maddəsində” sözü “, 15-1.3-cü və 15-2.3-cü maddələrində” sözləri ilə əvəz edilsin.

9. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 fevral 2018-ci il.

§

**Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsi hakiminin təyin edilməsi
haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Qərarı**

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 10-cu bəndinə, 132-ci maddəsinin II hissəsinə, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 94-cü maddəsinin ikinci hissəsinə və 96-cı maddəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**:

1. 2018-ci il yanvarın 22-də səlahiyyət müddəti bitən Qabil Neymət oğlu Məmmədov Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin.

2. Bu Qərar 2018-ci il yanvarın 22-də qüvvəyə minir.

Oqtay Əsədov

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri

Bakı şəhəri, 29 dekabr 2017-ci il.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının bir sıra birinci instansiya məhkəmələrinin hakim və sədrlərinin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 9-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. Qasım Vəli oğlu Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikası Hərbi Məhkəməsinin hakimi və həmin məhkəmənin sədri təyin edilsin.
2. Zülfüqar Əziz oğlu Əhmədov Sədərək Rayon Məhkəməsinin hakimi və həmin məhkəmənin sədri təyin edilsin.
3. Hüseyn Nadir oğlu Zülfüqarov Şərur Rayon Məhkəməsinin hakimi və həmin məhkəmənin sədri təyin edilsin.
4. Faiq İnqilab oğlu Heydərov Naxçıvan Muxtar Respublikası İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin.
5. Bu Sərəncam 2018-ci il yanvarın 22-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 19 dekabr 2017-ci il.

§

Q.V.Əliyevin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Qərarı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 10-cu bəndinə, 132-ci maddəsinin II hissəsinə, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 94-cü maddəsinin ikinci hissəsinə, 96-cı maddəsinə və 97-ci maddəsinin II hissəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qərara alır:

1. Naxçıvan Muxtar Respublikası Hərbi Məhkəməsinin hakimi Qasım Vəli oğlu Əliyev vəzifəsi dəyişdirilərək Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin.
2. Bu Qərar imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

Oqtay Əsədov

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri

Bakı şəhəri, 13 fevral 2018-ci il.

Q.V.Əliyevin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

1. Qasım Vəli oğlu Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri təyin edilsin.
2. Bu Sərəncam imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 15 fevral 2018-ci il.

§

“Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2004, № 1, maddə 9, № 8, maddə 598, № 9, maddə 668; 2007, № 4, maddə 320, № 5, maddə 446, № 7, maddə 712, № 11, maddə 1078; 2008, № 6, maddə 470, № 7, maddə 608; 2010, № 7, maddə 590; 2011, № 4, maddə 266, № 11, maddə 982; 2012, № 6, maddə 521; 2014, № 2, maddə 84; 2015-ci il, № 5, maddə 491) aşağıdakı məzmununda 73.9-cu maddə əlavə edilsin:

“73.9. İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinə Azərbaycan Respublikasından seçilmiş hakimin statusu Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsi hakiminin statusuna bərabər tutulur və bu Qanunda, həmçinin digər normativ hüquqi aktlarda Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi üçün nəzərdə tutulmuş təminatlar (bu Qanun 71-ci, 72-ci, 73.5-ci, 73.6-cı və 73.8-ci maddələrində

nəzərdə tutulmuş təminatlar istisna olmaqla) İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinə Azərbaycan Respublikasından seçilmiş hakimə də şamil edilir.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 13 fevral 2018-ci il.

§

“Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 6 mart tarixli 1027-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 6 mart tarixli 1027-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzərdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 mart 2018-ci il.

§

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 16-cı bəndini rəhbər tutaraq, “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 10 mart tarixli 543-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar qərara alır:

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997, № 5, maddə 413; 1999, № 5, maddə 284, № 7, maddə 396, № 10, maddə 570; 2001, № 5, maddə 292, № 6, maddə 379, № 7, maddə 455; 2002, № 1, maddə 4, № 12, maddə 706; 2003, № 6, maddə 278; 2004, № 2, maddə 57, № 3, maddə 133, № 4, maddə 199, № 8, maddələr 597, 598, № 9, maddə 669; 2005, № 1, maddə 7, № 8, maddə 686; 2006, № 1, maddə 4, № 12, maddə 1005; 2007, № 5, maddələr 439, 446, № 7, maddə 712, № 11, maddə 1078, № 12, maddə 1222; 2008, № 3, maddə 163, № 7, maddə 609; 2009, № 2, maddə 46, № 11, maddə 878; 2010, № 7, maddə 596, № 10, maddə 842; 2011, № 4, maddə 265; 2013, № 1, maddə 21; 2014, № 2, maddə 85, № 7, maddələr 782, 784; 2015, № 2, maddə 98, № 4, maddə 346, № 5, maddə 483, № 11, maddə 1286; 2016, № 6, maddə 1004, № 11, maddə 1789, № 12, maddə 2033; 2017, № 6, maddə 1034, № 7, maddə 1305, № 11, maddə 1965; Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 15 dekabr tarixli

927-VQD nömrəli Qanunu) 109-cu maddəsinin beşinci hissəsində “Azı 5 il hakim işləmiş və pensiya yaşına çatmış və ya bu yaşa çatanadək əlil olmuş” sözləri “Hakimlərin,” sözü ilə əvəz edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 6 mart 2018-ci il.

§

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 6 mart tarixli 1028-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 6 mart tarixli 1028-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının

Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 mart 2018-ci il.

§

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 10 mart tarixli 543-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar qərara alır:

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001, № 1, maddə 1, № 3, maddə 131; 2002, № 12, maddə 693; 2003, № 1, maddə 16; 2004, № 1, maddə 10, № 4, maddə 199, № 5, maddə 321, № 8, maddə 597, № 11, maddə 884; 2005, № 6, maddələr 463, 475, № 10, maddə 874; 2006, № 5, maddə 386, № 6, maddə 479, № 8, maddə 657, № 11, maddə 927, № 12, maddələr 1005, 1014; 2007, № 2, maddə 83, № 5, maddələr 434, 436, № 7, maddə 711, № 10, maddə 934, № 11, maddələr 1049, 1074, 1078, № 12, maddələr 1213, 1219; 2008, № 3, maddə 153, № 5, maddələr 326, 341, № 6, maddələr 471, 481, № 7, maddə 602, № 8, maddə 699, № 10, maddə 881; 2009, № 2, maddə 54, № 5, maddə 311, № 6, maddə 403, № 10, maddə 771, № 11, maddə 878, № 12, maddə 964; 2010, № 4, maddə 276; 2011, № 2, maddə 71, № 3, maddə 165, № 6, maddə 463; 2012, № 5, maddə 413, № 10, maddə 945, № 11, maddə 1049; 2015, № 1, maddə 9, № 5, maddə 488, № 10, maddə 1100; 2016, № 8, maddə 1365, № 11, maddələr 1760, 1782, 1785; 2017, № 5, maddə 726, № 6, maddə 1054, № 7, maddə 1267, № 8, maddə 1513, № 11, maddə 1974, Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 oktyabr tarixli 824-VQD nömrəli, 29 dekabr tarixli 967-VQD və 968-VQD nömrəli qanunları) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 23.1-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“23.1. Dövlət qulluqçusunun və onun ailə üzvlərinin pensiya təminatı “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq həyata keçirilir.”.

2. 23.2-ci maddə üzrə:

2.1. birinci cümlədə “qulluğunda xidmət illərindən” sözləri “qulluğu vəzifəsində qulluq stajından” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.2. ikinci cümlə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Dövlət qulluqçusuna “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq qulluq stajına görə əmək pensiyasına əlavələr təyin edilməsi üçün dövlət qulluğu vəzifəsində minimum 15 il qulluq stajı tələb olunur.”.

3. 23.3-cü maddədə “qulluğunda xidmət illərinin minimum həddinə” sözləri “qulluğu vəzifəsində bu Qanunun 23.2-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş minimum qulluq stajına” sözləri ilə əvəz edilsin.

4. 23.5-ci maddə ləğv edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 6 mart 2018-ci il.

§

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 6 mart tarixli 1025-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 6 mart tarixli 1025-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı

təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 mart 2018-ci il.

§

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 156-cı maddəsini rəhbər tutaraq qərara alır:

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 1, maddələr 11-12; 2005, № 10, maddə 906; 2006, № 10, maddə 834; 2010, № 11, maddə 920; 2011, № 12, maddə 1083) aşağıdakı dəyişikliklər təsdiq edilsin:

1. 8-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 8. Naxçıvan Muxtar Respublikasında vətəndaşların seçki hüququ

I. Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində daimi yaşayan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları seçmək və seçilmək hüququna malikdirlər.

II. Məhkəmələr tərəfindən fəaliyyət qabiliyyətsizliyi təsdiq olunmuş şəxslərin seçkilərdə iştirak etmək hüququ yoxdur.

III. Hərbi qulluqçuların, hakimlərin, dövlət məmurlarının, din xadimlərinin, məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü ilə azadlıqdan məhrum edilmiş şəxslərin, bu Konstitusiyada və qanunda nəzərdə tutulan digər şəxslərin seçilmək hüququ qanunla məhdudlaşdırıla bilər.”.

2. 15-ci maddənin I hissəsində “yaşı 25-dən aşağı olmayan” sözləri “seçkilərdə iştirak etmək hüququna malik olan” sözləri ilə əvəz edilsin.

3. 19-cu maddənin I hissəsinin birinci bəndinin 5-ci yarımbəndinin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və həmin bəndə aşağıdakı məzmununda 6-cı və 7-ci yarımbəndlər əlavə edilsin:

“6) bu Konstitusiyanın 23-cü maddəsinin III hissəsinin tələbini pozduqda;

7) deputat üçün qanunla müəyyən edilmiş etik davranış qaydalarını kobud surətdə pozduqda.”.

4. 29-cu maddənin II hissəsindən “Yaşı otuzdan aşağı olmayan,” sözləri çıxarılsın.

5. 41-ci maddənin mətni aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Naxçıvan Muxtar Respublikasının Baş naziri, Baş nazirin müavini, nazir, digər mərkəzi icra hakimiyyəti orqanının rəhbəri vəzifəsinə seçkilərdə iştirak etmək hüququna malik olan, ali təhsilli, başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olmayan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı təyin edilir.”.

6. 43-cü maddənin III hissəsində “Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası” sözləri “Konstitusiya” sözü ilə əvəz edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 24 aprel 2018-ci il.

MƏHKƏMƏ FƏALİYYƏTİ

Mülki mühakimə sahəsində məhkəmə fəaliyyətinə dair 2017-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən 2017-ci ildə 1679 mülki işə baxılmaqla nəticə verilmişdir. 2016-cı ildə isə həmin məhkəmələr tərəfindən 1540 mülki işə baxılmışdır. Bu onu göstərir ki, baxılan mülki işlərin sayı 2016-cı illə müqayisədə 2017-ci ildə 9,03% artmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələrinin mülki işlər üzrə çıxardıqları qətnamə və qəraradlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə 2017-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasında 117 apellyasiya şikayətinə baxılıb nəticə verilmişdir.

Apellyasiya şikayətləri ilə bağlı ötən il 117 mülki işdən 94 işə apellyasiya qaydasında baxılaraq 55 qətnamə və 7 qərarad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 8 qətnamə dəyişdirilmiş, 21 qətnamə və 3 qərarad isə ləğv edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 369-cu maddəsində göstərilən əsasla 23 apellyasiya şikayətinin icraatına isə xitam verilmişdir.

Apellyasiya şikayəti ilə əlaqədar kollegiyada baxılıb nəticə verilmiş işləri mülki hüquq münasibətlərinin mahiyyətinə görə təsnif etdikdə bu işlər üzrə göstəricilər aşağıdakı qaydada müəyyən olunur:

- ailə münasibətləri üzrə mübahisələr – 4 iş
- mənzil mübahisələri – 6 iş
- müqavilələrdən əmələ gələn öhdəliklər üzrə mübahisələr – 23 iş
- torpaq mübahisələri – 4 iş
- mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar mübahisələr – 6 iş
- əmək mübahisələri üzrə - 3 iş

- vərəsəlik hüququ üzrə mübahisələr – 9 iş
- mülki hüquq pozuntularından (deliktlərdən) əmələ gələn öhdəliklər üzrə mübahisələr – 2 iş
- aliment tələbi üzrə mübahisələr – 17 iş
- digər mülki işlər – 20 iş

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən 2017-ci ildə baxılmış mülki işlər üzrə çıxarılan qərarlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, 2016-cı illə müqayisədə 2017-ci ildə apellyasiya şikayətlərinin sayı 37,65% artmışdır. Belə ki, 2016-cı ildə birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən mülki işlər üzrə qəbul edilmiş qərarlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasında 85 apellyasiya şikayətinə baxılmışdır. Bu artım isə onu deməyə əsas verir ki, əhalinin məhkəmə orqanlarına və ədalət mühakiməsinin obyektiv şəkildə həyata keçirilməsinə inamı gün keçdikcə artmaqdadır.

Qəbul edilmiş qərarların sabitliyi üzrə göstərici 2016-cı illə müqayisədə 2017-ci ildə yuxarı olmuşdur. Belə ki, 2016-cı ildə rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən qəbul edilən 1540 qətnamə və qəraradlardan 1,95%-i apellyasiya qaydasında dəyişdirilmiş və yaxud ləğv edilmişdirsə, 2017-ci ildə məhkəmələrin baxdığı işlər üzrə çıxarılan 1679 qətnamə və qəraradlardan 1,91%-i dəyişdirilmiş və yaxud ləğv edilmişdir. Bu isə o deməkdir ki, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 2016-cı ildə 98,05%, 2017-ci ildə isə 98,09% təşkil etmişdir.

Statistik məlumatlara görə kollegiya tərəfindən 2017-ci ildə apellyasiya qaydasında baxılan qərarların 34,04%-nin ləğv və yaxud dəyişdirilməsinə həmin işlərə baxılarkən birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının tələblərinin pozulması və məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün mühüm əhəmiyyəti olan bütün halların aydınlaşdırılmaması səbəb olmuşdur.

Apellyasiya baxışının nəticələrinə görə muxtar respublikanın ayrı-ayrı məhkəmələri üzrə 2016 və 2017-ci illərə dair göstəricilər aşağıdakı cədvəllərdə göstərildiyi kimi olmuşdur.

Məhkəmə fəaliyyəti

2016-cı ildə apellyasiya qaydasında baxılan işlər üzrə məlumat:

Məhkəmənin adı	Cəmi baxılıb	Ap.şik icr. xit.verilib	Q ə t n a m ə l ə r					Qəraradlar	
			Dəyişdirilmədən saxlanılıb	Dəyişdirilmişdir	Ləğv edilərək			Ləğv edilmişdir	Qüvvədə saxlanılmışdır
					Yeni qətnamə çıxarılıb	İddia baxılmamış saxl	İş.ic.xit ver.		
Naxçıvan	26	3	16	2	1			1	3
Babək	5	1	3		1				
Şərur	17	1	10		4				2
Şahbuz	7		2	1	3		1		
Kəngərli	1				1				
Culfa	17	1	4	2	4	2	2		2
Ordubad	11		4	1	1		2	1	2
Sədərək	1								1
YEKUN	85	6	39	6	15	2	5	2	10

2017-ci ildə apellyasiya qaydasında baxılan işlər üzrə məlumat:

Məhkəmənin adı	Cəmi baxılıb	Ap.şik icr. xit.verilib	Q ə t n a m ə l ə r					Qəraradlar	
			Dəyişdirilmədən saxlanılıb	Dəyişdirilmişdir	Ləğv edilərək			Ləğv edilmişdir	Qüvvədə saxlanılmışdır
					Yeni qətnamə çıxarılıb	İddia baxılmamış saxl	İş.ic.xit ver.		
Naxçıvan	44	9	23	2	4		2		4
Babək	8		5				2		1
Şərur	20	3	6	3	2	1	1	3	1
Şahbuz	8	4	1	1	1		1		
Kəngərli	2	1	1						
Culfa	24	3	14	1	3		2		1
Ordubad	9	3	5				1		
Sədərək	2			1	1				
YEKUN	117	23	55	8	11	1	9	3	7

Apellyasiya qaydasında 2017-ci ildə ləğv edilmiş və yaxud dəyişdirilmiş məhkəmə qərarları üzrə ayrı-ayrı məhkəmələrin göstəricilərini bir-biri ilə, eləcə də həmin məhkəmələr tərəfindən çıxarılmış qətnamə və qəraradların ümumi sayı ilə müqayisə etdikdə müəyyən olur ki, qətnamə və qəraradların sabitliyi üzrə ən aşağı göstəriciyə Sədərək Rayon Məhkəməsi, ən yüksək göstəriciyə isə Kəngərli Rayon Məhkəməsi malikdirlər. Belə ki, 2017-ci ildə Sədərək Rayon Məhkəməsində çıxarılan 23 qərardan 2 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 8,7%-i dəyişdirildiyinə və ya ləğv edildiyinə görə məhkəmə qərarlarının sabitliyi üzrə göstərici 91,3% olduğu halda, Kəngərli Rayon Məhkəməsinin qətnamə və qəraradlarının sabitliyi üzrə göstərici 100% təşkil etmişdir. Çünki, həmin dövrdə Kəngərli Rayon Məhkəməsi tərəfindən çıxarılmış 108 qətnamə və qəraraddan heç biri ləğv edilməmiş və ya dəyişdirilməmişdir.

Babək Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2017-ci ildə çıxarılan 223 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 0,9%-i ləğv edilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 99,1% təşkil etmişdir.

Ordubad Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2017-ci ildə çıxarılan 102 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 0,98%-i ləğv edilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 99,02% təşkil etmişdir.

Şahbuz Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2017-ci ildə çıxarılan 209 qətnamə və qəraraddan 3 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 1,44%-i ləğv edilmiş və yaxud dəyişdirilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 98,56% təşkil etmişdir.

Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi tərəfindən 2017-ci ildə çıxarılan 514 qətnamə və qəraraddan 8 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 1,56%-i ləğv edilmiş və yaxud dəyişdirilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 98,44% təşkil etmişdir.

Şərur Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2017-ci ildə çıxarılan 350 qətnamə və qəraraddan 7 qətnamə və 3 qərarad, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 2,86%-i dəyişdirilmiş və ya ləğv edilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 97,14% təşkil etmişdir.

Culfa Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2017-ci ildə çıxarılan 150 qətnamə və qəraraddan 6 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 4%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir, beləliklə məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 96% təşkil etmişdir.

2016-cı ildə isə baxılmış işlər üzrə qəbul edilmiş qətnamə və qəraradların sabitlik göstəriciləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Sədərək Rayon Məhkəməsi – 100% (15 qətnamə və qəraraddan heç biri ləğv edilməmiş və yaxud dəyişdirilməmişdir);

- Babək Rayon Məhkəməsi – 99,49% (196 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni 0,51%-i ləğv edilmişdir);

- Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi – 99,2% (499 qətnamə və qəraraddan 3 qətnamə və 1 qərarad, yəni 0,8%-i dəyişdirilmiş və ya ləğv edilmişdir);

- Kəngərli Rayon Məhkəməsi – 99,19% (124 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni 0,81%-i ləğv edilmişdir);

- Şərur Rayon Məhkəməsi – 98,76% (323 qətnamə və qəraraddan 4 qətnamə, yəni 1,24%-i ləğv edilmişdir).

- Şahbuz Rayon Məhkəməsi – 97,19% (178 qətnamə və qəraraddan 5 qətnamə, yəni 2,81%-i dəyişdirilmiş və ya ləğv edilmişdir);

- Ordubad Rayon Məhkəməsi – 94,19% (86 qətnamə və qəraraddan 4 qətnamə və 1 qərarad, yəni 5,81%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir);

- Culfa Rayon Məhkəməsi – 91,6% (119 qətnamə və qəraraddan 10 qətnamə, yəni 8,4%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir);

Qətnamə və qəraradların sabitliyi üzrə 2016 və 2017-ci illərə dair göstəricilərin müqayisəsi onu göstərir ki, Naxçıvan Şəhər, Babək, Şərur və Sədərək rayon məhkəmələrinin sabitlik göstəricisi 2016-cı illə müqayisədə aşağı düşmüş, Ordubad, Culfa, Şahbuz və Kəngərli rayon məhkəmələrinin qətnamə və qəraradlarının sabitlik göstəricisi isə yüksəlmişdir.

Qətnamə və qəraradların sabitlik göstəricisi, yəni buraxılan məhkəmə səhvlərinin həcmi bir çox amillərlə yanaşı, həm də məhkəmənin üzərinə düşən iş yükündən asılı olmuşdur.

Muxtar respublika məhkəmələrini mülki mühakimə icraatı üzrə iş yükünə görə təsnif etdikdə müəyyən olur ki, ötən ildə olduğu kimi 2017-ci ildə də ən çox mülki işə Naxçıvan Şəhər Məhkəməsində baxılmışdır. Belə ki, bu məhkəmədə 2016-cı ildə 499 mülki işə, 2017-ci ildə isə 514 mülki işə baxılmışdır.

Digər məhkəmələr üzrə iş yükü aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Şərur Rayon Məhkəməsi – 350 iş (2016-cı ildə 323 işə baxılmışdır);

- Şahbuz Rayon Məhkəməsi – 209 iş (2016-cı ildə 178 işə baxılmışdır);

- Babək Rayon Məhkəməsi – 223 iş (2016-cı ildə 196 işə baxılmışdır);

- Culfa Rayon Məhkəməsi – 150 iş (2016-cı ildə 119 işə baxılmışdır);

- Kəngərli Rayon Məhkəməsi – 108 iş (2016-cı ildə 124 işə baxılmışdır);

- Ordubad Rayon Məhkəməsi – 102 iş (2016-cı ildə 86 işə baxılmışdır);
- Sədərək Rayon Məhkəməsi – 23 iş (2016-cı ildə 15 işə baxılmışdır);

Göründüyü kimi 2016-cı ilə müqayisədə 2017-ci ildə Naxçıvan Şəhər Məhkəməsinin, eləcə də Şərur, Babək, Şahbuz, Culfa, Sədərək və Ordubad rayon məhkəmələrinin iş yükü artmış, Kəngərli Rayon Məhkəməsinin iş yükü isə azalmışdır.

Məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, muxtar respublikanın şəhər və rayon məhkəmələrində 2017-ci ildə baxılıb nəticə verilən mülki işlərin böyük əksəriyyətini (518 iş), yəni 30,85%-ni nikahın ləğvi tələbi ilə əlaqədar olan işlər təşkil etmişdir. Müqavilələrdən əmələ gələn öhdəliklər, vərəsəlik hüququ və mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar mübahisələr üzrə işlərin sayı da digər mübahisələrə nisbətən daha çox olmuşdur.

Statistik məlumatlara görə Naxçıvan Muxtar Respublikasının yurisdiksiyasına daxil olan rayon (şəhər) məhkəmələrinin icratına “nikahın ləğvi” tələbinə dair ümumilikdə 767 iş daxil olmuş, onlardan 173 iş ötən ildən qalıq qalmış, 594 iş isə 2017-ci ildə daxil olmuşdur. Daxil olan işlərdən 518 işə baxılaraq nəticə verilmiş, 50 iş geri qaytarılmış və icraata qəbul olunmaqdan imtina edilmiş, 1 iş aidiyyəti üzrə başqa məhkəməyə göndərilmiş, 198 mülki iş isə 2018-ci ilə qalıq qalmışdır. Nəticə verilən işlər üzrə 352 iddia təmin edilmiş, 89 işin icraatına xitam verilmiş, 77 iş üzrə isə iddia ərizəsi baxılmamış saxlanılmışdır.

Məhkəmələr üzrə “nikahın ləğvi” tələbinə dair işlər üzrə statistik göstəricilər aşağıdakı kimi olmuşdur:

Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 56 iş qalıq qalmış, 2017-ci ildə 161 mülki iş, ümumilikdə 217 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 101 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 45 qərardad çıxarılmaqla 25 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 20 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 21 mülki iş geri qaytarılmış, 50 iş 2018-ci ilə qalıq qalmışdır.

Şərur Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 53 iş qalıq qalmış, 2017-ci ildə 151 mülki iş, ümumilikdə 204 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 97 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 44 qərardad çıxarılmaqla 26 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 18 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 10 mülki iş geri qaytarılmış, 53 iş 2018-ci ilə qalıq qalmışdır.

Babək Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 11 iş qalıq qalmış, 2017-ci ildə 103 mülki iş, ümumilikdə 114 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 53 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir.

Həmin kateqoriya işlər üzrə 28 qərardad çıxarılmaqla 8 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 20 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 10 mülki iş geri qaytarılmış, 1 iş aidiyyəti üzrə başqa məhkəməyə göndərilmiş, 22 iş 2018-ci ilə qalıq qalmışdır.

Culfa Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 12 iş qalıq qalmış, 2017-ci ildə 55 mülki iş, ümumilikdə 67 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 38 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 9 qərardad çıxarılmaqla 2 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 7 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 20 iş 2018-ci ilə qalıq qalmışdır.

Kəngərli Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 13 iş qalıq qalmış, 2017-ci ildə 50 mülki iş, ümumilikdə 63 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 17 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 15 qərardad çıxarılmaqla 8 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 7 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 1 mülki iş geri qaytarılmış, 30 iş 2018-ci ilə qalıq qalmışdır.

Ordubad Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 12 iş qalıq qalmış, 2017-ci ildə 29 mülki iş, ümumilikdə 41 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 20 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 5 qərardad çıxarılmaqla 1 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 4 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 6 mülki iş geri qaytarılmış, 10 iş 2018-ci ilə qalıq qalmışdır.

Şahbuz Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 15 iş qalıq qalmış, 2017-ci ildə 33 mülki iş, ümumilikdə 48 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 21 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 17 qərardad çıxarılmaqla 6 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 11 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 10 iş 2018-ci ilə qalıq qalmışdır.

Sədərkə Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 1 iş qalıq qalmış, 2017-ci ildə 12 mülki iş, ümumilikdə 13 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 5 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 3 qərardad çıxarılmaqla 1 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 2 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 2 mülki iş geri qaytarılmış, 3 iş 2018-ci ilə qalıq qalmışdır.

Baxılan işlərin ümumi sayına münasibətdə 2016-cı illə müqayisədə 2017-ci ildə nikahın ləğvi tələbinə dair işlərin sayı azalmışdır. Belə ki, 2016-cı ildə nikahın ləğvi tələbi ilə əlaqədar olan işlər ümumilikdə baxılan işlərin 32,99%-ni, 2017-ci ildə həmin kateqoriya işlər isə 30,85%-ni təşkil etmişdir.

2017-ci ildə məhkəmələr tərəfindən “nikahın ləğvi” tələbinə dair 89 iş üzrə (17,18%) işlərin icraatına tərəflərin barışması səbəbindən xitam verilmişdir. Xitam verilmiş işlər üzrə məhkəmələrin göstəriciləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Şahbuz Rayon Məhkəməsi - 28,95% (38 işdən 11 işin icraatına xitam verilib);
- Sədərək Rayon Məhkəməsi - 25% (8 işdən 2 işin icraatına xitam verilib);
- Kəngərli Rayon Məhkəməsi - 21,87% (32 işdən 7 işin icraatına xitam verilib);
- Culfa Rayon Məhkəməsi - 14,89% (47 işdən 7 işin icraatına xitam verilib);
- Babək Rayon Məhkəməsi - 24,69% (81 işdən 20 işin icraatına xitam verilib);
- Ordubad Rayon Məhkəməsi - 16% (25 işdən 4 işin icraatına xitam verilib);
- Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi - 13,69% (146 işdən 20 işin icraatına xitam verilib);
- Şərur Rayon Məhkəməsi - 12,77% (141 işdən 18 işin icraatına xitam verilib);

2017-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasında baxılan mülki işlər üzrə qəbul olunmuş qətnamə və qərarlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasına 22 kassasiya şikayəti verilmiş, 21 iş üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının 16 qətnamə və 3 qərarı dəyişdirilmədən saxlanılmış, 2 qətnaməsi ləğv olunmuş, 1 qətnamədən verilmiş kassasiya şikayəti isə hazırda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının icraatında baxılmaqdadır.

Beləliklə, 2017-ci ildə qəbul edilən qərarlardan 1,7%-i ləğv edildiyindən Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının sabitlik göstəricisi 98,3% təşkil etmişdir.

≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈
≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈
≈ ≈ ≈

İNZİBATİ-İQTİSADI KOLLEGIYADAN

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2017-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

2017-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin icraatına ümumilikdə inzibati və iqtisadi mübahisələrlə bağlı 213 iş daxil olmuş, onlardan 17 iş 2016-cı ildən cari ilə qalıq qalmış, 196 iş isə 2017-ci ildə daxil olmuşdur. Daxil olmuş işlərdən 33 iş iqtisadi mübahisələrə dair, 180 iş isə inzibati mübahisələrə dair işlər olmuşdur.

İqtisadi mübahisələr üzrə işlərdən 32 işə mahiyyəti üzrə baxılmaqla 19 iş üzrə iddia təmin edilmiş, 3 işin icraatına xitam verilmiş, 1 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 9 iş üzrə iddia ərizəsi geri qaytarılmış, 1 mülki iş 2018-ci ilə qalıq qalmışdır.

İnzibati mübahisələr üzrə işlərdən 167 işə mahiyyəti üzrə baxılmaqla 34 iş üzrə iddia təmin, 15 iş üzrə iddia rədd edilmiş, 43 işin icraatına xitam verilmişdir. 73 iş üzrə iddia ərizəsi geri qaytarılmış, 2 mülki iş etiraz və ya digər əsaslara görə aidiyyəti məhkəməyə göndərilmiş, 13 iş isə 2018-ci ilə qalıq qalmışdır.

2016-cı illə müqayisədə 2017-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin icraatına inzibati və iqtisadi mübahisələrlə bağlı daxil olan işlərin sayı 18,33% artmışdır. Belə ki, 2016-cı ildə İnzibati-İqtisadi Məhkəmənin icraatına inzibati və iqtisadi mübahisələrlə bağlı 180 iş daxil olmuşdur.

Məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, İnzibati-İqtisadi Məhkəməyə 2017-ci ildə daxil olan işlərin böyük əksəriyyətini məcburetmə haqqında iddia tələbinə dair (128 iş - yəni 60,09%) və öhdəliyin icrası haqqında iddia tələbinə dair (42 iş – yəni 19,72%) işlər təşkil etmişdir.

2017-ci ildə inzibati-iqtisadi kollegiyada inzibati mübahisələrlə bağlı 22 apellyasiya şikayətinə baxılmışdır. Kollegiyada həmin şikayətlərə baxılaraq 16 iş üzrə 11 qərar və 5 qərardad dəyişdirilmədən qüvvədə saxlanılmış, 6 iş üzrə 4 qərar və 2 qərardad ləğv edilmişdir. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2016-cı ildə inzibati-iqtisadi kollegiyada inzibati mübahisələrlə bağlı 16 apellyasiya şikayətinə baxılaraq 5 qərar ləğv edilmiş, 6 qərar və 4 qərardad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 1 iş üzrə apellyasiya şikayətinin icraatına isə xitam verilmişdir. Göründüyü kimi 2016-cı illə müqayisədə 2017-ci ildə kollegiyada baxılan inzibati mübahisələrlə bağlı işlərin sayı artmışdır.

2017-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi Kollegiyasında baxılan inzibati mübahisələrə dair işlər üzrə qəbul olunmuş qərar və qəraradlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi Kollegiyasına 9 kassasiya şikayəti verilmiş, kassasiya şikayətlərinə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi Kollegiyasında baxılaraq 6 qərar və 1 qərarad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 1 qərar və 1 qərarad ləğv edilmişdir.

2017-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi Kollegiyasında baxılan iqtisadi mübahisələrə dair mülki işlər üzrə qəbul olunmuş qətnamə və qəraradlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi Kollegiyasına 1 kassasiya şikayəti verilmiş, həmin kassasiya şikayəti hazırda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi Kollegiyasının icraatında baxılmaqdadır.

Beləliklə, 2017-ci ildə qəbul edilən qərarlardan 8,33%-i ləğv edildiyindən Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi Kollegiyasının sabitlik göstəricisi 91,67% təşkil etmişdir.

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~

CİNAYƏT KOLLEGİYASINDAN

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2017-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin ərazi yurisdiksiyasına aid olan muxtar respublika məhkəmələri tərəfindən 2017-ci ildə 27 nəfərin barəsində 26 cinayət işinə məhiyyəti üzrə baxılmışdır. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2016-cı ildə həmin məhkəmələr tərəfindən 37 nəfərin barəsində 33 cinayət işinə baxılmışdır.

Birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən 2017-ci ildə baxılmış 25 cinayət işi üzrə 26 nəfərin barəsində ittiham hökmləri çıxarılmışdır.

İttiham hökmünün çıxarılması ilə nəticələnən işləri obyektə görə qruplaşdırdıqda 2016 və 2017-ci illərə dair göstəricilər aşağıdakı kimi olmuşdur:

Cinayətlərin növü	2016-cı il üzrə göstəricilər (şəxslərin və işlərin sayı)	2017-ci il üzrə göstəricilər (şəxslərin və işlərin sayı)
Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlər	7 / 5	3 / 3
Həyat və sağlamlıq əleyhinə olan cinayətlər	6 / 6	4 / 4
Mülkiyyət əleyhinə olan cinayətlər	4 / 4	2 / 2
Şəxsiyyətin cinsi toxunulmazlığı və cinsi azadlığı əleyhinə olan cinayətlər	–	1 / 1
Ədalət mühakiməsi əleyhinə olan cinayətlər	–	2 / 2
İqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlər	10 / 8	6 / 5
İdarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlər	2 / 2	2 / 2
Hərəkət təhlükəsizliyi və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydaları əleyhinə olan cinayətlər	6 / 6	6 / 6

Məhkəmə fəaliyyəti

Cədvəldən göründüyü kimi 2016-cı ildən fərqli olaraq 2017-ci ildə narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı, həyat və sağlamlıq əleyhinə olan, mülkiyyət əleyhinə olan və iqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlər azalmış, hərəkət təhlükəsizliyi və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydaları əleyhinə olan cinayətlər və idarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlər üzrə göstəricilər isə dəyişməmişdir. Bundan əlavə ötən ildən fərqli olaraq 2017-ci ildə ədalət mühakiməsi əleyhinə olan və şəxsiyyətin cinsi toxunulmazlığı və cinsi azadlığı əleyhinə olan cinayətlərə dair işlər daxil olmuşdur.

2016 və 2017-ci illərdə məhkumlara təyin olunan cəzalar aşağıdakı kimi olmuşdur:

Təyin olunan əsas cəzaların növləri	2016-cı il üzrə məhkumların sayı	2017-ci il üzrə məhkumların sayı
Müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə	32 nəfər	22 nəfər
Azadlıqdan məhrum etməyə şərti məhkum etmə	3 nəfər	1 nəfər
Cərimə cəzasına məhkum etmə	–	2 nəfər
İslah işlərinə məhkum etmə	–	1 nəfər

Cədvəldən göründüyü kimi müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilənlər 2016-cı ildə məhkum edilmiş 91,43%-ni, 2017-ci ildə isə məhkum olunanların 84,62%-ni təşkil etmiş, yəni 2016-cı ilə müqayisədə 2017-ci ildə cəzaların ümumi kütləsində azadlıqdan məhrum etmə cəzasının həcmi 6,81% azalmış, azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı olmayan cəzaların həcmi isə əksinə 6,81% artmışdır (ümmilikdə götürüldükdə).

2016 və 2017-ci ildə baxılan cinayət işlərinə dair göstəricilər ayrı-ayrılıqda muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri üzrə aşağıdakı kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2016-cı il üzrə (cinayət işinin və məhkumun sayı)	2017-ci il üzrə (cinayət işinin və məhkumun sayı)
Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsi	12 iş / 13 nəfər	8 iş / 8 nəfər

Məhkəmə fəaliyyəti

Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	5 / 5	1 / 1
Culfa Rayon Məhkəməsi	7 / 8	6 / 7
Şərur Rayon Məhkəməsi	2 / 2	7 / 7
Babək Rayon Məhkəməsi	2 / 2	-
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	1 / 1	-
Ordubad Rayon Məhkəməsi	1 / 3	1 / 1
Sədərək Rayon Məhkəməsi	3 / 3	3 / 3
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	-	-

Cədvəldən göründüyü kimi 2016-cı ildən fərqli olaraq 2017-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsində, Naxçıvan şəhər və Culfa rayon məhkəmələrində baxılmış cinayət işlərinin sayı azalmış, Şərur Rayon Məhkəməsində baxılmış cinayət işlərinin sayı isə artmışdır. Sədərək və Ordubad rayon məhkəmələrinin icraatına daxil olan cinayət işləri üzrə göstəricilər dəyişməmişdir. Ötən ildən fərqli olaraq 2017-ci ildə Kəngərli və Babək rayon məhkəmələrinin icraatına cinayət işi daxil olmamışdır. Şahbuz Rayon Məhkəməsinin icraatına ötən ildə olduğu kimi cinayət işi daxil olmamışdır.

2017-ci ildə birinci instansiya məhkəmələrində baxılmış cinayət işləri üzrə çıxarılan hökmlərdən verilmiş apellyasiya şikayətlərinə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasında baxılaraq 9 hökm dəyişdirilmədən saxlanılmış, 6 hökm isə dəyişdirilmişdir.

Dəyişdirilən hökmlər muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələrinin 2017-ci ildə çıxardıqları bütün hökmlərin 24%-ni təşkil etdiyi üçün məhkəmələr üzrə hökmlərin sabitlik göstəricisi 76% olmuşdur.

Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2016-cı ildə birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən çıxarılmış hökmlərin sabitlik göstəricisi 93,55% təşkil etmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən xüsusi icraat qaydasında 2017-ci ildə 43 işə (materiala) baxılmışdır. 2016-cı illə müqayisədə bu göstərici 41,09% azalmışdır (həmin dövrdə 73 işə baxılmışdır).

2017-ci ildə xüsusi icraat qaydasında həll edilən işlərdən 27 iş (62,79%) həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi, 1 iş (2,33%) telefon danışqlarına qulaq asma, 1 iş (2,33%) binaya, tikinti obyektlərinə və torpaq sahələrinə daxil olma və onlara baxış keçirilməsi, 1 iş (2,33%) xəstəliyə və hökmün icra müddətinin başa çatmasına görə cəza çəkməkdən azad etmə, 1 iş (2,33%) cəzadan şərti

Məhkəmə fəaliyyəti

olaraq vaxtından əvvəl azad etmə, 3 iş (6,98%) cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi və 9 iş (20,93%) digər məsələlər barədə olmuşdur.

Muxtar respublikanın rayon (şəhər) məhkəmələri üzrə xüsusi icraat qaydasında baxılan işlərlə əlaqədar 2016 və 2017-ci illərin göstəriciləri aşağıdakı cədvəldə təsvir edildiyi kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2016-cı il üzrə (işlərin və şəxslərin sayı)	2017-ci il üzrə (işlərin və şəxslərin sayı)
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	35 iş / 35 nəfər	19 iş / 19 nəfər
Şərur Rayon Məhkəməsi	14 / 14	6 / 6
Babək Rayon Məhkəməsi	1 / 1	2 / 2
Culfa Rayon Məhkəməsi	3 / 3	1 / 1
Ordubad Rayon Məhkəməsi	-	2 / 2
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	20 / 20	13 / 13
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	-	-
Sədərək Rayon Məhkəməsi	-	-

2017-ci ildə muxtar respublikanın rayon (şəhər) məhkəmələrinin xüsusi icraat qaydasında çıxardıqları qərarlardan 2 apellyasiya şikayəti verilmişdir. Naxçıvan Şəhər Məhkəməsinin qərarlarından verilmiş həmin şikayətlər təmin edilməyərək qərarlar qüvvədə saxlanılmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələrində 2017-ci ildə 469 nəfərin barəsində 453 inzibati xəta haqqında işə baxılmışdır.

2016-cı illə müqayisədə 2017-ci ildə baxılan inzibati xəta haqqında işlərin sayı 1,34%, inzibati xəta törətmiş şəxslərin sayı isə 3,3% artmışdır (2016-cı ildə 454 nəfərin barəsində 447 inzibati xəta haqqında işə baxılmışdır).

2017-ci ildə barəsində inzibati tənbeh tətbiq olunan şəxslərdən 132 nəfərə (28,14%) inzibati həbs, 47 nəfərə (10,02%) inzibati cərimə, 1 nəfərə (0,21%) xəbərdarlıq, 156 nəfərə (33,26%) isə inzibati xəta törətmiş fiziki şəxsin ona verilmiş xüsusi hüququnun məhdudlaşdırılması növündə inzibati tənbeh tədbirləri tətbiq olunmuş, 133 nəfərin (28,36%) barəsində 133 inzibati xəta haqqında işin icraatına isə xitam verilmişdir.

İnzibati tənbeh tədbirinin tətbiqinə dair qərarın çıxarılması ilə nəticələnən inzibati xətalara növünə görə qruplaşdırdıqda 2016 və 2017-ci illərə dair göstəricilər aşağıdakı cədvəldə təsvir olunduğu kimi olmuşdur:

Məhkəmə fəaliyyəti

İnzibati xətanın növləri	2016-cı il üzrə (şəxslərin və işlərin sayı)	2017-ci il üzrə (şəxslərin və işlərin sayı)
Xırda xuliqanlıq	19 nəfər / 19 iş	37 nəfər / 37 iş
Aksiz markası ilə markalanmalı olan məhsulların (malların) belə marka olmadan az miqdarda satılmasına, satış məqsədilə saxlanmasına və ya istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarılmasına görə	4 nəfər / 4 iş	2 nəfər / 2 iş
Nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmayan şəxslər tərəfindən nəqliyyat vasitələrinin idarə edilməsi	3 nəfər / 3 iş	-
Xırda talama	3 nəfər / 2 iş	22 nəfər / 21 iş
Qanunsuz olaraq narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin istehlakı, satış məqsədi olmadan şəxsi istehlak miqdarında hazırlanması, əldə edilməsi, saxlanması, daşınması və ya göndərilməsi		7 nəfər / 7 iş
Polis işçisinin və ya hərbi qulluqçunun qanuni tələbinə qəsdən tabe olmama	27 nəfər / 24 iş	58 nəfər / 53 iş
Qumar oyununda iştirak etmə	-	13 nəfər / 7 iş
Məhkəmənin xüsusi qərarı (qərarı) və ya hakimin, səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) təqdimatı üzrə tədbirlər görülməməsi	37 nəfər / 34 iş	-
Məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra məmurunun tələblərinin yerinə yetirilməməsi	19 nəfər / 19 iş	16 nəfər / 16 iş
İnzibati cərimə və ictimai işlər növündə inzibati tənbeh tətbiq etmə haqqında qərarın icra edilməməsi	86 nəfər / 86 iş	154 nəfər/154 iş
Malların və nəqliyyat vasitələrinin Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən gömrük nəzarətindən gizlədilməklə keçirilməsi	-	1 nəfər / 1 iş
Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən malların və ya nəqliyyat vasitələrinin bəyan	1 nəfər / 1 iş	1 nəfər / 1 iş

Məhkəmə fəaliyyəti

edilməməsinə görə, bu az miqdarda olduqda		
Ov qaydalarının kobud şəkildə pozulmasına (lazımi icazə olmadan və ya qadağan olunmuş yerlərdə, yaxud qadağan olunmuş müddətlərdə, qadağan edilmiş alətlərlə və ya üsullarla ov edilməsinə), habelə digər ov qaydalarının müntəzəm pozulmasına görə	-	4 nəfər / 1 iş
Döymə	5 nəfər / 5 iş	19 nəfər / 18 iş
Nəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququ olan şəxs tərəfindən nəqliyyat vasitəsini alkoqoldan, narkotik vasitələrdən, psixotrop maddələrdən və ya güclü təsir göstərən digər maddələrdən istifadə olunması nəticəsində sərxoş vəziyyətdə idarə edilməsi	4 nəfər / 4 iş	1 nəfər / 1 iş
Malların saxlanca qoyulması və saxlanca qaydalarının pozulması	1 nəfər / 1 iş	-
Digər inzibati xətlər	40 nəfər / 40 iş	1 nəfər / 1 iş

Göründüyü kimi 2016-cı illə müqayisədə 2017-ci ildə rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən baxılan xırda xuliqanlıqla bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq olunan şəxslərin sayı 94,74%, inzibati cərimə və ictimai işlər növündə inzibati tənbeh tətbiq etmə haqqında qərarın icra edilməməsi ilə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 79,07%, xırda talama ilə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 7 dəfə, polis işçisinin və ya hərbi qulluqçunun qanuni tələbinə qəsdən tabe olmama ilə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 2 dəfə, döymə ilə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 4 dəfə artmış, aksiz markası ilə markalanmalı olan məhsulların (malların) belə marka olmadan az miqdarda satılmasına, satış məqsədilə saxlanmasına və ya istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarılmasına görə barəsində inzibati tənbeh tətbiq olunan şəxslərin sayı 50%, məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra məmurunun tələblərinin yerinə yetirilməməsi ilə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 15,79%, nəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququ olan şəxs tərəfindən nəqliyyat vasitəsini alkoqoldan, narkotik vasitələrdən, psixotrop maddələrdən və ya güclü təsir göstərən digər maddələrdən istifadə olunması

nəticəsində sərxoş vəziyyətdə idarə edilməsi ilə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 75%, digər inzibati xətalara bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı isə 97,5% azalmışdır. Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən malların və ya nəqliyyat vasitələrinin bəyan edilməməsi ilə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı dəyişməmişdir. Ötən ildən fərqli olaraq 2017-ci ildə nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmayan şəxslər tərəfindən nəqliyyat vasitələrinin idarə edilməsi, məhkəmənin xüsusi qərarı (qərarı) və ya hakimin, səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) təqdimatı üzrə tədbirlər görülməməsi, malların saxlanca qoyulması və saxlanca qaydalarının pozulması ilə bağlı olan inzibati xətalara dair işlər daxil olmamış, qanunsuz olaraq narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin istehlakı, satış məqsədi olmadan şəxsi istehlak miqdarında hazırlanması, əldə edilməsi, saxlanması, daşınması və ya göndərilməsi, qumar oyunu, malların və nəqliyyat vasitələrinin Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən gömrük nəzarətindən gizlədilməklə keçirilməsi və ov qaydalarının kobud şəkildə pozulması (lazımi icazə olmadan və ya qadağan olunmuş yerlərdə, yaxud qadağan olunmuş müddətlərdə, qadağan edilmiş alətlərlə və ya üsullarla ov edilməsi), habelə digər ov qaydalarının müntəzəm pozulması ilə bağlı olan inzibati xətalara dair işlər isə daxil olmuşdur.

Baxılmış inzibati xətalara dair işlər üzrə muxtar respublika məhkəmələrinin 2016 və 2017-ci illərə dair göstəriciləri aşağıdakı cədvəldə təsvir olunduğu kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2016-cı il üzrə (iş və şəxslərin sayı)	2017-ci il üzrə (iş və şəxslərin sayı)
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	118 iş / 118 nəfər	140 iş / 140 nəfər
Şərur Rayon Məhkəməsi	74 / 81	126 / 140
Babək Rayon Məhkəməsi	99 / 99	55 / 55
Culfa Rayon Məhkəməsi	36 / 36	35 / 35
Ordubad Rayon Məhkəməsi	15 / 15	23 / 23
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	37 / 37	40 / 42
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	61 / 61	26 / 26
Sədərək Rayon Məhkəməsi	7 / 7	8 / 8

2017-ci ildə muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən baxılmış inzibati xətalara dair işlər üzrə çıxarılmış qərarlardan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət Kollegiyasına 18 apellyasiya şikayəti verilmişdir.

Ordubad Rayon Məhkəməsinin 1 qərarından və Şərur Rayon Məhkəməsinin 1 qərarından verilən apellyasiya şikayətlərinə baxılaraq qərarlar dəyişdirilmədən qüvvəsində saxlanılmış, Babək Rayon Məhkəməsinin 1 qərarından, Culfa Rayon Məhkəməsinin 1 qərarından, Kəngərli Rayon Məhkəməsinin 3 qərarından, Şərur Rayon Məhkəməsinin 8 qərarından, Sədərək Rayon Məhkəməsinin 1 qərarından və Naxçıvan Şəhər Məhkəməsinin 2 qərarından verilən apellyasiya şikayətlərinə isə baxılaraq qərarlar dəyişdirilmişdir.

Muxtar respublikanın şəhər və rayon məhkəmələri tərəfindən 2017-ci ildə inzibati xətərlərə dair işlər üzrə çıxarılan qərarlardan 3,53%-i dəyişdirildiyindən qərarların sabitlik göstəricisi 96,47% təşkil etmişdir.

2017-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət Kollegiyasında baxılan işlər üzrə çıxarılan qərarlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət Kollegiyasına 5 kassasiya şikayəti verilmiş, həmin şikayətlərdən 1 şikayət baxılmadan geri qaytarılmış, 4 şikayət isə hazırda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət Kollegiyasının icraatında baxılmaqdadır.

Beləliklə, 2017-ci ildə qəbul edilən qərarlardan dəyişdirilən və ya ləğv edilən olmadığından Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət Kollegiyasının sabitlik göstəricisi 100% təşkil etmişdir.

≈ ≈ ≈ ≈ ≈
≈ ≈ ≈

HƏRBİ KOLLEGIYADAN

**Hərbi kollegiyanın 2017-ci ilin yekunları üzrə
fəaliyyətinin nəticələrini əks etdirən statistik məlumatlar**

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hərbi kollegiyasında 2017-ci ildə 27 nəfərin barəsində 16 cinayət işi üzrə apellyasiya şikayətlərinə baxılmışdır. 2016-cı ildə isə kollegiyada 17 nəfərin barəsində 14 cinayət işi üzrə apellyasiya şikayətlərinə baxılmışdır. Göründüyü kimi 2016-cı illə müqayisədə 2017-ci ildə hərbi kollegiyanın icraatına daxil olan işlərin sayı 14,29% artmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Hərbi Məhkəməsində çıxarılmış ittiham hökmlərindən verilmiş apellyasiya şikayətləri cinayətlərin təsnifatına görə böyük ictimai təhlükə törətməyən, az ağır və ağır cinayətlər üzrə işlərdən olmuşdur.

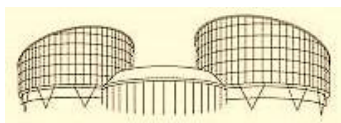
Məhkumların təqsirli bilindikləri konkret əməllərə gəldikdə mübahisələndirilən hökmlərlə bir nəfər Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 150.2.5, 182.2.1, 182.2.2, 182.2.3, 330.3, 332.2.1, 332.2.2, 332.2.3, bir nəfər 332.2.1, 332.2.2, 332.2.3, bir nəfər 182.2.1, 331.3 və 341.3, bir nəfər 342.2, bir nəfər 331.2, 332.3, bir nəfər 125, 331.2, 331.3 və 341.1, bir nəfər 125, 331.2, 331.3, bir nəfər 331.3, bir nəfər 150.2.5, 332.2.1, bir nəfər 341.1, bir nəfər 126.1, 331.3, bir nəfər 330.1, iki nəfər 331.2 və 331.3, iki nəfər 332.3, dörd nəfər 182.2.1, 182.2.2, 182.2.3 və 332.3, iki nəfər 332.2.3, bir nəfər 297.2, bir nəfər 332.2.4, bir nəfər 332.1, bir nəfər 332.2.5, bir nəfər isə 335.1-ci maddələri ilə məhkum edilmişlər. Barəsində apellyasiya qaydasında işə baxılmış məhkumlardan 3 nəfər zabit, 2 nəfər gizir, 4 nəfər çavuş, 18 nəfər isə əsgər olmuşdur.

Apellyasiya şikayətlərinə baxılması zamanı məhkəmə iclasları məhkəmə istintaqı aparılmadan keçirilməklə apellyasiya şikayətlərinə baxılması nəticəsində 3 hökm dəyişdirilmiş, 13 hökm isə dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

2017-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hərbi kollegiyasında baxılan cinayət işləri üzrə çıxarılan qərarlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hərbi kollegiyasına 5 kassasiya şikayəti verilmişdir. Kassasiya şikayətlərinə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hərbi kollegiyasında baxılaraq 3 qərar dəyişdirilmədən saxlanılmış, 1 şikayət baxılmadan geri qaytarılmış, 1 kassasiya şikayəti isə hazırda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hərbi kollegiyanın icraatında baxılmaqdadır.

<i>Məhkəmə fəaliyyəti</i>

Beləliklə, 2017-ci ildə qəbul edilən qərarlar üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hərbi kollegiyasının sabitlik göstəricisi 100% təşkil etmişdir.

İNSAN HÜQUQLARI VƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİ

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarlarının icmalı

Bülletenin hər buraxılışında insan hüquq və azadlıqlarına dair məsələlər üzrə Avropa Məhkəməsinin hüquqi mövqeyini əks etdirən qərarların icmalı dərc olunur.

Bu sayımızda da oxucuların tanış olması məqsədilə İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin “İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi Haqqında” Avropa Konvensiyasının müvafiq maddələrinin pozuntusunun təsdiq edildiyi bir neçə qərarının icmalını təqdim edirik:

1. Avropa Məhkəməsinin ***Bloxin (Blokhin) Rusiyaya qarşı*** (Böyük Palata) (Ərizə № 47152/06) iş üzrə 23 mart 2016-cı il tarixli qərarından

Maddə 5

5-ci maddənin 1(d) bəndi

Tərbiyə nəzarəti

Yetkinlik yaşına çatmayan hüquqpozanın “davranışının islah edilməsi” üçün müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilməsi: *pozuntu baş verib*

Maddə 3

Ləyaqəti alçaldan rəftar

Qeyri-insani rəftar

“Davranışının islah edilməsi” üçün həbsdə saxlandığı müddətdə yetkinlik yaşına çatmayan şəxsin adekvat tibbi yardımla təmin edilməməsi: *pozuntu baş verib*

Maddə 6

Cinayət prosesi

6-cı maddənin 1-ci bəndi

Cinayət ittihamı

“Davranışının islah edilməsi” üçün yeniyetmənin yetkinlik yaşına çatmayan hüquqpozanlar üçün müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilməsi ilə nəticələnmiş məhkəmə icraatı: *pozuntu baş verib*

6-cı maddənin 3-cü bəndi

Müdafiə hüquqları

“Davranışının islah edilməsi” üçün yeniyetmənin yetkinlik yaşına çatmayan hüquqpozanlar üçün müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilməsi ilə nəticələnmiş məhkəmə icraatında adekvat prosessual təminatların olmaması: *pozuntu baş verib*

Faktlar – Nəzərdən keçirilən dövrdə on iki yaşında olan və böyüklərin ona diqqət göstərməməsindən və hiperaktivlikdən (ADHD sindromu) əziyyət çəkən ərizəçi doqquz yaşlı uşağın pulunu əlindən almaqda şübhəli bilinərək tutuldu və polis bölməsinə gətirildi. Dövlət orqanları müəyyən etdilər ki, ərizəçi Cinayət Məcəlləsinə əsasən cəzalandırılmalı olan hüquq pozuntuları törədib, amma cinayət məsuliyyətinə səbəb olan yaşa çatmadığına görə ona qarşı cinayət işi açılmadı. Bunun əvəzinə o, məhkəməyə gətirildi və məhkəmə onun “davranışının islah edilməsi” və növbəti hüquq pozuntuları törətməsinin qarşısının alınması üçün otuz gün müddətinə yetkinlik yaşına çatmayan hüquqpozanlar üçün müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilməsi barədə qərar çıxardı. Ərizəçi iddia etdi ki, saxlanma mərkəzində olarkən səhhəti pisləşmişdi, çünki həkiminin təyini etdiyi tibbi yardımı almırdı.

14 noyabr 2013-cü il tarixli qərarında Məhkəmənin Palatası yekdilliklə qərara aldı ki, Konvensiyanın 3-cü maddəsi (ərizəçinin səhhəti ilə əlaqədar olaraq ona adekvat tibbi yardım göstərilmədiyinə görə), 5-ci maddəsi (ərizəçinin əsassız olaraq müvəqqəti saxlanma mərkəzində saxlanmasına görə) və 6-cı maddəsinin 3(c) və 3(d) bəndləri ilə birgə götürülmüş halda 6-cı maddəsinin 1-ci bəndi (onun müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilməsi ilə nəticələnmiş məhkəmə icraatında adekvat prosessual təminatlar olmadığına görə) pozulub. İş Hökumətin vəsatəti əsasında Böyük Palatanın icraatına verildi.

Hüquqi məsələlər

Maddə 3: Müəyyən edilmiş beynəlxalq hüquq normalarına uyğun olaraq, azadlıqdan məhrum edilmiş yetkinlik yaşına çatmayanların sağlamlığı ümumən qəbul edilmiş olan və bütövlükdə cəmiyyətdə yetkinlik yaşına çatmayanlara şamil olunan tibbi standartlara müvafiq olaraq təmin edilməlidir. Hakimiyyət orqanları uşağın maraqlarının üstün tutulması prinsipini həmişə rəhbər tutmalıdırlar və uşaq lazımı qayğı və müdafiə ilə təmin edilməlidir. Bundan başqa, əgər hakimiyyət orqanları uşağın azadlıqdan məhrum edilməsi məsələsini nəzərdən keçirirlərsə, onun yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün saxlama mərkəzinə yerləşdirilməsinin mümkünlüyü məsələsini müəyyənləşdirmək üçün onu tibbi müayinədən keçirərək sağlamlıq durumunu qiymətləndirməlidirlər.

Hazırkı işdə bunu təsdiqləyən kifayət qədər dəlillər var ki, ərizəçi müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilərkən hakimiyyət orqanları onun ADHD sindromundan əziyyət çəkdiyini və müalicəyə ehtiyacı olduğunu bildirdilər. Bundan başqa, onun azad edildikdən sonra ertəsi gün xəstəxanaya aparılması və üç həftəyə yaxın psixiatriya xəstəxanasına yerləşdirilməsi faktı onun müvəqqəti saxlama mərkəzində səhhəti ilə bağlı zəruri müalicəni almadığını göstərirdi. Beləliklə, ərizəçi öz mövqeyini dəlillərlə ortaya qoymuş oldu. Öz növbəsində Hökumət mərkəzin personalının tam nəzarəti və cavabdehliyi altında olmuş ərizəçinin müvəqqəti saxlama mərkəzində otuz gün qaldığı müddətdə səhhətinin tələb etdiyi tibbi yardımını aldığını sübuta yetirə bilmədi. Beləliklə, ərizəçinin yeniyetmə yaşında olduğunu və ADHD sindromundan əziyyət çəkdiyinə görə xüsusilə həssas durumda olduğunu nəzərə alsaq, müvəqqəti saxlama mərkəzində zəruri tibbi yardım almadığına görə ərizəçinin 3-cü maddədə nəzərdə tutulmuş hüquqları pozulmuşdu.

Nəticə: pozuntu baş verib (yekdilliklə).

5-ci maddənin 1-ci bəndi: Böyük Palata Palatanın bu qənaətini təsdiqlədi ki, ərizəçinin otuz gün müddətinə müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilməsi 5-ci maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulan mənada azadlıqdan məhrum edilmə idi. Palata xüsusi olaraq qeyd etmişdi ki, mərkəz qapalı və mühafizə olunan müəssisə idi və orada saxlanılanlar sutkada iyirmi dörd saat müşahidə altında olurdular ki, bu da onların müəssisəni icazəsiz tərk etməmələrini təmin edirdi, intizam rejimi isə növbədə olan mühafizəçilər tərəfindən mühafizə edilirdi.

Böyük Palata bu məsələdə də Palata ilə razılaşdı ki, ərizəçinin mərkəzə yerləşdirilməsi Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 1-ci bəndinin “a”, “b”, “c”, “e” və ya “f” yarımbəndlərindən hər hansı birinin tətbiq dairəsinə düşmür. Buna görə də o, diqqətini bu məsələyə yönəltdi ki, mərkəzə yerləşdirilmə 5-ci maddənin 1(d) bəndinə (tərbiyə nəzarəti məqsədləri üçün həbsə alma) uyğun idimi?

Böyük Palata bir daha xatırlatdı ki, “tərbiyə nəzarəti” sözləri sırf sinif otağındakı tədris prosesinin anlayışlarına bərabər tutulmalıdır: yerli hakimiyyət orqanının sərəncamına verilmiş yetkinlik yaşına çatmayan şəxsdən söhbət getdikdə tərbiyə nəzarəti yerli hakimiyyət orqanı tərəfindən müvafiq şəxsin mənafeyi və müdafiəsi naminə valideynlik hüquqlarının həyata keçirilməsinin bir çox aspektlərini əhatə edir. Bundan başqa, tərbiyə nəzarəti üçün saxlama mərkəzinə yerləşdirilən şəxs tərbiyə məqsədlərinə və

təhlükəsizlik tələblərinə cavab verən lazımi resurslara malik olan münasib müəssisədə saxlanmalıdır.

O, ərizəçinin işinin faktlarına qayıdaraq qeyd etdi ki, müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilmə qısamüddətli, müvəqqəti həll yoludur və ciddi problemləri olan yetkinlik yaşına çatmayanlara yardım üçün tətbiq edilən ayrıca və uzunmüddətli tədbir olan qapalı tərbiyə müəssisəsinə yerləşdirilmə ilə müqayisə oluna bilməz. Böyük Palata başa düşə bilmir ki, maksimum otuz gün ərzində həyata keçirilən hər hansı əhəmiyyətli tərbiyə nəzarəti yetkinlik yaşına çatmayan şəxsin davranışını necə dəyişə bilər və onu lazımi müalicə və reabilitasiya ilə necə təmin edə bilər?

Böyük Palata mərkəzdə müəyyən tədris prosesinin aparıldığı ilə razılaşsa da, hesab etdi ki, müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilmənin müddəti hətta qısa olsa belə, normal tədris proqramına uyğun olaraq dərslərin keçilməsi azadlıqdan məhrum edilən və dövlətin cavabdehliyi altında olan bütün yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün standart praktika olmalıdır. Bu cür tədris onların təhsilindəki boşluqları aradan qaldırmaq üçün zəruridir. Lakin bu tədrisin təmin edilməsi dövlətin bu arqumentini təsdiqləmir ki, ərizəçinin mərkəzə yerləşdirilməsi tərbiyə nəzarəti “məqsədi” ilə həyata keçirilmişdi. Əksinə, bu mərkəz təhsil müəssisələrindəki rejimdən fərqli olan intizam rejimi ilə xarakterizə olunurdu.

Bu da önəmli fakt idi ki, daxili məhkəmələrin heç biri ərizəçinin mərkəzə tərbiyə məqsədləri üçün yerləşdirildiyini qeyd etməmişdilər. Bunun əvəzinə onlar ərizəçinin “davranışının islah edilməsi” ifadəsini işlətməmiş və növbəti hüquq pozuntuları törətməsinin qarşısının alınmasının zəruriliyini qeyd etmişdilər, amma bunların heç biri Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 1(d) bəndində nəzərdə tutulan əsaslı səbəb deyildi. Bu cür həbsdə saxlanma 5-ci maddənin 1-ci bəndinin digər yarımbəndlərindən hər hansı birinin tətbiq dairəsinə düşmədiyinə görə 1-ci bəndin pozuntusu baş vermişdi.

Nəticə: pozuntu baş verib (yekdilliklə).

6-cı maddənin 3(c) və 3(d) bəndləri ilə birgə götürülmüş halda 6-cı maddənin 1-ci bəndi: Ərizəçi şikayət etdi ki, onun müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilməsi ilə nəticələnmiş məhkəmə icraatı ədalətsiz idi, belə ki, o, qəyyumunun, müdafiəçi vəkili və ya müəlliminin iştirakı olmadan polis tərəfindən dindirilmişdi və onun əleyhinə ifadə vermiş şahidləri icraat zamanı çarpaz dindirmək imkanına malik olmamışdı.

a) 6-cı maddənin bu işə tətbiqinin mümkünlüyü məsələsi – Böyük Palata Palatanın bu qənaəti ilə razılaşmamaq üçün əsas görmür ki, ərizəçiyə qarşı aparılmış icraat Konvensiyanın 6-cı maddəsində nəzərdə tutulan mənada

cinayət mühakimə icraatı idi. Palata kimi o da diqqəti icraatın zahiri əlamətləri və istifadə edilmiş ifadələr üzərində cəmləşdirməkdən daha çox, situasiyanın reallıqları üzərində cəmləşdirməyin zəruriliyini vurğuladı. Otuz gün müddətinə yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilmə tədbirində açıq-aydın çəkindirici və cəzalandırıcı elementlər vardı (Palata qeyd etmişdi ki, mərkəz qapalı və mühafizə olunan müəssisə idi və orada saxlanılanlar daimi müşahidə altında olur və ciddi intizam rejimində saxlanılırdılar).

Böyük Palata həminin Hökumətin etirazındakı bu argumenti rədd etdi ki, şikayətlərə Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 4-cü bəndi əsasında baxılmalıdır. Böyük Palatanın rəyinə görə, ərizəçi barəsindəki məhkəmə icraatı cinayət ittihamının irəli sürülməsinə aid olduğuna görə ərizəçinin şikayətlərinə 5-ci maddənin 4-cü bəndi əsasında deyil, Konvensiyanın 6-cı maddəsinin daha geniş əhatəli prosessual təminatları kontekstində baxılmalıdır.

Beləliklə, 6-cı maddə bu işə tətbiq edilə bilər.

Nəticə: Hökumətin ilkin etirazı rədd edildi (yekdilliklə).

b) *Şikayətin mahiyyəti* – Ərizəçi polis tərəfindən polis bölməsinə gətirildiyi və dindirildiyi zaman on iki yaşında idi və beləliklə onun yaşı təqsirləndirildiyi cinayətə görə məsuliyyətə cəlb edilməsi üçün Cinayət Məcəlləsində müəyyən edilmiş yaş həddindən (on dörd yaş) aşağı idi. Buna görə də onun hakimyyəti orqanlarının xüsusi rəftarına və müdafiəsinə ehtiyacı vardı. Müxtəlif beynəlxalq mənbələrdə yer alan qaydalardan belə aydın olur ki, onun barəsində hər hansı tədbir görülmədən onun üstün maraqları nəzərə alınmalı və polis tərəfindən saxlanıldığı andan ən azı böyük üçün təmin edilən hüquqlar və hüquqi təminatlar onun üçün də təmin edilməli idi. Üstəlik, onun ADHD sindromundan, psixi pozuntudan və sinir sistemi ilə bağlı davranış pozuntularından əziyyət çəkməsi faktı onu həssas durumunu və xüsusi müdafiəyə olan ehtiyacını şərtləndirirdi.

i) *Hüquqi yardım almaq hüququ* – Məhkəmə bunu təsdiqlənmiş hesab etdi ki, polislər ərizəçiyə vəkillə təmsil olunmasında yardım göstərməmişdilər. Eləcə də ərizəçi vəkiliyin olması hüququna və dindirmədə babasının və ya müəlliminin iştirak etməsi hüququna malik olduğu barədə məlumatlandırılmamışdı. Polislərin məsələyə bu cür passiv yanaşması onların pozitiv öhdəliklərinin, yəni ərizəçini (ADHD sindromundan əziyyət çəkən uşağı) hüquqi yardım almasına imkan verən məlumatla təmin etmək öhdəliyinin yerinə yetirilmiş sayılması üçün açıq-aydın yetərli deyildi. Daxili qanunvericilikdə yaşı cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi üçün

müəyyən edilmiş yaş həddindən aşağı olan yetkinlik yaşına çatmayan şəxsin polis tərəfindən dindirilərkən hüquqi yardımla təmin edilməsinin nəzərdə tutulmaması bu öhdəliyi yerinə yetirməmək üçün üzrlü səbəb deyildi. Əslində bu, beynəlxalq mənbələrdə müəyyən edilən və yetkinlik yaşına çatmayanların hüquqi yardımıla və ya lazım gəldikdə digər növ yardımla təmin edilməsini nəzərdə tutan təməl prinsiplərə zidd idi.

Bundan başqa, vəkilin iştirakı olmadan ərizəçinin etiraf ifadəsi verməsi təkcə ərizəçinin müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilməsi ilə nəticələnmiş məhkəmə icraatında onun əleyhinə istifadə edilməmişdi, həm də şahid ifadələri ilə birlikdə götürülərək, ölkədaxili məhkəmələrin onun hərəkətlərində zor tətbiq etməklə pul alma cinayətinin tərkib elementləri olduğu qənaətinə gəlməsi ilə nəticələnmiş və beləliklə onun mərkəzə yerləşdirilməsi üçün əsas təşkil etmişdi. Polis tərəfindən dindirilərkən ərizəçinin hüquqi yardımla təmin edilməməsi onun müdafiə hüquqlarına sonradan düzəldilməsi mümkün olmayan zərər yetirmiş və bütövlükdə məhkəmə icraatının ədalətliliyinə xələl gətirmişdi ki, bu da 6-cı maddənin 1-ci və 3(c) bəndlərinin pozuntusu idi.

ii) *Şahidlərin çağırılmasına və dindirilməsinə nail olmaq hüququ* – Nə ərizəçinin zorla pulunu aldığı iddia edilən uşağın özü, nə də onun anası ifadə vermək və ərizəçi tərəfindən çarpaz dindirilmək üçün məhkəmə iclasına çağırılmamışdılar, halbuki onların ifadələri təhqiqatın ərizəçinin zor tətbiq etməklə pul qoparma əməlini törətdiyi qənaətinə gəlməsi üçün həlledici əhəmiyyət daşıyırdı. Onların məhkəmə iclasına gəlməməsi üçün üzrlü səbəb yox idi. Bundan başqa, ərizəçinin ifadəsindən imtina etməsi faktını nəzərə alsaq, bu şahidlərin dinlənilməsi icraatın ədalətliliyi üçün önəmli idi. Bu təminatın olması xüsusən bu işdə olduğu kimi yaşı cinayət məsuliyyəti üçün müəyyən edilmiş yaş həddinə çatmayan yeniyetmənin azadlıq hüququ kimi təməl hüququna aid məsələnin həll edildiyi məhkəmə icraatında önəmlidir. Ərizəçinin otuz gün müddətinə azadlıqdan məhrum edilməsi (on iki yaşlı oğlan üçün bu heç də az müddət deyil) təhlükəsinin mövcud olması faktını nəzərə alsaq, daxili məhkəmənin tərəflərin bərabərliyi prinsipinə riayət edilməsini təmin etməklə məhkəmə icraatının ədalətliliyini təmin etməsi olduqca önəmli idi. Ərizəçinin prosesin hər hansı mərhələsində şahidləri çarpaz dindirmək imkanına malik olmamasını kompensasiya etmək üçün balanslaşdırıcı amillərin olmadığı bir şəraitdə ərizəçinin müdafiə hüquqları və konkret olaraq şahidləri çağırmaq və dindirmək hüququ 6-cı maddənin 1-ci və 3(c) bəndlərində nəzərdə tutulmuş təminatlarla bir araya sıgmayan dərəcədə məhdudlaşdırılmışdı.

Yetkinlik yaşına çatmayan ərizəçinin “Yetkinlik yaşına çatmayanlar haqqında” 1999-cu il tarixli qanunda müəyyən edilmiş prosessual təminatlarının Cinayət Prosessual Məcəlləsi əsasında cinayət işi üzrə müttəhimlərə verilən hüquqlarla müqayisədə əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdırıldığı bu iş qanunverici orqanın uşaqları müdafiə etmək və onları qayğı və yardımla təmin etmək niyyətinin reallıqla və yetkinlik yaşına çatmayan hüquqpozanlar üçün lazımi prosessual təminatların olmasını tələb edən prinsiplərlə necə ziddiyyət təşkil etdiyini əyani şəkildə göstərirdi.

Böyük Palatanın rəyinə görə, əqli və emosional inkişafı istənilən halda xüsusi diqqət tələb edən yetkinlik yaşına çatmayanlar və xüsusən yaşları cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmək üçün müəyyən edilmiş yaş həddinə çatmayan azyaşlı uşaqlar onlar barəsində məcburiyyət tədbirlərinin, hətta bu tədbirlər tərbiyə tədbirləri adı altında görüldükdə belə, tətbiqi zamanı dəstəyə və hüquqlarının müdafiəsində yardım göstərilməsinə layiqdirlər. Söhbət uşağın azadlığından gedirsə, şübhəsiz ki, onun üstün maraqlarının və rifahının müdafiəsi üçün adekvat prosessual təminatlar mövcud olmalıdır. Başqa cür düşünmək uşaqları eyni vəziyyətdə olan böyüklərlə müqayisədə əlverişsiz vəziyyətə salmış olardı. Bu baxımdan əlil uşaqların müdafiəsinin yetərincə təmin edilməsi onlar üçün əlavə təminatların olmasını tələb edə bilər. Amma bu o demək deyil ki, uşaqların işinə geniş əhatəli cinayət prosesi çərçivəsində baxılmalıdır; onların hüquqları beynəlxalq standartlara, xüsusən Uşaq hüquqları haqqında Konvensiyanın müddəalarına uyğun olaraq yaşlarına uyğunlaşdırılmış müvafiq prosedurlar çərçivəsində təmin edilməlidir.

Bir sözlə, ərizəçi müvəqqəti saxlama mərkəzinə yerləşdirilməsi ilə nəticələnmiş icraatda ədalətli məhkəmə araşdırması imkanından məhrum edilmişdi.

Nəticə: pozuntu baş verib (altı səsə qarşı on bir səs).

Maddə 41: Mənəvi ziyana görə 7.500 avro təyin edildi.

≈ ≈ ≈

2. Avropa Məhkəməsinin **Dvorski Xorvatiyaya qarşı** (*Böyük Palata*) – (*Ərizə № 25703/11*) iş üzrə 2 oktyabr 2015-ci il tarixli qərarından

Maddə 6

6-cı maddənin 1-ci bəndi

Ədalətli məhkəmə araşdırması

Polis tərəfindən dindirilmə zamanı şübhəli şəxsin özünün seçdiyi vəkillə görüşməsinə polis tərəfindən əhəmiyyətli və yetərli əsaslar olmadan icazə verilməməsi: *pozuntu baş verib*

6-cı maddənin 3 “c” bəndi

Özünün seçdiyi vəkilin yardımından istifadə etmək hüququ

Polis tərəfindən dindirilmə zamanı onu təmsil etmək üçün ailəsi tərəfindən vəkil təyin olunduğu barədə şübhəli şəxsə məlumat verilməməsi: *pozuntu baş verib*

Faktlar – 2007-ci ildə ərizəçi bir neçə cinayətlə əlaqədar həbs edildi və polis tərəfindən şübhəli şəxs qismində dindirildi. Dindirmə zamanı ərizəçi ittiham edildiyi cinayətlərdə təqsiri boynuna aldı və bu etirafı onun işi üzrə məhkəmə araşdırmasında sübut kimi qəbul edildi. 2008-ci ildə ərizəçi ağırlaşdırıcı hallarla adam öldürmə, silahlı soyğunçuluq və yanğın törətmədə təqsirkar hesab olundu və yekun qərarla qırx il müddətinə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırıldı.

Avropa Məhkəməsinə şikayət ərizəsində ərizəçi şikayət etdi ki, həbsindən sonra polislər onu təmsil etməsi üçün valideynlərinin işə cəlb etdiyi vəkil (G.M.) ilə onun görüşməsinə icazə verməyiblər, buna görə də o, polis tərəfindən çağırılmış vəkilin (M.R.-in) xidmətlərindən istifadə etməyə məcbur olub və özünün seçdiyi vəkilin yardımından istifadə etmədən öz əleyhinə ifadə verməyə məcbur edilib. 28 noyabr 2013-cü il tarixli qərarla Məhkəmənin Palatası iki səsə qarşı beş səsle müəyyən etdi ki, Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1 və 3 “c” bəndlərinin pozuntusu baş verməyib. 14 aprel 2014-cü ildə iş ərizəçinin vəsatəti əsasında Böyük Palatanın icraatına verildi.

Hüquqi məsələlər – 6-cı maddəsinin 1 və 3 “c” bəndləri: Həbsdə saxlanılan təqsirləndirilən şəxsin polis tərəfindən dindirilərkən vəkillə görüşməsinə icazə verilmədiyi *Salduzun işindən* fərqli olaraq, hazırkı iş elə bir situasiyaya aid idi ki, bu zaman ərizəçiyə birinci dindirmə zamanı vəkillə görüşmək imkanı verilmişdi, amma bu vəkil, onun şikayətində bildirdiyinə görə özünün seçdiyi vəkil deyildi. Vəkilin iştirakı olmadan şübhəli şəxsin dindirilməsi üçün “inandırıcı əsasların tələb” olunduğu situasiyalarda vəkillə

görüşə icazə verilmədiyi hallardan fərqli olaraq, daha az dərəcədə ciddi hal olan “seçim imkanının verilməməsi” hallarında “əhəmiyyətli və yetərli əsaslara” dair tələb daha yumşaq formada tətbiq edilir. Milli hakimiyyət orqanları hüquqi nümayəndənin seçilməsi məsələsində müttəhimin istəklərini nəzərə almalıdırlar, amma ədalət mühakiməsinin maraqları üçün bunun zəruri olmadığını göstərən əhəmiyyətli və yetərli əsaslar olarsa, həmin istəkləri nəzərə almaya bilərlər. Əhəmiyyətli və yetərli əsaslar yoxdursa, müdafiəçi vəkili sərbəst surətdə seçmək hüququnun məhdudlaşdırılması ərizəçinin müdafiəsinə mənfi təsir göstərəcəyi təqdirdə 6-cı maddənin 1-ci bəndi ilə 3 “c” bəndinin pozulmasına səbəb olacaq, özü də bu zaman proses bütövlükdə nəzərə alınmalıdır.

a) *Ərizəçi özünün məlumatlı seçimi əsasında seçdiyi vəkillə təmsil olunmuşdumu?* – Məhkəmə bunu yetərinə sübut edilmiş hesab etdi ki, dindirmə başlanmazdan əvvəl G.M. polis bölməsində ərizəçini görməyə cəhd etmiş, amma polislər ona çıxıb getməsinə söyləmiş və onun gəldiyini ərizəçiyə xəbər verməmişdilər. Müvafiq olaraq, ərizəçi polis tərəfindən dindirilərkən onu təmsil edəcək şəxs kimi formal olaraq vəkil M.R.-i seçsə də, onun seçimi məlumatlı seçim deyildi, çünki ərizəçi valideynlərinin onun üçün G.M.-i işə cəlb etmələrindən xəbərsiz idi.

b) *Özünün seçdiyi vəkillə ərizəçinin görüşməsinə məhdudiyyət qoyulması üçün əhəmiyyətli və yetərli əsaslar var idimi?* – Ərizəçinin G.M. ilə görüşməsinə icazə verilməməsinin Hökumət tərəfindən qeyd edilən yeganə səbəbi ondan ibarət idi ki, G.M. ərizəçini təmsil etmək üçün etibarlı vəkalətnaməyə malik deyildi. Amma işin materialları göstərirdi ki, ərizəçinin valideynləri G.M.-ə yazılı vəkalətnamə veriblər və milli qanunvericilik buna icazə verirdi. Beləliklə, polislərin üzərinə belə bir vəzifə düşürdü ki, ən azı G.M.-in polis bölməsinə gəldiyini ərizəçiyə xəbər versinlər, amma onlar bunu etməmişdilər. Belə olan halda Məhkəmə əmin deyildi ki, polisin davranışı nəticəsində ərizəçinin öz təmsilçisi qismində G.M.-i təyin etmək imkanına malik olmaması əhəmiyyətli və yetərli əsaslara söykənirdi.

c) *Bütövlükdə prosesin ədalətliliyinə xələl gətirilmişdimi?* – Hazırkı işdə olduğu kimi şübhəli şəxs onu təmsil edən vəkilin təyin edilməsinin və ya seçilməsinin cinayət istintaqının lap əvvəlindən şübhəli şəxsin öz əleyhinə ifadə verməsinə təsir göstərdiyini və ya bununla nəticələndiyi iddia etdiyi hallarda bu məsələnin hakimiyyət orqanları və xüsusən məhkəmələr tərəfindən diqqətlə yoxlanılması tələb olunur. Lakin polis tərəfindən ondan etirafın alınması üsulu ilə bağlı ərizəçinin irəli sürdüyü qanuni etirazla

əlaqədar olaraq milli məhkəmələrin qəbul etdiyi qərarlar əsaslı olmaqdan çox-çox uzaq idi. Heç bir milli hakimiyyət orqanı ərizəçinin polis tərəfindən dindirilməsi ilə əlaqədar olaraq G.M.-in polis bölməsinə gəlişi ətrafındakı halları müəyyən etmək üçün hər hansı addım atmamışdı. Konkret olaraq, milli məhkəmələr Konvensiyanın 6-cı maddəsində təsbit olunmuş cinayət işi üzrə ədalətli məhkəmə araşdırmasının dəyərləri baxımından qərarlarının düzgünlüyünü təsdiqləyən və ya əsaslandıran səbəbləri göstərmək üçün heç bir real cəhd göstərməmişdilər. Buna görə də Məhkəmə əmin deyildi ki, ərizəçi polis tərəfindən dindirilmə zamanı onu təmsil etmək üçün seçilmiş M.R.-in seçildiyi şəraitdən şikayət etmək üçün real imkana malik idi.

Hazırkı işdə belə hesab etmək olar ki, polisin davranışının nəticəsi aşağıdakılardan ibarət oldu: ərizəçi susmaq hüququna malik olduğu halda susmaq əvəzinə polis ifadə verdi və təqsiri boynuna aldı, bu isə sonradan ona qarşı sübut kimi qəbul edildi. Sonradan o, polis tərəfindən ondan etirafın alınmış olduğu şəraitə etirazını bildirdi. Baxmayaraq ki, ona qarşı başqa sübutlar vardı, bunu nəzərə almamaq olmazdı ki, onun ilkin etirafı, belə görünür ki, ona qarşı cinayət prosesinin sonrakı gedişinə mühüm təsir göstərmişdi. Belə olan halda, seçilmiş vəkillə ərizəçinin görüşməsinin qarşısını almış polisin davranışının nəticəsi ondan ibarət idi ki, bu hal bütövlükdə götürülmüş cinayət prosesinin sonrakı mərhələsinin ədalətliliyinə xələl gətirmişdi.

Nəticə: pozuntu baş verib (bir səsə qarşı on altı səsle).

Maddə 41: hesab edildi ki, pozuntunun müəyyən edilməsinin özü hər hansı mənəvi ziyanla bağlı yetərinə ədalətli kompensasiya təşkil edir.

≈ ≈ ≈

3. Avropa Məhkəməsinin “*Rohlana Çexiya Respublikasına qarşı*” (Böyük Palata) (*Ərizə №59552/08*) iş üzrə 27 yanvar 2015-ci il tarixli qərarından

Maddə 7

7-ci maddənin 1-ci bəndi

Daha ağır cəza təyin olunması

Nullum crimen, nulla poena sine lege (törədildiyi zaman cinayət sayılmayan əmələ görə cəzalandırılmamaq) prinsipi

Cinayət Məcəlləsinin müvafiq müddəası qüvvəyə minməzdən əvvəl törədilmiş hərəkətləri özündə ehtiva edən “davamedici” cinayətə görə məhkum edilmə: *pozuntu baş verməyib*

Faktlar – Ərizəçi 2000-ci ildən 8 fevral 2006-cı ilədək arvadı ilə dəfələrlə fiziki və ruhi cəhətdən qəddar rəftar etməkdə ittiham olundu. 2007-ci ildə birinci instansiya məhkəməsi ərizəçini Cinayət Məcəlləsinin 215a maddəsinin 1 iyun 2004-cü ildən qüvvədə olan redaksiyasında müəyyən edilmiş əməli – onunla bir evdə yaşayan şəxsə qəddar rəftar etməkdən ibarət “davamedici” cinayət əməlini törətməkdə təqsirkar hesab etdi. O, hesab etdi ki, bu anlayış həmin tarixdən əvvəl törədilmiş hərəkətlərə də şamil olunur, bu şərtlə ki, onlar törədildiyi anda digər bir cinayət əməli təşkil etmiş olsun. Bu ittiham hökmü apellyasiya məhkəməsi və Ali Məhkəmə tərəfindən qüvvədə saxlanıldı.

Özünün presedent hüququna istinadən Ali Məhkəmə qeyd etdi ki, cinayət əməli vahid bir akt hesab edilən davamedici aktlardan ibarətdirsə, həmin əməlin cinayət xarakteri həmin cinayəti təşkil edən sonuncu aktın törədildiyi anda qüvvədə olan qanunvericilik əsasında qiymətləndirilməlidir. Həmin qanunvericilik həmçinin əvvəlki hərəkətlərə də şamil olunur, bu şərtlə ki, onlar əvvəlki qanunvericiliyə əsasən cinayət əməlləri sayılmış olsun. Hazırkı işdə Cinayət Məcəlləsinə 1 iyun 2004-cü ildə dəyişiklik edilənə qədər ərizəçinin törətdiyi hərəkətlər Cinayət Məcəlləsinin 197a maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayət əməli, yəni şəxsə və ya şəxslər qrupuna qarşı zorakılıq etmə və həmin Məcəllənin 221-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hücum hesab olunurdu.

2008-ci ildə Konstitusiya Məhkəməsi ərizəçinin təqdim etdiyi konstitusiya şikayətini açıq-aydın əsassız sayaraq rədd etdi və hesab etdi ki, onun işində məhkəmələrin qəbul etdikləri qərarlar Konstitusiya ilə qadağan olunan hər hansı retrospektiv təsirə malik deyildi.

18 aprel 2013-cü il tarixli qərarla Avropa Məhkəməsinin Palatası (bax: Məlumat bülleteni № 162) yekdilliklə bu nəticəyə gəldi ki, daxili məhkəmələrin qərarı Konvensiyanın 7-ci maddəsini pozmayıb.

Hüquqi məsələlər – Ərizəçi cinayət əməlinə görə Cinayət Məcəlləsinin 215a maddəsinə əsasən məhkum olundu, həmin maddə 2004-cü il tarixli dəyişikliklər vasitəsilə bu Məcəlləyə daxil edilmişdi və həmin tarixə qədər törədilmiş hərəkətlərə də şamil olunurdu. Daxili məhkəmələr müəyyən etdilər ki, davamedici cinayət əməli vahid bir akt hesab edilməlidir və onun tövsifi həmin əməlin sonuncu aktı yekunlaşdığı anda qüvvədə olan qanunvericilik əsasında qiymətləndirilməlidir, bu şərtlə ki, əvvəlki

qanunvericiliyin dövründə törədilmiş hərəkətlər həmin köhnə qanunvericiliyə əsasən cinayət əməli təşkil etmiş olsun. Beləliklə, 215a maddəsi ərizəçinin 2004-cü ildən əvvəl törətdiyi hücumlara da şamil olunurdu, belə ki, onlar əvvəlki qanunvericiliyə əsasən cinayət hərəkəti sayılırdı. Daxili qanunvericiliyə şərh verərkən ölkədaxili məhkəmələr davamedici cinayət əməli anlayışına istinad etdilər, həmin əməl eyni məqsəd daşıyan, eyni cinayət əməlinin elementlərini özündə ehtiva edən, tərkib elementləri eyni və ya oxşar şəkildə həyata keçirilməsi ilə bir-biri ilə əlaqəli olan, zaman etibarı ilə bir-birinə yaxın olan və eyni obyektə yönələn ayrı-ayrı aktlardan ibarət əməl kimi müəyyən edilmişdi. Ərizəçinin 1 iyun 2004-cü ilə qədərki davranışı həmin dövrdə qüvvədə olan qanunvericilik əsasında cəzalandırılmalı olan cinayət əməli təşkil edirdi və buna görə də 215a maddəsində müəyyən edilmiş cinayətin tərkib elementlərini özündə ehtiva edirdi. Beləliklə, ərizəçinin həm də həmin tarixdən əvvəl törətdiyi aktlara görə yuxarıda qeyd edilən maddə əsasında məsuliyyətə cəlb olunması cinayət qanunvericiliyinin ərizəçinin zərərinə olaraq və Konvensiyanın qadağan etdiyi şəkildə retroaktiv tətbiqini təşkil etmirdi. Belə olan halda, müvafiq daxili qanunvericilik normalarının aydın ifadə olunduğu və milli məhkəmələr tərəfindən izah edildiyi nəzərə alınaraq, ərizəçi həmçinin 2004-cü ilə qədər törətdiyi hərəkətlərlə əlaqədar olaraq davamedici cinayət əməlinə görə cinayət məsuliyyətinə cəlb olunacağını öncədən görə bilərdi və görməli idi, həmçinin öz davranışını müvafiq qaydada nizamlamaq imkanına malik idi.

Beləliklə, ərizəçinin məhkum olunduğu cinayət əməli “törədildiyi anda qüvvədə olan müvafiq milli qanunvericilikdə” nəzərdə tutulmuşdu və həmin qanunvericilikdə bu cinayət əməli kifayət qədər aydın şəkildə müəyyən edilmişdi və Konvensiyanın 7-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş tələbə, yəni qanunun anlaşılan olmasından ibarət keyfiyyət tələbinə cavab verirdi.

Nəhayət, Məhkəmə ərizəçinin bu arqumentini də rədd etdi ki, 2004-cü ildə qanunvericiliyə daxil edilmiş norma əsasında ona cəza təyin edilməsi ərizəçiyə əks halda təyin edilməli olan cəzadan daha ağır cəzanın təyin olunması ilə nəticələnib. Daxili məhkəmələrin yuxarıda qeyd edilən yanaşmasının ərizəçinin cəzasına mənfi təsir göstərərək onu ağırlaşdırdığını göstərən heç bir şey yox idi. Əksinə, onun 1 iyun 2004-cü ilə qədər törətdiyi hərəkətlər həmin tarixdən sonra törətdiklərindən ayrılıqda qiymətləndirilsəydi, ərizəçi ən azı ona faktiki olaraq təyin olunmuş cəza ilə eyni, yaxud daha ağır cəza alacaqdı.

Nəticə: pozuntu baş verməyib (yekdilliklə).

≈ ≈ ≈

4. Avropa Məhkəməsinin **“Ruslan Yakovenko Ukraynaya qarşı”** (Beşinci Bölmə) (Ərizə № 5425/11) iş üzrə 04 iyun 2015-ci il tarixli qərarından

7 sayılı Protokolun 2-ci maddəsi

Verəcəyi apellyasiya şikayətinin onun azadlığa buraxılacağını gecikdirəcəyi səbəbindən ərizəçinin apellyasiya şikayəti verməkdən imtina etməyə məcbur olması – *pozuntu baş verib*

Maddə 5

5-ci maddənin 1-ci bəndi

Qanuni tutulma və ya həbsə alınma

Məhkum olunmuş məhbusun hətta cəza müddəti bitdikdən sonra da barəsindəki hökm qüvvəyə minənə qədər qətimkan tədbiri qismində həbsdə saxlanması: *pozuntu baş verib*

Faktlar – 12 iyul 2010-cu ildə ərizəçi bir nəfərə ağır bədən xəsarəti yetirməkdə təqsirkar hesab edildi və dörd il yeddi ay müddətinə azadlıqdan məhrum edildi. Məhkəmə qərara aldı ki, hökm qanuni qüvvəyə minənədək ərizəçi qətimkan tədbiri qismində istintaq təcridxanasında (SİZO) həbsdə saxlanmalıdır. 15 iyul 2010-cu ildə ərizəçinin cəza müddəti başa çatdı, çünki artıq o uzun müddət idi ki, məhkəməyəqədər həbsdə saxlanılırdı. O, azadlığa buraxılması üçün SİZO müdiriyyətinə müraciət etdi, amma xahişi rədd edildi. 27 iyul 2010-cu ildə 12 iyul tarixli hökmdən apellyasiya şikayəti vermək üçün müəyyən edilmiş on beş günlük müddət başa çatdı və heç bir apellyasiya şikayəti verilmədiyinə görə hökm qüvvəyə mindi. 29 iyul 2010-cu ildə SİZO yekun hökmü icra etmək barədə məhkəmə sərəncamını aldıqdan sonra ərizəçi azadlığa buraxıldı.

Hüquqi məsələlər – Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 1-ci bəndi

a) 2010-cu il iyulun 15-dən 27-dək ərizəçinin həbsdə saxlanması – Bu dövrdə ərizəçinin həbsdə saxlanması onun cinayət işi üzrə hökm elan olunduqdan sonra baş vermişdi, amma bununla belə daxili qanunvericiliyə əsasən “məhkəməyəqədər həbsdə saxlanma” hesab olunurdu. 12 iyul 2010-cu il tarixli hökmdə ərizəçinin azadlıqdan məhrum edilməsi ilə əlaqədar olan iki ayrıca tədbir nəzərdə tutulmuşdu: birincisi, təyin olunmuş azadlıqdan məhrum etmə cəzasının çəkilməsi və ikincisi, hökm qüvvəyə minənə qədər qətimkan tədbiri qismində ərizəçinin həbsdə saxlanması. Təyin olunmuş cəzanın çəkilməsi üç gündən sonra başa çatmalı olsa da, apellyasiya şikayəti vermək üçün müddətin on beş gün olduğunu nəzərə alsaq, qeyd edilən tədbirlərdən ikincisinin müddəti bundan on iki gün artıq olmalı idi.

Apellyasiya şikayəti verəcəyi təqdirdə ərizəçinin həbsdə saxlanma müddəti daha da uzanacaq və onun işinə apellyasiya məhkəməsi tərəfindən baxılmasından asılı olacaqdı. Müvafiq olaraq, sözügedən dövrdə ərizəçinin həbsdə saxlanılması, azadlıqdan məhrumetmə cəzasının müddəti tam çəkildikdən sonra baş versə də, 5-ci maddənin 1-ci bəndinin “a” yarım bəndində nəzərdə tutulan mənada “məhkum olunduqdan sonra” baş vermiş “azadlıqdan məhrum edilmə ilə əlaqədar olan digər tədbir” sayıla bilərdi.

Məhkəmə 12 iyul 2010-cu il tarixli hökm qüvvəyə minənədək ərizəçinin həbsdə saxlanması barədə qərarın daxili qanunvericiliyə zidd olduğunu göstərən heç bir əlamət görmədi. Lakin həmin qərarla ərizəçinin təyin olunmuş cəza müddətindən də artıq müddət ərzində qətimkan tədbiri qismində həbsdə saxlanılmalı olduğunu məhkəmənin hansı əsaslara görə qərara aldığı göstərilməmişdi. Təyin olunmuş cəzanın müddətindən asılı olmayaraq ərizəçinin apellyasiya icraatına gəlməsini təmin etmək üçün həbs qətimkan tədbirinin seçilməsinə haqq qazandıran xüsusi mülahizələr mövcud ola bilər, lakin hökmdə nə belə mülahizələr göstərilmişdi, nə də hökmün məzmunundan həmin mülahizələr barədə nəticə çıxarmaq olardı. Əksinə, məhkəmə ərizəçinin istintaq orqanı ilə əməkdaşlıq etdiyini qeyd etmiş və bu səbəbdən ona qanunda nəzərdə tutulandan daha yüngül cəza təyin etməyi qərara almışdı. Müvafiq olaraq, cavabdeh Hökumətin də etiraf etdiyi kimi, ərizəçinin ona təyin olunmuş cəza müddətindən artıq həbsdə saxlanması əsassız idi və beləliklə 5-ci maddənin 1-ci bəndinin pozuntusunu təşkil edirdi.

b) 2010-cu il iyulun 27-dən 29-dək ərizəçinin həbsdə saxlanması – 12 iyul 2010-cu il tarixli hökm qüvvəyə mindikdən və ərizəçinin həbsdə saxlanması üçün əsasların mövcudluğu aradan qalxdıqdan sonra onun azad edilməsini təşkil etmək üçün dövlət hakimiyyəti orqanlarına iki gün lazım gəldi. Beləliklə, Ukraynanın dövlət orqanları ərizəçinin azad edilməsi barədə qərarın icrasında ləngimələri minimuma endirmək üçün bütün müasir informasiya-kommunikasiya vasitələrindən istifadə etməmişdilər. Beləliklə, bu dövrdə ərizəçinin həbsdə saxlanılmasına 5-ci maddənin 1-ci bəndi əsasında haqq qazandırmaq olmazdı.

Nəticə: pozuntu baş verib (yekdilliklə).

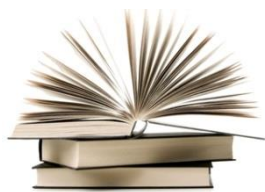
7 sayılı Protokolun 2-ci maddəsi: Milli məhkəmələr birinci instansiya məhkəməsinin hökmü qüvvəyə minənədək qətimkan tədbiri qismində ərizəçini həbsdə saxlamağı hətta ərizəçiyə təyin olunmuş cəzanın müddəti bitdikdən sonra da zəruri hesab etdilər. Heç bir apellyasiya şikayəti

verilmədiyi üçün sözügedən müddət on iki gün davam etdi. Ərizəçi apellyasiya şikayəti verməyi qərara alsaydı, bu, hökmün qüvvəyə minməsinə qeyri-müəyyən müddətdək yubadacaqdı. Müvafiq olaraq, apellyasiya hüququndan istifadə etməsi ərizəçinin azadlığı bahasına başa gələ bilərdi, üstəlik, onun həbsdə qalacağı müddət qeyri-müəyyən olacaqdı. Bu hal ərizəçinin 7 sayılı Protokolun 2-ci maddəsində təsbit olunmuş hüququnun mahiyyətinə xələl gətirmişdi.

Nəticə: pozuntu baş verib (yekdilliklə).

Maddə 41: Mənəvi ziyana görə 3.000 avro təyin edildi.

Mənbə: *Avropa Məhkəməsinin Hudoc məlumat bazasının rəsmi internet sahifəsinin (<http://hudoc.echr.coe.int/>) materialları əsasında hazırlanmışdır.*

NƏZƏRİYYƏ VƏ HÜQUQTƏTBİQETMƏ PROBLEMLƏRİ

Cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi sahəsində dövlət siyasəti və qanunvericilik islahatları: nəzəri və təcrübi aspektlər

Cəmiyyət inkişaf etdikcə bütün sahələrdə olduğu kimi cinayət və cinayətə görə təyin olunan cəzalar, cinayət törətmiş şəxslərin islah olunmasına da yanaşmalar dəyişir, daha az mərhumiyyətlərlə islah etmənin yeni üsul və vasitələri axtarılır. Cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi sahəsində ölüm cəzasının ləğv edilməsinin ardından azadlıqdan məhrumetmə cəzasının da tətbiqinin məhdudlaşdırılması, azadlıqdan məhrumetməyə alternativ cəzaların genişləndirilməsi aktuallaşmaqdadır.

Ölkəmizdə ulu öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu mütərəqqi məhkəmə-hüquq islahatlarının keyfiyyətcə yeni mərhələdə uğurlu davamı olaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən 10 fevral 2017-ci il tarixdə “Penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcridetmə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəza və prosessual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə” Sərəncam imzalanmışdır. Sərəncamın məqsədi penitensiar müəssisələrin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, cəzanı icra edən orqan və müəssisələrdə mövcud olan nöqsanların aradan qaldırılması, cinayət təqibi və cəzaların icrası sahəsində korrupsiyanı istisna edən şəraitin tam təmin olunması, müasir texnoloji vasitələrin tətbiq edilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və bu sahədə dünyada mövcud olan mütərəqqi təcrübələrin tətbiqidir. Sərəncamın qəbul olunmasından ötən bir il ərzində bu sahədə həm institusional, həm də qanunvericilik sahəsində ciddi islahatlar aparılmış, probasiya xidməti yaradılmış, elektron nəzarət vasitələrinin siyahısı təsdiq edilmiş, cinayət və cinayət prosessual qanunvericilikdə köklü dəyişikliklər həyata keçirilmişdir.

“Ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı İnsan hüquqları və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyası müddələrinin və İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin presedentlərinin tətbiqi haqqında” 30 mart 2006-cı il tarixli Qərarında Ali Məhkəmə Plenumu məhkəmələrə tövsiyə etdi ki, azadlıq hüququnun məhdudlaşdırılması ilə

bağlı qərarlar qəbul edərkən Konvensiyanın müddəalarına və İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin presedentlərinə əsaslanmaqla həbs qətimkan tədbirinə müstəsna tədbir kimi baxılmalı və həbs qətimkan tədbiri başqa qətimkan tədbirinin tətbiqinin qeyri-mümkün olduğu, son dərəcə zəruri hallarda tətbiq olunmalıdır.

“Təqsirləndirilən şəxslər barəsində həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi ilə bağlı təqdimatlara baxılarkən məhkəmələr tərəfindən qanunvericiliyin tətbiqi təcrübəsi haqqında” 03 noyabr 2009-cu il tarixli Qərarında Ali Məhkəmə Plenumu məhkəmələrə təkrar tövsiyə etdi ki, həbs qətimkan tədbirinin prosessual tədbirlər sırasında ən ciddi tədbir olmasını, həbs edilən şəxsin hüquqlarının məhdudlaşdırılmasını nəzərə alaraq təqdimatlara baxılmasına formal yanaşmaya yol verilməsin. İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin presedentlərinə əsasən həbs qətimkan tədbirinin tətbiqinə bir qayda olaraq cəmiyyətin maraqlarının şəxsin azadlıq hüququndan üstün olduğu halda yol verilir, yəni bu halda şəxsin azadlıqda qalması cəmiyyətdə mənfi emosiyalar doğurur və cəmiyyət üçün təhlükəli olmaqda qalır.

Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun 09 iyul 2010-cu il tarixli Qərarında göstərildi ki, həbs qətimkan tədbiri ən son prosessual məcburiyyət tədbiri olduğu və digər qətimkan tədbirlərinə nisbətən şəxsin konstitusiya hüquq və azadlıqlarını daha artıq məhdudlaşdırdığı üçün həmin qətimkan tədbiri tətbiq edilərkən qanunvericiliyin tələblərinə dönmədən riayət edilməsi mühüm rol oynayır.

Lakin mövcud qanunvericilik və məhkəmə təcrübəsi həbs qətimkan tədbirinin geniş şəkildə tətbiqindən imtinada ciddi keyfiyyət dəyişiklərinin həyata keçirilməsinə imkan vermirdi. Ölkə Prezidentinin yuxarıda qeyd olunan Sərəncamından irəli gələn tapşırıqlarından biri də məhz cinayət və cinayət prosessual qanunvericiliyinin yenidən nəzərdən keçirilməklə cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi məqsədilə yeni qanun layihələrinin hazırlanması oldu. Bununla əlaqədar qanunvericiliyə bir sıra, o cümlədən həbsə alternativ olan qətimkan tədbirlərinin daha geniş tətbiqinə imkan verən dəyişikliklər edildi.

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra - AR CPM) əvvəllər qüvvədə olmuş 154.4-cü maddəsinə görə ev dustaqlığı və girov həbsə alternativ qətimkan tədbirləri hesab olunurdu və təqsirləndirilən şəxsin həbsə alınması barədə məhkəmənin qərarı alındıqdan sonra onun əvəzinə seçilə bilərdi. Həmin normanın ləğv edilməsi məhkəmələr tərəfindən həbs qətimkan tədbirinin deyil, şəxsin azadlığını daha az məhdudlaşdırılmasına səbəb olan qətimkan tədbirlərinin birbaşa

tətbiqini mümkün etdi. Belə ki, ev dustaqlığının məhkəmənin öz təşəbbüsü, müdafiə tərəfinin vəsatəti, habelə müstəntiqin vəsatəti və ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında, girovun isə yalnız müdafiə tərəfinin vəsatəti ilə məhkəmə tərəfindən seçilməsi müəyyən edildi. Habelə, həbsin qətimkan tədbiri qismində seçilməsi və ya uzadılması məsələsinə baxarkən məhkəmə təqsirləndirilən şəxsin cəmiyyətdən tam təcrid edilməsinə və ya həbsdə saxlanılmasına zərurət olmadığı qənaətinə gəldikdə, onun barəsində müdafiə tərəfinin vəsatəti və ya öz təşəbbüsü ilə ev dustaqlığı, habelə müdafiə tərəfinin vəsatəti əsasında girov qətimkan tədbiri seçir. Qeyd olunan bu dəyişikliklər, ilk növbədə həbs qətimkan tədbirinin tətbiqinin məhdudlaşdırılmasına, digər qətimkan tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsinə, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının ali səviyyədə təmin olunmasına, təqsirləndirilən və zərərçəkmiş şəxslərin hüquqları arasında ədalətli tarazlığın bərqərar olmasına yönəlmişdir.

Həmçinin CPM-in 152.2-ci maddəsinə edilmiş əlavəyə görə qətimkan tədbirinin seçilməsinin zəruriliyi və onlardan hansının konkret şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsə tətbiq edilməsi məsələsi həll edilərkən həm də şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin zərərçəkmiş şəxslə və ya onun yaxın qohumu olan hüquqi varisi ilə barışiq əldə edib-etməməsi, cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın ödənilib-ödənilməməsi nəzərə alınmalıdır.

AR CPM-in 155.3-cü maddəsinə edilən dəyişiklik nəticəsində həbs qətimkan tədbirinin tətbiqi şərtləri daha da məhdudlaşdırılmış, azadlıqdan məhrum etmə növündə cəza təyin edilə bilən böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətin törədilməsində ittiham olunan şəxsə münasibətdə yalnız cinayət prosesini həyata keçirən orqandan gizlənməsinin qarşısını almaq məqsədi ilə tətbiqi nəzərdə tutulmuşdur. Həmçinin, əvvəllər seçilmiş digər qətimkan tədbirinin şərtlərini pozmuş şəxsə və ya hökmün icrasını təmin etmək məqsədilə, barəsində azadlıqdan məhrum etmə növündə cəza təyin edilmiş şəxsə tətbiq olunması da nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da əvvəllər mövcud olmuş boşluqların aradan qaldırılmasını təmin etmişdir. Əksinə, qətimkan tədbiri qismində girovun tətbiqi dairəsi isə genişləndirilmiş və ictimai təhlükəliliyi yalnız maddi ziyanla bağlı olan ağır cinayətlərə görə də seçilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Cinayət qanunvericiliyinə edilmiş dəyişikliklər nəticəsində bəzi cinayətlər dekriminallaşdırılmış, cinayətlərin sanksiyalarına azadlıqdan məhrum etməyə alternativ cəzalar əlavə olunmuş, habelə, cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə və şərti məhkum etmə institutlarının

tətbiqində müasir metodların tətbiqi nəzərdə tutulmuşdur. Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinə yeni cəza növü - *azadlığın məhdudlaşdırılması cəzası* əlavə edilmiş və sanksiyasında azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulan bir sıra cinayətlərə görə həm də azadlığın məhdudlaşdırılması cəzası nəzərdə tutulmuşdur. Azadlığın məhdudlaşdırılması cəzası məhkumun cəmiyyətdən tam təcrid olunmadan yaşayış yeri üzrə nəzarət altında saxlanılmasından ibarətdir. Bu cəza növünün cinayət törətmiş və azadlıqdan məhrum edilmədən islahı mümkün olan şəxslərə münasibətdə tətbiqi nəzərdə tutulur.

Cəza siyasətinin humanistləşdirilməsinə yönəlmiş dəyişikliklərdən biri də cinayət törətmiş şəxsin məsuliyyətini yüngülləşdirən yeni halların Cinayət Məcəlləsinə əlavə olunmasıdır. Belə ki, cinayətin törədilməsindən bilavasitə sonra zərərçəkmiş şəxsə tibbi və ya digər yardım göstərilməklə onun həyat və sağlamlığına dəyər biləcək zərərin azaldılması, zərərçəkmiş şəxsə və ya onun yaxın qohumu olan hüquqi varisi ilə barışıq əldə edilməsi, cinayət nəticəsində dəymiş ziyanın könüllü olaraq tamamilə ödənilməsi və ya aradan qaldırılması, cinayət nəticəsində dəymiş ziyanın qismən ödənilməsi və ya ziyanın azaldılması ilə nəticələnmiş digər hərəkətlərin edilməsi kimi halların mövcud olması zamanı cinayət törətmiş şəxslərə qanunla nəzərdə tutulan cəzanın yuxarı həddinin dördüdə üçündən çox olmayan cəza verilməsi nəzərdə tutulur.

Cinayət Məcəlləsinə edilən çox mühüm dəyişikliklərdən biri də *cinayət məsuliyyətindən azad etmə institutu* ilə bağlıdır. Belə ki, Cinayət Məcəlləsinə əlavə edilmiş 73-1 və 73-2-ci maddələrlə mülkiyyət əleyhinə və iqtisadi fəaliyyət sahəsində olan bəzi cinayətləri törətmiş, cinayət nəticəsində dəymiş ziyanı ödəmiş və zərərçəkmiş şəxsə barışmış şəxslərin cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Həmçinin narkomaniya xəstəliyinə düçar olmuş şəxslərin də cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi əsasları müəyyən olunmuşdur. Belə ki, Cinayət Məcəlləsinə əlavə edilmiş 74-1-ci maddəyə görə, satış məqsədi olmadan qanunsuz olaraq narkotik vasitələri və ya psixotrop maddələri şəxsi istehlakından artıq miqdarda əldə etmiş və saxlamış, əməlinə başqa cinayət tərkibi olmayan və narkomaniya xəstəliyinə düçar olmuş şəxs barəsində məhkəmə tərəfindən bu xəstəliklə əlaqədar stasionar qaydada tibbi xarakterli məcburi tədbirlər tətbiq edilir. Həmin şəxsin tam sağlması nəticəsində tibbi xarakterli məcburi tədbirlər ləğv olunduqda, məhkəmə şəxsi cinayət məsuliyyətindən azad edir.

Bundan başqa yetkinlik yaşına çatmayanlara münasibətdə cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz edilməsi zamanı

güzəşt edilmiş, cəza müddətinin ən azı dördə bir hissəsi çəkildikdən sonra həmin institutun tətbiq edilməsi mümkün olmuşdur.

Cinayət Məcəlləsinin xüsusi hissəsində isə ehtiyatsızlıqdan sağlamlığa az ağır zərər vurma, aldatma və ya etibardan sui-istifadə etmə yolu ilə əmlak ziyanı vurma, telefon xəttinə qanunsuz daxil olmaqla danışıqlar aparma kimi əməllərin cinayət hesab edilməsi aradan qaldırılmışdır.

Cinayət Məcəlləsinin 177-ci maddəsinin qeydinə edilən dəyişikliyə əsasən ağırlaşdırıcı hallar olmadıqda, əməlin cinayət hesab edilməsi üçün talanmış əmlakın dəyəri 100 manatdan 500 manata qaldırılmış, xeyli və külli miqdar anlayışlarının əks etirdiyi məbləğlər artırılmış, qanunvericiliyə beş yüz min manatdan yuxarı olan məbləği nəzərdə tutan “xüsusilə külli miqdar” tövsifedici əlaməti əlavə olunmuşdur.

Cinayət Məcəlləsinin 263-cü maddəsinə edilən dəyişikliyə görə isə yol hərəkəti və ya nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydalarının pozulması ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş şəxsin sağlamlığına az ağır və ya ağır zərər vurulmasına səbəb olduqda, lakin cinayət törətmiş şəxs zərərçəkmiş şəxslə barışıqda və ona dəymiş ziyanı tamamilə ödədikdə cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Məhkəmənin hökmünü, qərarını, yaxud digər aktını icra etməməyə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən edən CM-in 306-cı maddəsinə əlavə edilən qeydə əsasən şəxs qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarını məhkəmə tərəfindən hökm çıxarılanadək tam icra etdikdə cinayət məsuliyyətindən azad olunur.

Cinayət və cinayət prosesual qanunvericiliyində edilmiş dəyişikliklərə müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsinə probasiya nəzarəti, elektron nəzarət vasitələrinin tətbiqi xüsusiyyətləri, azadlığın məhdudlaşdırılması növündə cəzanın icrası ilə bağlı normalar əlavə edilmişdir.

Probasiya nəzarətinin azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı olmayan cəzalara - cərimə, nəqliyyat vasitəsini idarəetmə hüququndan məhrum etmə, müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum etmə, ictimai işlər, islah işləri, azadlığın məhdudlaşdırılması növündə cəzalara məhkum edilmiş şəxslərə, şərti məhkum edilmiş, cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilmiş və ya cəza çəkməsi təxirə salınmış, habelə alkoqolizm və ya narkomaniyadan müalicə məqsədi ilə barəsində tibbi xarakterli məcburi tədbirlər təyin edilmiş şəxslərə tətbiqi nəzərdə tutulur.

Əsas yeniliklərdən biri cəzaların icrası və qətimkan tədbirlərinin tətbiqi zamanı elektron nəzarət vasitələrindən istifadə ilə bağlıdır. Belə vasitələrin tətbiqi cəmiyyətdən tam təcrid edilmə ilə əlaqədar olmayan qətimkan tədbirlərinin və cəzaların daha geniş tətbiqinə şərait yaradır. Belə ki, Cəzaların İcrası Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliklərə görə azadlığın məhdudlaşdırılması növündə cəzaya məhkum edilmiş şəxslərə elektron nəzarət vasitələri tətbiq edilir. Məhkəmənin müəyyən etdiyi hallarda isə şərti məhkum edilmiş və ya cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilmiş şəxslərə də elektron nəzarət vasitələri tətbiq edilir. Həmçinin, AR CPM-ə əlavə olunmuş yeni 156-1-ci maddəyə görə ev dustaqlığı qətimkan tədbiri üzrə elektron nəzarət vasitələrinin tətbiqi nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 10 aprel 2018-ci il tarixli qərarı ilə “Məhkum edilmiş və ya barəsində qətimkan tədbiri seçilmiş şəxslərə tətbiq edilən elektron nəzarət vasitələrinin siyahısı və tətbiqi qaydaları təsdiq edilmişdir. Elektron nəzarət vasitələri (*Elektron nəzarət vasitələrinə elektron qolbaq, mobil nəzarət qurğusu, ev nəzarət stansiyası və ev signal ötürücüsü aiddir*) məhkəmənin müvafiq olaraq azadlığın məhdudlaşdırılması növündə cəzanın, habelə şərti məhkum etmənin və ya cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmənin təyin edilməsi barədə qanuni qüvvəyə minmiş yekun qərarı əsasında Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsinə uyğun olaraq icra məmuru (probasiya üzrə) tərəfindən tətbiq olunur. Barəsində ev dustaqlığı qətimkan tədbiri seçilmiş şəxslərə isə AR CPM-ə uyğun olaraq elektron nəzarət vasitələrinin tətbiqi məhkəmənin qərarının elan olunmasından sonra polis orqanı tərəfindən həyata keçirilir.

Ümumilikdə, yuxarıda qeyd edilən islahatlar, şəxsi cəmiyyətdən tam təcrid etməyən cəza və qətimkan tədbirlərinin tətbiqi, bu sahədə müasir texnoloji yeniliklərdən istifadə olunması həm dövlət və cəmiyyətin, həm də fərdin mənafeələrinin təmin olunması baxımından mühüm əhəmiyyət daşımaqla dövlət cəza siyasətində əvvəlki təcrübə ilə müqayisədə azadlığın sərhədlərini daha da genişləndirir.

Belə qənaətə gələ bilərik ki, məhkəmə sistemi cəzaların təyin edilməsi və qətimkan tədbirlərinin seçilməsi təcrübəsində çox ciddi dəyişiklik etməli, ölkə Prezidentinin adıçəkilən Sərəncamı dövlət cəza siyasətində “strateji yol xəritəsi” rolunu oynamalı, məhkəmələrə tövsiyə edilən məsələlər daim diqqət mərkəzində saxlanılmalıdır. Bütün bunlar hakimlərdən yüksək peşəkarlıq, məsuliyyət, cəsarət və humanistlik tələb edir.

Aparılan bütün bu islahatlar məhz dövlət və cəmiyyətin maraqlarına xidmət edir, sosial-iqtisadi inkişafa, ədalət mühakiməsinə inamın daha da artmasına, humanist dəyərlərin möhkəmlənməsinə və ümumilikdə cəmiyyətdə sosial ədalətin bərqərar olmasına öz töhfəsini verməkdədir.

İstifadə olunmuş normativ-hüquqi aktların və mənbələrin siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosessual Məcəlləsi, Bakı, 2018.
2. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi, Bakı, 2018.
3. Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsi, Bakı, 2018.
4. www.president.az internet resursu.
5. www.constcourt.gov.az internet resursu.
6. www.cabmin.gov.az internet resursu.
7. www.supremecourt.gov.az internet resursu.
8. www.e-qanun.az internet resursu.

HAKIMLƏRİN MİLLİ VƏ BEYNƏLXALQ QURUMLARINDA

Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurasının 2017-ci ildə baxdığı bir sıra işlər haqqında

Bülletenin bu sərlovhəsinin əsas məqsədlərindən biri hakimləri Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə çıxarılmış qərarları ilə müntəzəm olaraq tanış etməkdən ibarətdir. Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı qərarların digər hakimlərin nəzərinə çatdırılmasının zəruriliyi, xüsusilə intizam tənbehlərinə səbəb olan pozuntular barədə hakim korpusunun məlumatlandırılmasının vacibliyi hakimlərin statusuna aid beynəlxalq hüquqi sənədlərdə də öz əksini tapmışdır. Hesab edirik ki, bu yolla həm hakimlərin özünüidarəsi sahəsində şəffaflıq prinsipi təmin olunur, həm də eyni pozuntuların digər hakimlər tərəfindən törədilməsi hallarının qarşısı alınmış olur. Bu məqsədlərdən çıxış edərək Bülletenin hazırkı buraxılışında 2017-ci ildə Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə qəbul etdiyi bir sıra qərarlar barəsində ümumiləşdirilmiş məlumatları və buna dair müvafiq təhlili muxtar respublika hakimlərinin diqqətinə çatdırmaq istərdik.

2017-ci ildə Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən 13 hakim barəsində intizam icraatı başlanılmış, həmin intizam icraatları üzrə 10 hakimin intizam məsuliyyətinə cəlb olunması haqqında qərar qəbul edilmişdir. Bu qərarlar Məhkəmə-Hüquq Şurasının 07 fevral, 13 oktyabr və 16 noyabr 2017-ci il tarixli iclaslarında qəbul olunmuşdur. Həmin qərarlar əsasında intizam icraatı başlanılan hakimlərdən 3 nəfər Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakiminə töhmət verilmiş və 1 nəfər Gəncə şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsinin hakiminin iş yerinin dəyişdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə müraciət olunmuşdur. 1 nəfər Sabirabad Rayon Məhkəməsinin hakiminin səlahiyyətlərinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi barədə qanunla müəyyən edilmiş qaydada Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təklif verilmişdir.

Barələrində intizam icraatı başlanılmış 1 nəfər İmişli Rayon Məhkəməsinin, 1 nəfər Masallı Rayon Məhkəməsinin, 2 nəfər Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin və 1 nəfər Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimlərinə irad tutulmuşdur.

Barəsində intizam icraatı başlanılmış 2 hakim (Masallı Rayon Məhkəməsinin və Sabirabad Rayon Məhkəməsinin) barəsində müzakirə ilə kifayətlənilmiş və 1 hakim (Göygöl Rayon Məhkəməsinin) barəsində “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Qanunun 22.3-cü maddəsinə əsasən intizam icraatına xitam verilmişdir.

İntizam icraatının başlanmasına 8 halda Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin, 3 halda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin, 1 halda Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin və 1 halda Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin müraciətləri əsas olmuşdur.

5 halda intizam icraatının başlanmasına səbəb işlərə baxılarkən qanunvericiliyin tələblərinin dəfələrlə və kobudcasına pozulması, 8 halda isə işlərə baxılarkən əmək və icra intizamı haqqında qanunvericiliyin tələblərinin pozulması olmuşdur.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının 16 noyabr 2017-ci il tarixli qərarından görünür ki, hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə 2016-cı ildə baxılmış 35 mülki iş üzrə işlərin məhkəmədə baxılmağa hazırlanmasına dair prosessual qanunvericiliyin tələbləri bir sıra hallarda pozulmuş, işlərə məhkəmə baxışına təyin edilmə barədə qərar qəbul edilmədən baxılmışdır. Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra – AR MPM-in) 171-ci maddəsinin tələblərinə zidd olaraq hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə baxılmış 3746/16 nömrəli mülki iş üzrə 19 yanvar 2017-ci il tarixə kimi işin məhkəmə baxışına təyin edilməsi haqqında qərardad çıxarılmamışdır. 40/16 nömrəli mülki iş üzrə isə 29 oktyabr 2015-ci il tarixli qərardad ötən müddət ərzində hakim tərəfindən imzalanmamışdır.

Mülki Prosessual Məcəllə işdə məhkəmə iclasının protokolunun olmamasını və ya imzalanmamasını prosessual normaların kobud pozulması kimi qiymətləndirməsinə baxmayaraq, hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə baxılmış 35 mülki işin 19-u, təxminən hər ikisindən biri üzrə həmin Məcəllənin protokolun tərtib edilməsinə dair 270-272-ci maddələrinin tələbləri kobud şəkildə pozulmuşdur. Həmin işlər üzrə cəmi 23 protokol ötən 4 aydan artıq müddət ərzində tərtib edilməmişdir.

AR MPM-in 272.7-ci maddəsinin tələblərinə zidd olaraq hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə baxılmış 40/16 və 892/16 nömrəli mülki işlər üzrə müvafiq olaraq 20.10.2016 və 02.03.2016-cı il tarixli iclas protokolları hakim tərəfindən 19.01.2017-ci il tarixədək imzalanmamışdır. Qeyd edilən qanun pozuntularına yol verilməsi proses iştirakçılarının AR MPM-in 273-cü maddəsinə uyğun olaraq məhkəmə iclas protokolları ilə tanış olmaq,

onlara dair yazılı qeydlər vermək hüquqlarını həyata keçirmələrini mümkünəş etmişdir.

Bununla yanaşı, hakim Təyyar Abbaslının icraatında olmuş 3844/16 nömrəli mülki iş üzrə növbəti məhkəmə iclası 21.12.2016-cı il tarixə təyin edilmiş, lakin həmin günə dair iclas protokolu tərtib edilmədiyindən və müvafiq sənədlər iş materiallarında olmadığından sonrakı prosessual hərəkətlərin nədən ibarət olmasını müəyyən etmək mümkün olmamışdır. Onun tərəfindən 892/16 nömrəli mülki iş üzrə prosessual qanunvericiliyin tələbləri kobudcasına pozularaq 28.03.2016-cı il tarixli hazırlıq iclasının qərarı, habelə 28.03.2016, 12.04.2016 və 06.05.2016-cı il tarixli iclas protokolları tərtib edilməmiş, qeyd edilən iddia üzrə evin qiymətləndirilməsinə dair 07.04.2016-cı il tarixli vəsatət müzakirə edilməmiş, 06.05.2016-cı il tarixdən sonra isə iş üzrə heç bir prosessual hərəkət aparılmamışdır (iddiaçı 06.12.2016-cı il tarixdə məhkəməyə müraciət edərək yekun qərarın göndərilməsini xahiş etmiş, lakin məktubu cavablandırılmamışdır).

AR MPM-in 280-ci maddəsinə əsasən məhkəmə əmri irəli sürülmüş tələb məhkəməyə daxil olan gündən 3 gün ərzində, məhkəmə baxışı keçirilmədən və izahatları dinlənilmək üçün tərəflər çağırılmadan çıxarılmalı olduğu halda, hakim Təyyar Abbaslı qanunun bu tələblərinə məhəl qoymayaraq məhkəmədə müvafiq olaraq 29.11.2016, 29.11.2016, 02.12.2016, 14.12.2016-cı il tarixlərdə qeydə alınmış 4 mülki iş üzrə 1 aydan artıq müddət ərzində məhkəmə əmrləri çıxarmamışdır.

Öyrənilmiş işlərin bir çoxu üzrə hakim Təyyar Abbaslı tərəfindən məhkəmə qərarlarının prosessual qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada və müddətdə tərəflərə göndərilməsi təmin edilməmiş, onların icraya yönəldilməsinə dair qanunvericiliyin tələbləri pozulmuşdur. Belə ki, hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə baxılmış 3498/16 və 3746/16 nömrəli mülki işlər üzrə qəbul edilmiş iddianın təmini tədbiri barədə müvafiq olaraq 02.11.2016 və 09.12.2016-cı il tarixli qəraradlar 17.01.2017-ci il tarixədək icraya yönəldilməmişdir. Bundan başqa, 3458/16, 3498/16, 3500/16, 3642/16, 3770/16, 3782/16, 3784/16, 3786/16 nömrəli mülki işlər üzrə qəbul edilmiş qəraradların və 3734/16, 3736/16, 3846/16, 4005/16 nömrəli mülki işlər üzrə qəbul edilmiş qətnamələrin, habelə 2096/16, 3746/16, 3852/16, 3664/16, 3976/16 nömrəli mülki işlər üzrə məhkəmə bildirişlərinin proses tərəflərinə göndərilməsini təsdiq edən sübutlar iş materiallarında olmamışdır.

İcra məmurunun icraata xitam verilməsi barədə 8-520/16, 8-522/16 və 8-524/16 nömrəli materiallar üzrə təqdimatları 19.12.2016-cı il tarixdə hakim Təyyar Abbaslının icraatına qəbul edilsə də, ötən 1 aya yaxın müddət ərzində həmin təqdimatlar üzrə heç bir prosessual hərəkət həyata keçirilməmiş, 8-550/16, 8-558/16, 8-560/16, 8-564/16 nömrəli materiallar üzrə isə 29.12.2016-cı il tarixdə qəbul edilmiş müvafiq qəraradlar imzalanmamış və möhürlənməmiş vəziyyətdə iş materiallarında saxlanılmaqla aidiyyəti üzrə göndərilməmişdir.

Hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə baxılmış 30 cinayət işinin seçmə üsulla öyrənilməsi onu göstərmişdir ki, onun tərəfindən ədalət mühakiməsi həyata keçirilərkən cinayət prosessual qanunvericiliyin tələblərinin çoxsaylı pozuntusu hallarına yol verilmişdir. Belə ki, Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra AR CPM-in) cinayət təqibi üzrə aparılan prosessual hərəkətlərin gedişinin və nəticələrinin protokollaşdırılmasının məcburiliyindən bəhs edən 51-ci maddəsinin tələbləri bir çox hallarda kobudcasına pozulmuşdur. Məsələn, hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə 12 cinayət işi üzrə (33/16, 85/16, 88/16, 98/16, 99/16, 126/16, 134/16, 136/16, 138/16, 140/16, 144/16 və 146/16 nömrəli işlər) *“təqsirləndirilən şəxsin məhkəməyə verilməsi və işin məhkəmə baxışına təyin edilməsi haqqında”* qərarlar, habelə hökmlər çıxarılmasına baxmayaraq ötən 1 ay - 1 ildən artıq müddət ərzində cəmi 46 məhkəmə iclas protokolu (bəzi işlər üzrə isə bütün protokollar) tərtib edilməmişdir. Bundan başqa, 13 cinayət işi üzrə (01/16, 19/16, 22/16, 27/16, 28/16, 33/16, 38/16, 09/16, 91/16, 92/16, 94/16, 98/16 və 101/16 nömrəli işlər) cəmi 26 iclas protokolu 1 ay - 1 ildən artıq müddət ərzində məhkəmə iclas katibi tərəfindən, 1 cinayət işi üzrə (93/16) 2 iclas protokolu hakim, 4 cinayət işi üzrə isə (17/16, 93/16, 140/16, 156/16) 8 iclas protokolu həmin müddət ərzində həm hakim, həm də məhkəmə iclas katibi tərəfindən imzalanmamışdır.

Hakim Təyyar Abbaslının icraatında olmuş 23/16 nömrəli cinayət işi üzrə 02.05.2016-cı il tarixdə məhkəmə-tibbi ekspertizası təyin edilmiş, ekspertiza rəyi 01.09.2016-cı il tarixdə məhkəmənin icraatına daxil olmasına baxmayaraq cinayət işi 2 ay hərəkətsiz saxlanıldıqdan sonra növbəti məhkəmə iclasları 07.11.2016 və 29.12.2016-cı il tarixlərdə keçirilsə də, həmin iclaslara dair protokollar tərtib edilməmişdir. Nəticədə, cinayət prosessual qanunvericiliyin tələbləri kobudcasına pozularaq cinayət təqibi üzrə aparılan prosessual hərəkətlərin gedişi və nəticələri yazılı sənədlərdə əks olunmamış, həmçinin məhkəmə iclasının protokolları məhkəmə

iclasında sədrlik etmiş hakim və məhkəmə iclasının katibi tərəfindən məhkəmə iclası qurtardıqdan sonra 3 gün müddətində imzalanmamış və proses tərəflərinin protokolla tanış olmaq hüquqları təmin edilməmişdir.

Məhkəmə hazırlıq iclasının keçirilməsi və onun nəticələrinə dair prosessual qərarların qəbul edilməsi barədə tələblər pozulmuş, hakim Təyyar Abbaslı tərəfindən bir sıra işlərə onların məhkəmə baxışına təyin edilməsi barədə qərar qəbul edilmədən baxılmışdır. Belə ki, 88/16, 99/16, 126/16, 134/16, 136/16, 138/16 və 140/16 nömrəli cinayət işləri üzrə müvafiq olaraq 27.07.16, 14.08.16, 07.11.16, 06.11.16, 21.11.16, 07.12.16, 07.12.16-cı il tarixli təqsirləndirilən şəxsin məhkəməyə verilməsi və məhkəmə baxışının təyin edilməsi barədə qərarlar ötən 1 ay – 6 aydan artıq müddətdə tərtib edilməmiş, 17/16 və 93/16 nömrəli cinayət işi üzrə təqsirləndirilən şəxsin məhkəməyə verilməsi və işin məhkəmə baxışına təyin edilməsi barədə qərar, habelə 17/16 nömrəli cinayət işi üzrə təqsirləndirilən şəxsə müdafiəçi təyin olunması barədə 30.12.2015-ci il tarixli qərar hakim Təyyar Abbaslı tərəfindən imzalanmamışdır. Nəticədə AR CPM-in 300.4-cü maddəsinin tələbləri pozularaq işin məhkəmə baxışına təyin edilməsi haqqında qərarlar təqsirləndirilən şəxslərə, onların müdafiəçilərinə, dövlət ittihamçısına, zərərçəkmiş şəxslərə göndərilməmişdir.

Hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə baxılmış cinayət işləri üzrə məhkəmə sənədlərinin tərtibatında prosessual qanunvericiliyin tələblərinə əməl edilməmişdir. Belə ki, 09/16, 91/16, 94/16, 99/16, 140/16, 144/16 nömrəli cinayət işləri üzrə müvafiq iltizamlarda onların verilməsi, 28/16, 09/16, 17/16, 22/16, 33/16, 85/16, 88/16, 91/16, 98/16, 99/16 nömrəli işlər üzrə hökmün surətinin tərəflərə verilməsi barədə qəbzlərdə onların alınması tarixi qeyd edilməmişdir.

AR CPM-in məhkəmə hökmünün tərtib edilməsindən bəhs edən 352-ci maddəsinin tələbləri bir sıra hallarda kobudcasına pozularaq hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə baxılmış 91/16 və 136/16 nömrəli cinayət işləri üzrə müvafiq olaraq 10.08.2016 və 31.11.2016-cı il tarixli hökmlər iş materiallarında mövcud olmamış, 33/16 nömrəli cinayət işi üzrə isə 09.03.2016-cı il tarixli hökm ötən 10 ay ərzində hakim tərəfindən imzalanmamışdır.

Bir çox cinayət işləri üzrə AR CPM-in 358.1-ci maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq məhkəmə hökmünün (yekun qərarın) surətinin elan edildiyi vaxtdan 3 gündən gec olmayaraq qanunda nəzərdə tutulmuş şəxslərə göndərilməsi təmin olunmamışdır. Məsələn, hakim Təyyar Abbaslının

sədrliyi ilə baxılmış 92/16, 94/16, 98/16, 144/16, 126/16 nömrəli cinayət işlərində hökmün prosessual tərəflərə göndərilməsini təsdiq edən mötəbər sənədlər iş materiallarında olmamışdır.

Hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə baxılmış işlər üzrə AR CPM-in 52-ci maddəsinin tələblərinin (Sübutlar qismində əlavə olunmuş sənədlər, habelə cinayət prosesi tərəflərinin yazılı müraciətləri müvafiq olaraq cinayət işinin materiallarında saxlanılır. Hər bir sənəd müvafiq olaraq cinayət işinin materialına əlavə olunan kimi dərhal vərəqlər üzrə nömrələnməlidir. Cinayət prosesini həyata keçirən orqan həmin vərəqlərin ardıcıl nömrələnməsini və xronoloji qaydada müvafiq olaraq cinayət işinin materiallarına tikilməsini təmin etməlidir.) pozulması kütləvi olmuşdur. Belə ki, öyrənilmiş 30 cinayət işinin 18-i, təxminən hər üçündən ikisi (01/16, 22/16, 28/16, 09/06, 92/16, 17/16, 19/16, 27/16, 33/16, 38/16, 84/16, 85/16, 91/16, 93/16, 99/16, 126/16, 136/16, 144/16 nömrəli) üzrə məhkəmə sənədləri, o cümlədən hökmlər, qərarlar, iclas protokolları, iltizamlar, qəbzlər, məhkəmə bildirişləri və digər sənədlər uzun (bəzi hallarda 1 ildən artıq) müddət ərzində nömrələnməmiş, xronoloji qaydada cinayət işinin materiallarına tikilməmiş və mündəricat tərtib olunmamışdır. Onlar işlərdə pərakəndə şəkildə, lüzumsuz sənəd kimi saxlanılmışdır. Hakimin nəzarətsizliyi nəticəsində çoxsaylı məhkəmə bildirişlərində, çağırış vərəqlərində, qəbzlərdə və iltizamlarda tarixlər də yazılmamışdır. Bu kimi hallar məhkəmə sənədlərinin tarixlərinin təhrif edilməsinə şərait yaratmışdır.

Hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə baxılmış bir çox işlər üzrə hökmlərin icraya yönəldilməsi zamanı AR CPM-in 506 və 507-ci maddələrinin tələbləri pozulmuş, qanuni qüvvəyə minmiş hökmlərin icraya gec yönəldilməsi və ya ümumiyyətlə yönəldilməməsi adi hala çevrilmişdir. Məsələn, 88/16, 99/16 və 91/16 nömrəli cinayət işləri üzrə qəbul edilmiş hökmlərin icraya yönəldilməsi barədə iş materiallarında heç bir sənəd olmamış, 28/16, 09/16, 17/16, 27/16, 22/16, 33/16, 19/16, 93/16 və 101/16 nömrəli cinayət işləri üzrə isə hökmün icraya yönəldilməsinə dair iş materiallarında sənədlər olsa da, həmin sənədlərin icra qurumuna daxil olması barədə məlumatlar iş materiallarına əlavə edilməmişdir.

Hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə inzibati xəta haqqında işlərə baxılarkən də qanunvericiliyin tələbləri pozulmuşdur. Belə ki, seçmə üsulla öyrənilmiş 20 işdən 9-u, təxminən hər ikisindən biri üzrə (04/16, 13/16, 50/16, 80/16, 82/16, 122/16, 544/16, 546/16 və 548/16 nömrəli) müvafiq olaraq 06.01.16, 19.01.16, 22.02.16, 18.02.2016, 18.02.16, 15.03.2016, 29.01.2016, 29.12.16 və 29.12.16-cı il tarixli məhkəmə iclas protokolları

tərtib edilməmiş, 506/15, 516/15, 528/15, 533/15, 556/15, 560/15 və 562/15 materiallar üzrə isə müvafiq olaraq 24.11.2015, 30.11.2015, 22.12.2015, 10.12.2015, 21.12.2015 və 22.12.2015-ci il tarixli iclas protokolları məhkəmə iclas katibi tərəfindən, 271/16 nömrəli material üzrə isə 02.06.2016-cı il tarixli iclas protokolu hakim və məhkəmə iclas katibi tərəfindən imzalanmamışdır.

Hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə baxılmış 476/15, 506/15, 516/15, 528/15, 533/15, 552/15, 554/15, 556/15, 562/15, 04/16, 13/16, 50/16, 80/16, 82/16, 122/16 və 548/16 nömrəli inzibati xəyata dair işlər üzrə qəbul edilmiş qərarların tərəflərə verilməsi barədə qəbzlərdə həmin qərarın alınması tarixi, habelə 476/15, 04/16, 80/16 və 122/16 nömrəli inzibati material üzrə müvafiq iltizamlarda onların doldurulması tarixi qeyd edilməmişdir.

Hakim Təyyar Abbaslının sədrliyi ilə baxılmış prosessual məcburiyyət tədbirləri barədə 10 material seçmə üsulla öyrənilən zaman həmin materiallar üzrə də qanunvericiliyin tələblərinin pozulduğu müəyyən edilmişdir. Belə ki, hakim Təyyar Abbaslının icraatında olmuş 02/16, 04/16, 15/16, 86/16, 93/16, 94/16, 123/16, 148/16 və 152/16 nömrəli materiallar üzrə müvafiq olaraq 08.01.16, 08.01.16, 30.01.16, 02.06.16, 15.06.16, 15.06.16, 26.07.16, 29.08.16 və 08.09.16-cı il tarixli iclas protokolları ötən 6 ay - 1 ildən yuxarı müddət ərzində tərtib edilməmişdir. Bundan başqa, 15/16, 58/16, 86/16 və 94/16 nömrəli materiallar üzrə qəbul edilmiş qərarları tərəflərin alması barədə qəbzlərdə tarix qeyd edilməmişdir.

Yuxarıda qeyd edilən hallara yol verməklə hakim Təyyar Abbaslı qanunvericiliyin tələblərini dəfələrlə kobud surətdə pozmuş, habelə qanunvericiliyin yuxarıda göstərilən tələblərini pozmaqla yanaşı proses iştirakçılarının hüquqlarını həyata keçirməsinə süni maneələr də yaratmışdır.

“Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Qanunun 9.3.12-ci maddəsinə əsasən fiziki və hüquqi şəxslərin hüquqlarının və qanuni mənafələrinin həyata keçirməsində süni maneələr yaratmaq korrupsiyaya şərait yaradan hüquqpozma sayılır.

Beləliklə, Məhkəmə-Hüquq Şurasının təhlil edilən qərarlarında qeyd edilən pozuntular maddi və prosessual hüquq normalarının pozulmasında ifadə edilmişdir.

Hesab edirik ki, Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə qəbul etdiyi qərarların, həmin qərarlarda intizam məsuliyyətinə səbəb olan əsaslar kimi müəyyən edilən halların öyrənilməsi faydalı olacaq.

Ümid edirik ki, muxtar respublika məhkəmələrinin hakimləri tərəfindən işlərə baxılması zamanı belə hallara yol verilməyəcəkdir.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi müstəvisində “məhkəmə iclasının katibi” və “məhkəmə iclasının protokolu” institutlarına dair bəzi mülahizələr və müqayisəli təhlillər

Məhkəmə iclasının katibi məhkəmə iclasının protokollaşdırılmasını aparan şəxs olub ədalətli məhkəmə araşdırması hüququnun təmin olunmasında iştirak edən proses iştirakçısı hesab olunur.

Yazımızda Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində “məhkəmə iclası katibi”nin yeri və rolu haqqında, eləcə də “məhkəmə iclasının protokolu”na aid bəzi məsələlər barədə söhbət açmağı, adı çəkilən institutlarla bağlı meydana çıxan nəzəri və təcrübi problemlərə dair mülahizələrimizi və müqayisəli təhlillərimizi oxucularla bölüşmək istərdik.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 125-ci maddəsinin üçüncü hissəsinə görə məhkəmə hakimiyyəti konstitusiya, mülki və cinayət məhkəmə icraatı vasitəsilə və qanunla nəzərdə tutulmuş digər vasitələr ilə həyata keçirilir. Bu prizmadan yanaşaraq məhkəmə iclas katibinin konstitusiya, cinayət və mülki icraat, eləcə də inzibati mübahisələr üzrə, habelə inzibati xətalara dair icraat zamanı iştirakına ayrı-ayrılıqda toxunmağı məqsədəuyğun hesab edirik.

İlk olaraq konstitusiya icraatı zamanı məhkəmə iclas katibinin iştirakına nəzər salaq. “Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 51.1-ci maddəsindən aydın olur ki, məhkəmə iclasının katibi konstitusiya işinin materiallarına daxil edilən Konstitusiya Məhkəməsi iclasının protokolunu aparır. Maraqlıdır ki, adı çəkilən qanunda hakimə etirazın halları və proseduru nəzərdə tutulsa da, məhkəmə iclasının katibinə etiraz institutu nəzərdə tutulmamışdır.

Cinayət mühakimə icraatı zamanı məhkəmə iclas katibinin iştirakı və məhkəmə iclasının protokolu barədə. Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra – AR CPM) 7.0.29-cu maddəsinə əsasən məhkəmə iclasının katibi “cinayət prosesində iştirak edən digər şəxslər” sırasına aid edilir¹ və CPM-in 98.1-ci maddəsində deyilir: “Cinayət

¹ Bax: həmçinin AR CPM-in X fəslı (Cinayət prosesində iştirak edən digər şəxslər)

prosesində şəxsi marağı olmayan, məhkəmə iclas protokolunun aparılması üçün təyin edilmiş məhkəmə işçisi məhkəmə iclasının katibidir”.

Analoji müddə Azərbaycan Respublikasının qüvvədən düşmüş CPM-in 30-cu maddəsində öz əksini belə tapmışdır: “Məhkəmə iclasının katibi məhkəmə və binagüzarlıq iclasının protokolunu aparır və məhkəmə baxışı zamanı baş verən hər şeyin protokoldakı qeydlərə tam uyğun gəlməsinə cavabdehdir”.

Fikrimizcə, qüvvədən düşən CPM ilə müqayisədə hazırda qüvvədə olan CPM-də **“cinayət prosesində şəxsi marağı olmayan”** məhkəmə işçisinin məhkəmə iclas katibi təyin edilməsi şərtinin nəzərdə tutulması mütərəqqi hal kimi qiymətləndirilməlidir.

Məhkəmə iclasının katibi AR CPM-də nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada aşağıdakı vəzifələri yerinə yetirməlidir:

- Məhkəmə iclas protokolunun aparılmasının təmin edilməsi üçün zəruri olan müddətdə məhkəmənin iclas zalında olmaq və məhkəmə iclasında sədrlik edənin icazəsi olmadan zalı tərk etməmək;

- Məhkəmə iclas protokolunda məhkəmə iclasının gedişini, məhkəmə qərarlarını, məhkəmə iclasında iştirak edən şəxslərin vəsatətlərini, etirazlarını, ifadələrini, izahatlarını, habelə məhkəmə iclasının protokolunda göstərməli olan digər halları tam və düzgün qeyd etmək;

- Məhkəmə iclas protokolunu hazırlamaq və onu məhkəmə iclası qurtarıqdan sonra 3 (üç) gün müddətində imzalamaq;

- Məhkəmənin və ya cinayət prosesi tərəflərinin tələbi ilə cinayət prosesində iştirak edən şəxslərlə münasibəti barədə məlumat vermək;

- Məhkəmə iclasında sədrlik edənin göstərişlərinə tabe olmaq;

- Şəxsi həyatın toxunulmazlığına, ailə, dövlət, peşə, kommersiya və qanunla qorunan digər sirlərə toxunan hallar barədə məlumatları yaymamaq;

- AR CPM-də nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək (Buraya aşağıdakıları aid etmək olar: cinayət prosesi iştirakçılarının, habelə şahidlərin, ekspertlərin, mütəxəssislərin, tərcüməçinin məhkəmə iclasına gəlməsi və gəlməyən şəxslərin iştirak etməməsinin səbəbləri barədə məhkəməyə məlumat vermək, habelə məhkəmə iclasında sədrlik edənin göstərişi ilə məhkəmə iclasında şahid qismində iştirak edən şəxslərdən və zərərçəkmiş şəxslərdən bilə-bilə yalan ifadə verməyə və ifadə verməkdən imtina etməyə, o cümlədən ekspertdən bilə-bilə yalan rəy verməyə görə cinayət məsuliyyəti daşımaları barədə iltizam almaq və s.).

AR CPM-in 51.7-ci maddəsinə əsasən məhkəmə iclasının protokolu ***məhkəmə iclasında sədrlik edən və məhkəmə iclasının katibi*** tərəfindən imzalanırsa da, AR CPM-in 98.3-cü maddəsinə görə “Məhkəmə iclasının ka-

tibi məhkəmə iclası protokolunun tamlığına və düzgünlüyünə **şəxsən məsuliyyət daşıyır** və protokoldakı yazıların məzmununa dair **heç kimin** göstərişlərindən asılı deyildir”.

Burada sual doğuran məqam odur ki, məhkəmə iclas protokolunu hazırlamış və imzalamış məhkəmə iclasının katibi ilə məhkəmə iclasında sədrlik edən arasında protokolun məzmununa dair fikir ayrılığı yaranarsa, məsələ necə həll olunmalıdır?

Bu məsələnin həlli yolu AR CPM-də nəzərdə tutulmamışdır.

Müqayisə üçün qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikasının qüvvədən düşmüş CPM-in 30-cu maddəsində bu məsələ öz həllini aşağıdakı kimi tapmışdı: “... Protokolun məzmununa dair katibin sədrlik edənlə fikir ayrılığı olduqda, o, məhkəmə tərkibi tərəfindən baxılmalı olan öz qeydlərini protokola əlavə etməyə haqlıdır”. Həmin məcəllənin 281-ci maddəsində isə deyilirdi: “... Protokolun məzmununa dair sədrlik edənlə məhkəmə iclasının katibi arasında fikir ayrılığı olduqda, məhkəmə iclasının katibi öz qeydlərini protokola əlavə etməyə haqlıdır ki, bunlara da bütün məhkəmə tərkibi tərəfindən baxılır. Həmin məsələyə dair qərardad çıxarılır və bu da protokola əlavə olunur. Belə bir qərardaddan şikayət və ya protest verilə bilməz”.

Hesab edirik ki, mövcud problemin həlli yolu kimi analogi müddəanın hazırda qüvvədə olan AR CPM-ə də daxil edilməsinə ehtiyac vardır.

Qeyd edək ki, CPM-in 98.4-cü maddəsinə görə “Məhkəmə iclas katibinin öz vəzifələrini icra etməməsi Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş **məsuliyyətə** səbəb olur”.

Maraqlı məqam odur ki, cinayət prosesinin digər iştirakçıları olan şahid, ekspert, tərcüməçi ilə bağlı AR CPM-in 297 və 298-ci maddələrində müvafiq cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulsa da, məhkəmə iclas katibinin öz vəzifələrini icra etməməsi barədə hansı məsuliyyətin nəzərdə tutulması qanunvericilikdə göstərilməmişdir.

Cinayət prosesində məhkəmə iclasının katibinə etiraz barədə. Qeyd edilən məsələ ilə bağlı münasibətləri tənzimləyən AR CPM-in 116.1-ci maddəsində deyilir: “Məhkəmə iclasının katibi bu Məcəllənin 109.1.3-109.1.8-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş hallardan hər hansı biri mövcud olduqda, habelə o, qanuna və ya məhkəmənin hökmünə əsasən məhkəmə iclas katibi olmağa haqlı deyilsə, cinayət prosesində məhkəmə iclas katibi qismində iştirak edə bilməz”.

AR CPM-in 109.1.3-109.1.8-ci maddələrində isə hakimə etiraz hallarından bəhs olunur ki, qanunvericilik həmin halları hakimə etiraz etmək üçün əsaslar hesab etməklə yanaşı, məhkəmə iclasının katibinə də şamil edir.

Beləliklə, aydın olur ki, aşağıdakı hallardan hər hansı biri mövcuddursa, şəxs cinayət prosesində məhkəmə iclasının katibi qismində iştirak edə bilməz:

- Məhkəmə iclasının katibi həmin cinayət işi və ya cinayət təqibi ilə bağlı digər material üzrə zərərçəkmiş şəxs, mülki iddiaçı, mülki cavabdeh və ya onların qanuni nümayəndəsi yaxud nümayəndəsi olduqda;

- Məhkəmə iclasının katibi həmin cinayət işi və ya cinayət təqibi ilə bağlı digər material üzrə şahid qismində dindirildikdə və ya dindirilə bilərsə;

- Məhkəmə iclasının katibi həmin cinayət işi və ya cinayət təqibi ilə bağlı digər material üzrə hal şahidi, **məhkəmə iclas katibi**, tərcüməçi, mütəxəssis, yaxud ekspert qismində əvvəllər iştirak etdikdə;

- Məhkəmə iclasının katibi birinci, apellyasiya və ya kassasiya instansiyası məhkəməsində, həmçinin hüquq və azadlıqların pozulması ilə bağlı yeni hallar və yeni açılmış hallar üzrə həmin cinayət işinin və ya cinayət təqibi ilə bağlı digər materialın baxılmasında **məhkəmə iclas katibi qismində** əvvəllər iştirak etdikdə

- Məhkəmə iclasının katibi ittiham və ya müdafiə tərəfindən cinayət prosesinin hər hansı iştirakçısı ilə, habelə belə iştirakçının qanuni nümayəndəsi və ya nümayəndəsi ilə qohumluq yaxud şəxsi asılılıq münasibətində olduqda;

- Məhkəmə iclas katibinin cinayət təqibində maraqlı olmasını təsdiq edən konkret və mötəbər sübutlar olduqda.

Yuxarıda qeyd olunduğu kimi AR CPM-in 116.1-ci maddəsində deyilir ki, “Məhkəmə iclasının katibi ... **qanuna və ya məhkəmənin hökmünə əsasən məhkəmə iclas katibi olmağa haqlı deyilsə**, cinayət prosesində məhkəmə iclas katibi qismində iştirak edə bilməz”.

Qeyd edək ki, hüquq terminologiyası nöqteyi-nəzərindən “haqlı deyil” ifadəsini uğurlu termin hesab etmirik. Yaxşı olardı ki, bu sözün yerinə “səlahiyyətli deyil” (“səlahiyyəti yoxdursa”) ifadəsi işlənərdi.

Məlum olduğu kimi AR CPM-in 116.1-ci maddəsi ilə yanaşı, 117.1-ci maddəsində də (tərcüməçiyə və ya mütəxəssisə etiraz) “haqlı deyil” ifadəsi işlənmişdir. Təsadüfi deyil ki, Rusiya Federasiyası Cinayət Prosesual Məcəlləsinin tərcüməçiyə etirazla bağlı məsələni tənzimləyən 69.2-ci maddəsində, eləcə də ekspertə etirazla bağlı münasibətləri nizama salan 70-ci maddəsinin üçüncü bəndində “haqlı” sözü “некомпетентность” sözü ilə ifadə

olunmuşdur². Bu söz isə Azərbaycan dilində “səlahiyyətsizlik”, “səriştəsizlik”, “məlumatsızlıq”, “xəbərsizlik”, “təcrübəsizlik” mənalarını ifadə edir³.

Buradan belə nəticəyə gəlmək olar ki, məhkəmə iclasının katibi öz sahəsində zəruri olan bilik və bacarığa malik deyildirsə, onun məhkəmə iclasının katibi olmağa səlahiyyəti çatmır.

Bundan başqa, hesab edirik ki, *“qanuna əsasən şəxsin məhkəmə iclas katibi olmağa haqlı olmaması”* dedikdə, həmçinin AR CPM-in, “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun və digər əlaqəli qanunvericilik aktlarının tələblərini pozmaqla məhkəmə iclas katibi vəzifəsinə təyin olunmaq və bunun kimi digər hallar da başa düşülməlidir.

“Məhkəmənin hökmünə əsasən məhkəmə iclas katibi olmağa haqlı deyilsə” dedikdə isə, o başa düşülməlidir ki, törətdiyi cinayət əməlinə görə məhkəmə iclasının katibinə məhkəmənin hökmü ilə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum etmə növündə cəza təyin edilsin.

AR CPM-in 116.2-ci maddəsində deyilir: *“Şəxsin məhkəmə iclasında məhkəmə iclas katibi qismində əvvəlki iştirakı onun sonrakı məhkəmə iclaslarında həmin qismində iştirakını istisna etmir”*.

Analoji müddəa Rusiya Federasiyasının CPM-in 68.2-ci maddəsində öz əksini belə tapıb: *“Şəxsin iclas katibi qismində cinayət işi üzrə əvvəlki icraatda iştirakı ona etiraz edilməsi üçün əsas deyildir”*.

Göründüyü kimi AR CPM-in 116.2-ci maddəsində *“Şəxsin məhkəmə iclasında məhkəmə iclasının katibi qismində əvvəlki iştirakı”* termini işlədilsə, RF CPM-in 68.2-ci maddəsində isə *“Şəxsin iclas katibi qismində cinayət işi üzrə əvvəlki icraatda iştirakı”* termini işlədilir.

AR CPM-in 116.2-ci maddəsindən belə aydın olur ki, məhkəmə iclas katibinin məhkəmənin hazırlıq iclasında iştirak etməsi onun həmin iş üzrə məhkəmə baxışında iştirakını istisna etmir.

Cinayət prosesində məhkəmə iclas katibinin iştirakından söhbət açmışkən bir məsələyə də toxunmaq yerinə düşərdi. AR CPM-in 447.3-cü maddəsindən aydın olur ki, istintaq hərəkətlərinin məcburi aparılması və ya prosesual məcburiyyət tədbirinin tətbiq edilməsi məsələləri üzrə qapalı məhkəmə iclasında aşağıdakı şəxslər iştirak etmək hüququna malikdirlər:

- vəsatət vermiş şəxs;
- ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokuror;

² http://www.consultant.ru/popular/upkrf/11_10.html#p1318 (© КонсультантПлюс, 1992-2012)

³ Rusca-Azərbaycanca lüğət. II cildə. II cild. “L-P”. Bakı, “Elm” nəşriyyatı, 1979, səh. 197

- vəsatətlə hüquqlarının məhdudlaşdırılması nəzərdə tutulan, yaxud barəsində ev dustaqlığı qətimkan tədbirinin tətbiqi ilə bağlı məsələyə baxılan şəxs onun müdafiəçisi və ya qanuni nümayəndəsi.

Göründüyü kimi istintaq hərəkətlərinin məcburi aparılması və ya prosesual məcburiyyət tədbirinin tətbiq edilməsi məsələləri üzrə qapalı məhkəmə iclasında iştirak etmək hüququ olan şəxslər siyahısında məhkəmə iclas katibinin adı yoxdur.

Mülki işlər üzrə icraat zamanı məhkəmə iclas katibinin iştirakı və məhkəmə iclasının protokolu haqqında. Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsində (bundan sonra – AR MPM) məhkəmə iclasının katibi ilə bağlı münasibətləri tənzimləyən xüsusi maddə nəzərdə tutulmamışdır. Hesab edirik ki, mülki prosessual qanunvericilikdə məhkəmə iclas katibinin prosessual hüquqi statusunun ayrıca maddə ilə tənzimlənməsi daha məqsəduyğun olardı.

AR MPM-in 61-ci maddəsinə nəzər saldıqda aydın olur ki, prosesin digər iştirakçıları dedikdə, şahidlər, ekspertlər, mütəxəssislər, tərcüməçilər, nümayəndələr və vəkillər başa düşülür. Göründüyü kimi AR CPM-dən fərqli olaraq AR MPM-i məhkəmə iclasının katibini “prosesin digər iştirakçıları” sırasına aid etmir.

Bundan başqa, qeyd edək ki, AR CPM-dən fərqli olaraq AR MPM-də ekspertə, mütəxəssisə, tərcüməçiyə və məhkəmə iclasının katibinə etirazla bağlı münasibətlər bir maddə daxilində tənzimlənir. Belə ki, AR MPM-in 20-ci maddəsində deyilir: *“Etiraz etmək üçün bu Məcəllənin 19-cu maddəsində göstərilən əsaslar eyni ilə ekspertə, mütəxəssisə, tərcüməçiyə və məhkəmə iclasının katibinə də aiddir”*.

AR MPM-in 19-cu maddəsinə istinadən deyə bilərik ki, məhkəmə iclas katibinə etiraz etmək üçün əsaslar aşağıdakılardır:

- O, əvvəllər tərəflərdən birinin nümayəndəsi təyin edilmişsə və ya işdə şahid, ekspert, mütəxəssis, tərcüməçi, məhkəmə iclasının katibi kimi iştirak etmişsə;

- O, tərəflərdən biridirsə və ya tərəflərdən birinin və yaxud nümayəndəsinin qohumudursa və qohumu olmuşsa;

- O, şəxsən, bilavasitə və ya dolaylı yolla işin nəticəsində maraqlıdırsa, ya da onun obyektivliyinə və qərəzsizliyinə şübhə doğuran kifayət qədər əsas varsa.

Sadələnən bu hallarda məhkəmə iclas katibi özü-özünə etiraz etməyə borcludur, işdə iştirak edən digər şəxslər də bu əsaslar üzrə məhkəmə iclas katibinə etiraz edə bilərlər. Prosessual qanunvericilik bu maddədə məhkəmə iclas katibinin üzərinə özü-özünə etiraz etməyi bir vəzifə kimi qoymuşdur.

Lakin qeyd edək ki, adıçəkılən maddədə öz-özünə etiraz etmə məhkəmə iclas katibinin üzərinə vəzifə kimi qoyulsa da, bu vəzifənin yerinə yetirilməməsinin hansı hüquqi nəticələrə səbəb olacağı göstərilməmişdir.

Bundan başqa, AR CPM-də olduğu kimi AR MPM-də də məhkəmə baxışı zamanı məhkəmə iclasının katibinin vəzifələrini icra etməməyə görə hansı məsuliyyətə cəlb olunması qanunvericilikdə konkret olaraq göstərilməmişdir.

AR CPM-dən fərqli olaraq AR MPM-də məhkəmə iclas protokolunun tərtib edilməsinə məhkəmə iclas katibinin cəlb olunmasından imtina edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Belə ki, AR MPM-in 272.1-ci maddəsində deyilir: *“Protokolun tərtib edilməsinə məhkəmə iclas katibi cəlb olunur. Məhkəmə katibin cəlb olunmasından imtina edə bilər. Protokolu hakim özü, məhkəmə iclasına sədrlik edən və ya işə baxan məhkəmə tərkibinin digər hakimi tərtib edə bilər”*.

Həmin maddənin yeddinci hissəsinə görə protokol məhkəmə iclası qurtardıqdan sonra 10 gündən gec olmayaraq⁴, ayrıca prosessual hərəkətlər barədə protokol isə onun edildiyindən sonrakı gündən gec olmayaraq məhkəmə iclas katibi tərəfindən tərtib edilməli və imzalanmalıdır.

Analoji məsələni tənzimləyən Azərbaycan Respublikasının 1964-cü il tarixli Mülki Prosessual Məcəlləsinin 232-ci maddəsində nəzərdə tutulurdu ki, istər məhkəmə iclası, istərsə də ayrıca prosessual hərəkət barədə protokol iclas qurtardıqdan sonrakı gündən gec olmayaraq tərtib edilməli və imzalanmalıdır.

Müqayisə üçün qeyd edək ki, Rusiya Federasiyasının Mülki Prosessual Məcəlləsinin 230-cu maddəsində məhkəmə iclası protokolunun məhkəmə iclasının başa çatmasından 3 gündən gec olmayaraq, digər prosessual hərəkətlər barədə protokolun isə onun edildiyindən sonrakı gündən gec olmayaraq tərtib edilməli və imzalanmalı olması tələb olunur.

Həmçinin nəzərə almaq lazımdır ki, AR MPM-in 273-cü maddəsinə əsasən işdə iştirak edən şəxslərin və nümayəndələrin protokolla tanış olmaq hüquqları vardır və onlar protokolun imzalandığı andan 3 gün ərzində⁵ onda yol verilmiş yanlışlıqları və ya natamamlığı göstərməklə protokol barədə yazılı qeydlər təqdim edə bilərlər. Göründüyü kimi, məhkəmə iclas katibi

⁴ Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, məhkəmənin iclas protokolunun imzalanması üçün müddət AR CPM-in 51.7-ci maddəsində üç gün olaraq müəyyən edilmişdir.

⁵ Müqayisə üçün qeyd edək ki, Rusiya Federasiyasının Cinayət Prosessual Məcəlləsinin 231-ci maddəsində (protokola dair qeydlər) deyilir: *“İşdə iştirak edən şəxslər və nümayəndələr protokolla tanış olmaq hüququna malikdirlər və onun imzalandığı gündən beş gün müddətində protokolda olan yanlışlıq və (və ya) natamamlıq barədə yazılı formada qeydlər təqdim edə bilərlər”*.

protokolu məhkəmə iclası qutardıqdan sonra 10 gün müddətində amma, bu 10 günlük müddətin istənilən günündə tərtib edə bilər. İşdə iştirak edən şəxslərin və nümayəndələrin protokola dair qeydlər verməsi üçün müddətin axımı protokolun tərtib edilərək imzalandığı vaxtdan başlanır, lakin protokolla tanış olmaq üçün işdə iştirak edən şəxslərə hər hansı bir məlumat verilməsi qanunvericilikdə nəzərdə tutulmur. Həmçinin diqqətinizə çatdırmaq ki, AR MPM-ə əsasən işdə iştirak edən şəxslərin və nümayəndələrin protokolla tanış olmaq hüququ nəzərdə tutulsa da, praktikada vəkillərin də protokolla tanış olması hallarına rast gəlinir.

İnzibati mübahisələr, habelə inzibati xətlər haqqında işlər üzrə icraat zamanı məhkəmə iclas katibinin iştirakı barədə. Azərbaycan Respublikası İnzibati Prosessual Məcəlləsində (bundan sonra – AR İPM) məhkəmə iclas katibinin nəinki statusu müəyyən olunmur, hətta onun adı belə çəkilmir. Qanunvericilikdəki mövcud boşluğu AR İPM-in 1.2-ci maddəsinə istinad etməklə aradan qaldırmaq olar. Həmin maddədə deyilir: *“bu Məcəllə ilə başqa qayda müəyyən edilmədiyi və bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulmuş prosessual prinsiplərə zidd olmadığı hallarda, inzibati mübahisələrə dair işlər üzrə məhkəmə icraatında Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin müddəaları tətbiq oluna bilər”*.

Lakin hesab edirik ki, AR İPM-ə məhkəmə iclas katibinin prosessual-hüquqi statusunu, onun hüquq və vəzifələrini, eləcə də ona etiraz olunma əsaslarını tənzimləyən ayrıca maddələr daxil edilməlidir.

Deyilənləri Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətlər Məcəlləsinə də (bundan sonra – AR İXM) aid etmək olar. Belə ki, AR İXM-in “inzibati xətlər haqqında işlər üzrə icraatın iştirakçıları, onların hüquq və vəzifələri” adlı 11-ci fəslinə nəzər saldıqda aydın olur ki, inzibati xətlər haqqında işlər üzrə icraatın iştirakçıları kimi barəsində inzibati xəta haqqında iş üzrə icraat aparılan şəxs, zərərçəkmiş şəxs, fiziki şəxsin qanuni nümayəndələri, hüquqi şəxsin nümayəndəsi, vəkili, müdafiəçi və nümayəndənin, şahid, hal şahidlərinin, mütəxəssisin, ekspertin, tərcüməçinin hüquqi statusunu tənzimləyən ayrı maddələr olsa da, məhkəmə iclası katibinin prosessual-hüquqi statusunu müəyyən edən ayrıca maddəyə yer verilməmiş, sadəcə İXM-in inzibati xəta haqqında işə baxma protokolunun məzmununa dair münasibətləri tənzimləyən 113-cü maddəsində məhkəmə iclas protokolunun məzmunu barədə məlumat verilmiş, məhkəmə iclasının protokolunun hakim və məhkəmə iclas katibi tərəfindən imzalanmalı olması göstərilmişdir.

“Azərbaycan Respublikasının məhkəmələrində Kargüzarlığın aparılmasına dair Təlimat”ın XIV fəslində inzibati xətlər haqqında işlər

üzrə kargüzarlıq hərəkətlərinin aparılmasında məhkəmə iclas katibinin adı çəkilməklə onun vəzifələri göstərilir, eləcə də məhkəmə iclas protokolundan bəhs olunur.

Bundan başqa, nəzərə alsaq ki, AR İXM-in 6.3-cü maddəsinə görə *“Azərbaycan Respublikasının inzibati xətalər qanunvericiliyinin analogiya üzrə tətbiqinə yol verilmir”*, o zaman belə nəticəyə gəlmək olar ki, məhkəmədə inzibati xəta haqqında işlərə baxılan zaman katibə etiraz vermək olmur, etiraz verilərsə də, bu məsələyə qanunvericiliyi analogiya üzrə tətbiq etməklə baxmaq mümkün olmayacaqdır.

Göründüyü kimi məhkəmə iclas katibinin statusu, onun hüquq və vəzifələri, habelə ona etiraz olunma əsasları ilə bağlı maddələrin AR İXM-ə daxil edilməsinə ehtiyac vardır.

Sonda onu da qeyd edək ki, *“Məhkəmələr və hakimlər haqqında”* Azərbaycan Respublikası Qanununun 88-ci maddəsinə əsasən *“Məhkəmə aparatları təşkil edilərkən hər bir hakim üçün məhkəmə katibi ... nəzərdə tutulmalı”*dir.

Məhkəmə iclas katibi eyni zamanda dövlət qulluqçusu olub *“Dövlət qulluğu haqqında”* 21 iyul 2001-ci il tarixli Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən dövlət qulluqçusu kimi də müəyyən hüquqlara və vəzifələrə malikdir.

Beləliklə, dediklərimizi yekunlaşdırsaq, bu qənaətə gəlmək olur ki, əsas vəzifəsi məhkəmə iclasının protokollaşdırılmasını aparmaq olan məhkəmə iclasının katibi mühüm proses iştirakçısı sayılır və həm *“məhkəmə iclasının katibi”*, həm də *“məhkəmə iclasının protokolu”* institutları ilə bağlı qanunvericilikdə olan müddələrin təkmilləşdirilməsi, nəticədə vətəndaşların ədalətli məhkəmə araşdırması hüququnun reallıqda daha möhkəm təmin olunmasına öz müsbət təsirini göstərə bilər.

İstifadə olunmuş qanunvericilik aktlarının və ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı. 2017.
2. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosessual Məcəlləsi. Bakı. Hüquq yayınevini, 2018.
3. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsi. Bakı. Hüquq yayınevini, 2018.
4. Azərbaycan Respublikası İnzibati Prosessual Məcəlləsi. Bakı. Hüquq yayınevini, 2018.

5. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi. Bakı. Hüquq yayın evi, 2018.
6. Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətlər Məcəlləsi. Bakı. Digesta, 2018.
7. Azərbaycan SSR Cinayət Prosesual Məcəlləsi (1995-ci il oktyabrın 1-nə olan dəyişiklik və əlavələrlə). – B., Qanun, 1995.
8. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosesual Məcəlləsinin Kommentariyası. Bakı, “Digesta” nəşriyyatı, 2010.
9. Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin Kommentariyası. I və II bölmələr (1-284-cü maddələr). Bakı, “Digesta” nəşriyyatı, 2012.
10. Azərbaycan Respublikasının məhkəmələrində Kargüzarlığın aparılmasına dair Təlimat. Bakı. Qanun, 2011.
11. Rusca-Azərbaycanca lüğət. II cildə. II cild. “L-P”. Bakı, “Elm” nəşriyyatı, 1979.
12. http://www.consultant.ru/popular/upkrf/11_10.html#p1318
(© КонсультантПлюс, 1992-2012)

ALİ MƏHKƏMƏNİN MƏTBUAT XİDMƏTİNDƏN

2018-ci ilin yanvar-fevral aylarında keçirilən tədbirlərin xülasəsi

Yanvar ayının 12-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Rəyasət Heyətinin iclası keçirilmiş, iclasda 2017-ci ildə muxtar respublika məhkəmələrinin fəaliyyətinin yekunları müzakirə olunmuşdur.

İclasda əvvəlki illərdə olduğu kimi 2017-ci ildə də Naxçıvan Muxtar Respublikasında hüquq institutlarının inkişaf etdirilməsi, məhkəmə orqanlarının fəaliyyətinin müasirləşdirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılması, məhkəmələrin fəaliyyətində yeni informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tətbiq olunması ilə bağlı bir sıra zəruri işlərin görülməsi qeyd olunmuşdur.

Sonra muxtar respublikanın ixtisaslaşdırılmış, şəhər və rayon məhkəmələrinin sədrələrinin 2017-ci ildə həyata keçirdikləri işlərə dair məlumatları dinlənilmişdir.

≈ ≈ ≈

Fevral ayının 27-də Məhkəmə-Hüquq Şurasının növbəti iclası keçirilmişdir. İclasda ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması üzrə ötən il görülmüş işlər və qarşıda duran vəzifələr müzakirə edilmişdir. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Qasım Əliyev iclasda iştirak etmişdir.

Tədbirdə çıxış edən Fikrət Məmmədov ötən ilin ölkəmiz üçün uğurlu olduğunu, təməli dahi öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş dövlət inkişafı kursunun ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən müvəffəqiyyətlə həyata keçirildiyini, dünyada baş verən siyasi və iqtisadi təlatümlərə, global böhranlara baxmayaraq ölkəmizdə sabitlik və intensiv inkişafın təmin edildiyini vurğulamışdır.

Qeyd olunmuşdur ki, 2017-ci ildə Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması, bu sahədə yeni qanunvericilikdən irəli gələn məsələlər, hakimlərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və məsuliyyət hissəsinin yüksəldilməsi, korrupsiya,

süründürməçilik və digər neqativ halların aradan qaldırılması, hakimliyə namizədlərin seçimi ilə bağlı 30-dək məsələyə baxılmış, bu tədbirlər KİV-də geniş işıqlandırılmışdır.

Dövlət başçısının cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi barədə 10.02.2017-ci il tarixli Sərəncamı bütün hüquq-mühafizə orqanları və məhkəmələr üçün “yol xəritəsi”nə çevrilmişdir. Bu müstəsna əhəmiyyətə malik sənədin icrası üzrə tədbirlər Məhkəmə-Hüquq Şurasında müzakirə olunmuş, Cinayət Məcəlləsinə 300-ə yaxın dəyişikliklər edilmiş, həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi qaydası təkmilləşdirilmiş, onun müddətinin uzadılmasına təsirli nəzarət mexanizmləri yaradılmışdır.

Qeyd olunmuşdur ki, görülmüş ardıcıl tədbirlər nəticəsində istintaq təcridxanalarına daxil olan həbs olunmuş şəxslərin sayı əvvəlki illə müqayisədə 25%-dək azalmış, müxtəlif əsaslarla həbsdən azad edilənlərin sayı isə 15% artmışdır. Həmçinin, həbs qətimkan tədbirinin seçilməsinə dair məhkəmələrə verilən təqdimatların sayı 26%, həbsdə saxlama müddətinin uzadılması barədə müraciətlərin sayı isə 1/3 qədər azalmışdır.

2017-ci ildə səlahiyyət müddəti başa çatmış 130-dan çox hakimin fəaliyyəti qiymətləndirilmiş, ciddi qanun pozuntularına yol verdikləri aşkar edilmiş 20 hakimin, o cümlədən 7 məhkəmə sədrinin hakimlik səlahiyyətlərinə xitam verilmiş, 6 məhkəmə sədri və apellyasiya məhkəmələrinin 8 hakimi aşağı işə keçirilmişdir. Yuxarı instansiya məhkəmələrində mövcud olan vakansiyaların komplektləşdirilməsi diqqətdə saxlanılaraq 15 nəfər ali və apellyasiya məhkəmələrinə irəli çəkilmişlər.

Məhkəmə fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üzrə tədbirlər çərçivəsində 12 hakim intizam məsuliyyətinə cəlb edilmiş, 1 nəfərin hakimlik səlahiyyətlərinə vaxtından əvvəl xitam verilmiş, 1 nəfər intizam qaydasında tutduğu vəzifədən azad olunmuş, digər tədbirlər görülmüşdür.

Ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması üzrə məqsədyönlü tədbirlər məhkəmə işlərinin keyfiyyətinə də təsir göstərmiş, 2017-ci ildə birinci instansiya məhkəmələrinin mülki işlər üzrə yekun qərarlarının 97,6%-i, hökmlərin isə 88,3 %-i dəyişdirilməyərək sabit qalmışdır.

İclasda təşkilati məsələlərə də baxılmış, Ali Məhkəmənin sədri, Şura üzvü Ramiz Rzayevin səlahiyyət müddətinin bitməsi ilə əlaqədar dövlət başçısı tərəfindən yenidən həmin vəzifəyə təyinatının məhkəmə hakimiyyətinə yüksək etimadın təzahürü olduğu vurğulanmış, yeni Şura üzvü, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Qasım Əliyev təqdim olunmuş, Fikrət Məmmədov yenidən Şuranın sədri seçilmişdir.

Eyni zamanda 2018-ci ildə səlahiyyət müddəti başa çatan 100-dək hakimin fəaliyyətinin prinsipial qiymətləndirilməsi məsələləri müzakirə edilmiş, dövlət başçısının vətəndaşlara qayğılı münasibət göstərilməsi, korrupsiyaya şərait yaradan halların yolverilməzliyi ilə bağlı tapşırıqları vurğulanmışdır. Hakimler tərəfindən etik davranış qaydalarına dürüst əməl edilməsi, antikorrupsiya mədəniyyətinin yüksəldilməsi, hakim adına və nüfuzuna xələl gətirən halların qarşısının alınması üzrə qarşıda duran vəzifələr diqqətə çatdırılmışdır.

Şurada qanunvericiliyin tələblərinin pozulmasına və korrupsiyaya şərait yaradan hallara yol verilməsinə görə Bakı şəhəri Xəzər Rayon Məhkəməsinin hakimi Samir Mayılovun iş yerinin intizam qaydasında dəyişdirilməsi barədə qərar qəbul edilmiş, Binəqədi Rayon Məhkəməsinin hakimi Mirheydər Zeynalova töhmət verilmiş, Nəsimi Rayon Məhkəməsinin hakimi Elman İsayevə irad tutulmuş, habelə 1 hakim barədə intizam icraatı başlanılmışdır.